

**Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu
nassuiaat 2012**

Naalakkersuisut Siulittaasuannit

AALLAQAASIUT	6
IMMIKKOORTOQ 1 – NAALAKKERSUISUT NUNANUT ALLANUT TUNNGASUTIGUT NAALAKKERSUINIKKUT INGERLATSINERAT	8
1. NAALAGAAFFEQATIGIIT NUNANUT ALLANUT AAMMA SILLIMANIARNERMUT ATAATSIMORUSSAMIK POLITIKKIAT	9
1.1. NAALAGAAFFEQATIGIIT ATAATSIMEEQATIGIITTARNERAT	9
1.2. NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT AAMMA NUNANUT ALLANUT MINISTERIAQARFIUP AKORNANNI ALLAFFISSORNIKKUT SULEQATIGIINNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISSTUT	9
1.3. ISSITTOQ PILLUGU ILIUUSISSAQ.....	9
1.4. JOINT COMMITTEEMI ANINGAASARSIORNIKKUT TEKNIKKULLU SULEQATIGIINNEQ	10
1.4.1. <i>Isumaqatigiissummut tunngaviusut</i>	10
1.4.2. <i>Joint Committeemi 2011-mi sulineq</i>	11
1.5. SAKKUTUUT AMERIKAMIUT KALAALLIT NUNAANNINNERANNUT TUNNGATILLUGU PERMANENT COMMITTEE.....	12
1.6. IMAANI PISINNAATITAAFFIIT PILLUGIT ISUMAQATIGIISSTUT AAMMA NUNAVIUP TOQQAVIA PILLUGU SULINIUT	13
2. ISSITTUMI SULEQATIGIINNEQ	14
2.1. ISSITTUMI SIUNNERSUISOQATIGIINNI SIULITTAASUUFFIK.....	14
2.2. PIJUUARTITSINEQ TUNNGAVIGALUGU INERIARTORTITSINEQ PILLUGU SULEQATIGIIFFIK (SDWG).....	14
2.3. CANADAMIK SULEQATEQARNEQ	15
2.3.1. <i>Tartupaluk</i>	15
3. NUNANI AVANNARLERNI SULEQATIGIINNEQ.	16
4. EUROPAMI SULEQATIGIIFFIK – EU	18
4.1. EUMI OQARTUSSAT KALAALLIT NUNAANNUT ISSITTUMILLU ISIGINNINNERAT.....	18
4.2. EUMIK SULEQATEQARNERUP NUTARTERNEQARNERA.....	18
4.3. EUP AAMMA KALAALLIT NUNAATA AKORNANNI ISUMAQATIGIISSTUTINUT TUNNGASUT	18
4.3.1. <i>Den Europæiske Unionip aamma kalaallit nunaata akornanni peqatigiinneq pillugu isumaqatigiisstut</i>	19
4.3.2. <i>Nunani imarpiup akianiittuni nunallu immikkoortuini suleqatigiinneq (OLT)</i>	21
4.4. EUMI SULINIUTIT	22
4.4.1. <i>ERDF – Northern Periphery Programme (NPP) aqutugalugu suliatigut suleqatigiinneq</i>	22
4.4.2. <i>OLT aqutugalugu suliniutitigut suleqatigiinneq – FP 7, LLP, CIP, Culture aamma Media</i>	23
4.5. KALAALLIT NUNAATA AAMMA EUP AKORNANNI SULEQATIGIIFFIGISAT ALLAT	23
4.5.1. <i>EUp Issittoq pillugu politikia</i>	23
4.5.2. <i>Kimberley pillugu suliaq (KP)</i>	23
5. NUNARSUARMIOQATIGIINNI SULEQATIGIINNEQ – NAALAGAAFFIIT PEQATIGIIT (NP)	25
5.1. INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT NP-IP SIUNNERSUISOQATIGIIVI	25
5.2. NUNAT INOQQAAVISIA OQAASISSAQARFIINUT NP-IP PERMANENT FORUMIA.....	25
5.3. NP-IP NUNAT INOQQAAVISIA PISINNAATITAAFFII PILLUGIT NALUNAARUTAA	26
5.4. NP-IP NUNAT INOQQAAVI PILLUGIT IMMIKKUT NALUNAARUTEQARTARTUA.....	27
5.5. NUNAT INOQQAAVISIA PISINNAATITAAFFII PILLUGIT IMMIKKUT ILISIMASALITTUT SULEQATIGIISSTAT.....	27
5.6. NUNAT INOQQAAVI PILLUGIT NUNARSUARMIOQATIGIIT ATAATSIMEERSUARNISSAAT	28

5.7.	INERIARTORNERMI SULEQATIGIINNEQ PILLUGU POLITIKKI	29
5.8.	WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO).....	31
6.	NUNANIK ALLANIK NIUEQATEQARNERMI POLITIKKI	32
6.1.	ILLUGIILLUNI NIUERNIKKUT ATTUUMASSUTIT	32
6.1.1.	<i>Puisit amiinik eqqussisoqarnissaanut Ruslandip inerteqquteqarnera.....</i>	<i>33</i>
6.2.	ILLUATUNGERIIT AMERLASUUT NIUERNIKKUT ATTUUMASSUTAAT	34
6.2.1.	<i>Uumasut nakorsaannit uumasut misissorneqartarnerat pillugu EUmik isumaqatigiissuteqarneq.....</i>	<i>34</i>
6.2.2.	<i>Puisit amiinik EUmik eqqussinissamat inerteqqussut .....</i>	<i>34</i>
6.2.3.	<i>EUp aamma Canadap akornanni killilersugaanngitsumik niuerneq pillugu isumaqatigiissut (CETA).....</i>	<i>35</i>
6.3.	NUNARSUARMIOQATIGIINNI NIUERNIKKUT ATTUUMASSUTIT	35
6.3.1.	<i>Pisortatigoortumik nalunaaruteqarnissamat suliap ingerlanera .....</i>	<i>35</i>
6.3.2.	<i>Genèvemi ministerit ataatsimeersuarnerat .....</i>	<i>36</i>
7.	NUNANUT ALLANUT PISORTAQARFIUP AAQISSUGAANERA.....	37
7.1.	KALAALLIT NUNAATA AALLARTITAQARFIA KØBENHAVNIMIITTOQ.....	37
7.2.	KALAALLIT NUNAATA AALLARTITAQARFIA BRUXELLESIMIITTOQ.....	38
7.3.	NUTAAMIK AALLARTITAQARFISSAQ PILLUGU AALAJANGIINEQ.....	38
IMMIKKOORTOQ 2 – NAALAKKERSUISUT SULIASSAQARFIMMINNI NUNANIK ALLANIK SULEQATEQARNERAT		40
8.	NAALAKKERSUISUT SIULITTAASUATA NAALAKKERSUISOQARFIA	41
9.	INEQARNERMUT, ATTAVEQARNERMUT ANGALLANNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK.....	42
9.1.	ISSITTUMI SAR PILLUGU ISUMAQATIGIISSUT	42
9.2.	TUNUP PILERSORNEQARNERA	42
9.3.	KALAALLIT NUNAATA AAMMA ISLANDIP AKORNANNI SILAANNAKKUT ANGALLANNEQ PILLUGU ISUMAQATIGIISSUT.....	42
9.4.	SILAP PISSUSAA PILLUGU NUNANI TAMALAANI ISUMAQATIGIINNIARNERIT	43
9.4.1.	<i>Cancúnimi COP 16 .....</i>	<i>43</i>
9.4.2.	<i>Durbanimi COP 17 .....</i>	<i>43</i>
9.5.	SWIPA SNOW, WATER, ICE AND PERMAFROST IN THE ARCTIC	44
10.	ANINGAASAQARNERMUT NAALAKKERSUISOQARFIK	45
10.1.	AKILERAARTARNERMUT AQUTSISOQARFIK.....	45
11.	AALISARNERMUT, PINIARNERMUT NUNALERINERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK	46
11.1.	ATLANTIKUP AVANNAANI AALISARNERMUT MINISTERIT ATAATSIMEEQATIGIITTARNERAT – NAFMC.....	46
11.2.	ATLANTIKUP AVANNAATA KITAANI AALISARNEQ PILLUGU SULEQATIGIIFFIK – NAFO	46
11.3.	ATLANTIKUP AVANNAATA KANGIANI AALISARNEQ PILLUGU KOMMISSIONI – NEAFC	47
11.4.	AALISARNERMUT, AALISAKKANIK TUKERTITSIVEQARNERMUT, NUNALERINERMUT, INUUSSUTISSANUT ORPIPPASSUALERINERMULLU NUNANI AVANNARLERNI MINISTERRÁDI – MRFJLS (AALISARNEQ)	47
11.5.	ATLANTIKUP AVANNAANI KAPISILLIT PIJUJARTINNEQARNISSAANNIK SULEQATIGIIFFIK (NASCO)	48
11.6.	AALISARNEQ PILLUGU EUMIK ISUMAQATIGIISSUMMUT TAPILIUSSAQ	48
11.6.1.	<i>Aalisarneq pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiliussartallip nutarternissaanut isumaqatigiinniarnert.....</i>	<i>48</i>

11.7.	KALAALLIT NUNAATA RUSLANDILLU AKORNANNI AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQTIGIISSUT 2012IMULLU TAPILIUSSAP NAAMMASSINEQARNERA	49
11.8.	KALAALLIT NUNAATA NORGELLU AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQTIGIISSUTAAT ISUMAQTIGIISSUMMULLU TAPILIUSSAP 2012-IMI NAAMMASSINEQARNERA	49
11.9.	KALAALLIT NUNAATA SAVALIMMIULLU AALISARNEQ PILLUGU ISUMAQTIGIISSUTAAT 2012IMULLU ISUMAQTIGIISSUMMUT TAPILIUSSAQ	49
11.10.	KALAALLIT NUNAATA, ISLANDIP JAN MAYNEILLU AKORNANNI IMARTANI AMMASSAT PILLUGIT KALAALLIT NUNAATA, ISLANDIP NORGELLU ISUMAQTIGIISSUTAAT	50
11.11.	ATLANTIKUP AVANNAANI MILUUMASUT IMARMIUT PILLUGIT SULEQATIGIIFFIK – NAMMCO	50
11.12.	NUNAT TAMALAAAT ARFANNIARNEQ PILLUGU ATAATSIMIITITALIARSUAT IWC	50
11.13.	NANNUT PIJUUAANNARTINNISSAAT PILLUGU OSLOMI ISUMAQTIGIISSUT – NUNAT SINERIAMMINNI NANOQARFIUSUT AKORNANNI OQALOQATIGIINNERIT AALLARTEQQINNERI	52
11.14.	NANNUT PILLUGIT IMMIKKUT ILISIMASALLIT PBSG	54
11.15.	UUMASUNIK NUNGUTAANISSAMIK ULORIANARTORSIORTUNIK NIUERNEQ PILLUGU ISUMAQTIGIISSUT CITES.....	54
11.16.	PINGGORTITAP ALLANNGUTSAALIORNERA PILLUGU NUNAT TAMALAAAT KATTUFFIAT – IUCN	55
11.17.	QILALUKKAT QAQORTAT QERNERTALLU PILLUGIT ATAATSIMORUSSAMIK KOMMISSIONI JCNB	55
11.18.	NANOQ PILLUGU JOINT COMMISSION JCPB	56
12.	INUUSSUTISSARSIORNERMUT SULIFFEQARNERMULLU NAALAKKERSUIISOQARFIK	57
12.1.	SIUNNERSUISARFIMMIK PILERSITSINEQ	57
12.2.	NUNAT AVANNARLIIT KILLIIT SULEQATIGIINNERAT.....	58
12.2.1.	NATA	58
12.2.2.	NORA.....	58
12.3.	KALAALLIT NUNAATA ILISARNAATEQARTINNERA NITTARSAANNEQARNERALE	58
13.	AATSITASSANUT IKUMMATISSANULLU PISORTAQARFIK	60
13.1.	AATSITASSANUT TUNNGASUNI INERIARTORNEQ.....	60
13.2.	IKUMMATISSANUT TUNNGASUNI INERIARTORNEQ.....	60
13.3.	AATSITASSARSIORNERMI NUNAT TAMALAAAT INGERLATAAT.....	61
13.4.	ILLUGIILLUNI ISUMAQTIGIISSUTIT	63
14.	ILAQTARIINNERMUT, KULTUREQARNERMUT, ILAGEEQARNERMUT NALIGIISSITAANERMULLU NAALAKKERSUIISOQARFIK	64
14.1.	ILAQTARIINNUT.....	64
14.2.	INNARLUUTILLIT	64
14.3.	NALIGIISSITAANEQ.....	65
14.4.	KULTUREQARNEQ.....	65
15.	PEQQISSUTSIMUT NAALAKKERSUIISOQARFIK	67
15.1.	ISSITTUMI PEQQISSUTSIMUT MINISTERIT ATAATSIMIINNERAT	67
15.2.	ISUMAGINNINNEQ PEQQINNISSARLU PILLUGIT MINISTERRÅDIMI ATAATSIMIINNEREQ 2011	67
15.3.	CANADAMI ILISIMASASSARSIORLUNI ANGALANEQ.....	67
15.4.	EEAMIK SULEQATIGIINNISSAMUT ISUMAQTIGIISSUT	67
15.5.	NUNAT AVANNARLIIT KILLIIT PEQQISSUTSIMUT NAALAKKERSUISUISA ATAATSIMIINNERAT.....	68
15.6.	ISUMAGINNINNEQ PEQQISSUSERLU PILLUGIT MINISTERRÅDIP ATAATSIMIINERA 2012.....	68
15.7.	ILISIMASASSARSIORLUNI ALASKAMUT ANGALANEQ.....	68
15.8.	INGERLATAT ALLAT	68

16.	ILINNIARTITAANERMUT ILISIMATUSARNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK	70
16.1.	SULI ATUALERTUSSANNGUNNGITSUT	70
16.2.	MEEQQAT ATUARFIAT	70
16.3.	ILINNIARNERTUUNNGORNIARNERMUT TUNNGASUT	70
16.4.	INUUSSUTISSARSUUTITIGUT ILINNIARTITAANERIT AAMMA INGERLAQQIFFIUSUMI ILINNIARTITAANERIT	71
16.5.	HØJSKOLINUT TUNNGASUT	72
16.6.	ILISIMATUSARNEQ	72
16.7.	NUNAT AVANNARLIIT SULEQATIGIINNERAT	72
17.	NUNAMUT NAMMINERMUT, PINNGORTITAMUT AVATANGIISINULLU NAALAKKERSUISOQARFIK	74
17.1	ISSITTUMI SULEQATIGIINNEQ – ISSITTUMI SIUNNERSUISOQATIGIIT	74
17.2	ISSITTUMI NAKKUTILLIINERMIK AAMMA NALILERSUINERMIK SULINIUT (AMAP)	74
17.3	ISSITTUMI IMARTAT ILLERSORNEQARNERAT (PAME)	74
17.4	ISSITTUMI NAASUT UUMASULLU PIJUAANNARTINNEQARNERAT (CAFF)	75
17.5	NUNANI AVANNARLERNI SULEQATIGIINNEQ – AVATANGIISINI APEQQUTIT PILLUGIT NORDISK MINISTERRÅDI	75
17.6	AVATANGIISIT PILLUGIT APEQQUTINI KOMITÉ ATORFILITTANIK INUTTALIK	75
17.7	PERMANENT COMMITTEEMI AVATANGIISIT PILLUGIT ATAATSIMIITITAQ	~~7675~~
17.8	OSLO-PARISIMI ISUMAQTIGIISST (OSPAR).....	~~7675~~
17.9	ESPOOMI ISUMAQTIGIISST	~~7675~~
17.10	NUNARSUARMI KULTURIKKUT PINNGORTITAMILLU KINGORNUSSAT ILLERSORNEQARNISSAAT PILLUGU UNESCOMI ISUMAQTIGIISST, WORLD HERITAGE.....	~~7675~~
17.11	UUMASSUSILLIT ASSIGIINNGISITAARLUINNARNERAT PILLUGU ISUMAQTIGIISST (CBD)	~~7775~~
17.12	WASHINGTONIMI ISUMAQTIGIISST (CITES).....	~~7775~~
17.13	MASARLOQARFIIT NUNAT TAMAT AKORNANNI PINGAARUTEQARTUT PILLUGIT ISUMAQTIGIISST (RAMSARIMI ISUMAQTIGIISST)	~~7775~~
17.14	EUROPAMI AVATANGIISIT PILLUGIT SULLISSIVIK	~~7875~~
17.15	WWF.....	~~7975~~

Aallaqqaasiut

Suut tamarmik qangatut ingerlajunnaarput

Ukioq manna nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat una ilusimut ilisimaneqarluartumut uteqqinnikuvoq. Ukioq kingulleq nassuiaat Naalackersuisut nunanut allanut tunngasutigut iliuusissaata saqqummiunneqarneranut atorneqarpoq. Iliuusissaq siumut isigisoq ukiuni aggersuni sunik unamminartoqarnissaanik kiisalu sammisassat suut aalluttariaqarnerannik siulittuiniartoq. Nunarput pillugu taamatut aallussisoqartillugu soqutiginnittoqartillugulu Kalaallit Nunaata soqutigisaasa pitsaanermik qulakkeerneqarnissaannut qanoq sulisoqarnissaanik ilisimanninnissaq pisariaqarpoq aamma nunanut allanut tunngasutigut ineriartornerup pissusissamisoortumik Namminersorlutik Oqartussat peqatigalugit ingerlanerata qulakkeerneqarnissaanut tunngatillugu. Anguniagassatut inissinneqartut siunnerfeqartumik malinneqarnissaanik qulakkeernittumik iliuusissami Naalackersuisut tunngavissaliipput. Ukioq manna ilusitoqqamut uteqqippugut pissusitoqqanullu uteqqilluta – taamaattorli.

Kalaallit Nunaata pisuussutai kiisalu silap pissusaata allanngornerata kingunerisai pissutigalugit Issittoq aamma Kalaallit Nunaat nunarsuarmioqatigiit oqaluserisaanni nutaamik pingaaruteqalersimavoq. Tamanna nunanut allanut tunngasutigut malugineqarsinnaavoq tatisimanninnerlu annertusiartuinnarluni.

Kalaallit Nunaat pillugu ilisimasat pigineqartut piviusullu nunarsuup sinnerani amigaatigineqarput. Kalaallit Nunaata qanoq ittuuneranik, sutigut pisinnaatitaaffeqarnitsinnik, maleruagassanik pisariaqartunik pigisaqarnitsinnik, pinngortitami pisuussutitsinnik ineriartortitsisinnaanermut ilisimasaqartugut piginnaasaqartugullu – avatangiisitigut isumannaallisaanermik annertuumik aallusaqartugut minnerunngitsumillu Namminersorlutik Oqartussat nunallu ineriartorteqqinnissaanut anguniakkatta angunissaannut ilungersorluta suliaqarnerput pillugu aalajangiisartunut, soqutiginnittunut tusagassiuutinullu paasititsinissamut nukit annertuut atortarpagut.

Qujanartumillu soqutiginninnerup annertusinerata aamma kingunerisaanik nunatsinni pisortatigoortumik aallartitarpasuit tikilluaqqusarpagut. Pisortatigoortumik aallartitarpasuit namminersorluta oqartussaanerput aamma Kalaallit Nunaat qanoq ittuunersoq aamma nunatsinni sunik periarfissaqarnersoq nammineerlutik takorusuttarpaat. Tamatuma aamma kingunerisarpaa Naalackersuisut aqutissatut siunniussaata malillugu naalackersuinikkut aningaasarsiornikkullu ineriartornermut ilisimasaqalerlutik upperinnillutillu Kalaallit Nunaannik qimatsisarput. Kalaallit Nunaat taamaalilluni nutaamut, ilisimassarsiorfigineqarsimanngitsumut, uummaarissumut aamma sapiissuseqartuusumut sinniisuvoq. Suliassanut ilungersunartunngortussanut Naalackersuisut ingerlaavartumik malinnaapput, aamma isumalluutinut tunngasunut.

Nunanut allanut tunngasut ingerlaavartumik ineriartortinnissaat naleqqussarneqarnissaallu Naalackersuisunit aamma anguniarneqarpoq,

taamaalilluni Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasutigut sullissinera ineriartortinneqarluni aamma Namminersorlutik Oqartussani immikkoortutut ingerlatsilluartutut piginnaasaqartutullu ingerlaannarluni, sapinngisamik annertunerpaamik nunaqavissunik sulisoqartoq. Kalaallit Nunaat ukiunut pissanganartumut kisianni aamma ilungersunartumut appakaatilerpoq. Nunanik allanik isumaqatigiissutitta attaveqaatitalu ineriartortinnerisigut Namminersorlutik Oqartussat naalackersuinikkut aningaasarsiornikkullu ineriartortinnerisa qulakkeerneqarnissaannut nunanut allanut tunngasut peqataasinnaapput.

Aaqqissuunneqarnera

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaammi Naalackersuisut immikkoortuni pingaarutilinni suliniutaasa siunissamilu qaninnermi ineriartornermi ilimagisat killiffiit saqqummiunneqarput. Nassuiaat immikkoortunut marlunnut avissimavoq: Immikkoortoq I-imi sammineqarput nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinermi sammisat pingaarutillit qanoq ittuuneri, Immikkoortumilu II-mi sammineqarlutik oqartussa qarfiit nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut sammisat tunniunneqarsimasut, taakkunani ingerlatat nunarsuarmioqatigiit imminnut qanilliarturnerannik annertusiartuinnartumik sunnerneqalersimasut.

Aaqqissuineq naammassineqarpoq ulloq 29. juni 2012

**Immikkoortoq 1 - Naalakkersuisut nunanut allanut tunngasutigut
naalakkersuinikkut ingerlatsinerat**

1. Naalagaaffeqatigiit Nunanut Allanut aamma Sillimaniarnermut ataatsimoorussamik politikkiat

1.1. Naalagaaffeqatigiit ataatsimeeqatigiittarnerat

Danmarkip ministeriunerata, Savalammiut naalakkersuisuisa siulittaasuata aamma nunatsinni Naalakkersuisut Siulittaasuata akornanni naalagaaffeqatigiit ukiumoortumik ataatsimeeqatigiittarput, nunallu naalagaaffeqatigiit pingasut tulleriarlugit ataatsimiiffigisarlugit.

Naalagaaffeqatigiit kingullermik ataatsimeeqatigiinnerat juunimi 2011-mi Savalimmiuni ingerlanneqarpoq. Peqatigisaanillu atorfilittatigut ataatsimiinneq ingerlanneqartarpoq Statsministeriami pisortap aamma Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani pisortap aamma Savalimmiuni naalakkersuisut allattoqarfianni pisortap akornanni attaveqatigiit ataatsimiillutik. Naalagaaffeqatigiit ataatsimeeqatigiinneranni ilaatigut Issittoq pillugu siunissami iliuusissaq kiisalu naalagaaffeqatigiinnut ataatsimut soqutigisani apeqqutit allat oqallisigineqarput.

1.2. Namminersorlutik Oqartussat aamma Nunanut allanut ministeriaqarfiup akornanni allaffissornikkut suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut

Nunanut allanut ministeriaqarfimmik suleqatigiinnermi ulloq 23. februar 2012-imi Nunanut Allanut Pisortaqarfiup aamma Nunanut allanut ministeriaqarfiup akornanni Allaffissornikkut Oqalliffiup akornanni ataatsimiittoqarpoq. Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Aallartitaqarfiani pissutsit arlallit pitsaanerulersinnissaat, Aallartitaqarfimmi pisortap nunanut allanut attaveqarnermi tulluarnepaamik taaguuteqarnissaa pillugu apeqqut, kiisalu Washingtonimi aamma Beijingimi aallartitaqarnermi aningaasartuutit qaffasissusaannut tunngatillugu Nunanut allanut ministeriaqarfimmiit paasissutissat pissarsiarineqarnissaannik kissaateqarneq ataatsimiinnermi eqqartorneqarput.

1.3. Issittoq pillugu iliuusissaq

Naalakkersuisut Siulittaasuut, Savalimmiuni naalakkersuisut siulittaasuut aamma nunanut allanut ministeri august 2011-imi Issittoq pillugu iliuusissaq saqqummiuppaat.

Kunngaqarfiup Danmarkip Issittumut ilaanera tunngaviumik isumaqarnermik iliuusissami tunngavigineqarpoq. Naalagaaffeqatigiinni nunat pingasut – Danmark, Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut – nunamut Issittumiittumut annertuumut ataatsimoorussanik arlalinnik pingaartitaqarlutillu soqutigisaqarput aamma tamarmik akisussaaffeqarlutik. Issittoq Naalagaaffeqatigiinnut kulturikkut kingornussaavoq. Aammattaaq Kalaallit Nunaanni inuit, Issittumi innuttaallutik, immikkuullarissumik nunamut angerlarsimaffimminnut inuttut qanittumik atassuteqartuullutik.

Issittumi ullumikkut annertuunik allanngortoqarpoq. Silap pissusaata allanngornerani teknologiikkullu ineriartorneq pissutigalugit Issittumik aningaasarsiornikkut periarfissat annertuut tikikkuminarnerulerput. Periarfissat nutaat aamma unamminartunik nutaanik nassataqarput.

Naalagaaffeqatigiit anguniagaraat Issittoq ineriartorfiussasoq, aningaasarsiornikkut periarfissat pitsaanerpaamik iluaqutigiumallugit. Ineriartorneq Issittumi innuttaasunut iluaqutaasumik ingerlanneqassaaq, Issittumilu avatangiisit sunnertiasut illersorlugit tamanna ingerlanneqassalluni. Issittoq eqqissisimaffiussaaq isumannaatsumillu angallavigineqassalluni. Isumaqatigiinngissutit eqqartuussinermi tunngaviit aallaavigalugit aalajangiiffigineqartassallutik, peqatigisaanillu Issittup isumannaatsuunissaa pillugu suleqatigiiffiussalluni.

Ingerlataqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiittoqassaaq, aamma nunani tamalaani. Issittoq nunarsuarmi nunat pingaaruteqarnerpaat arlallit akornanni inissisimavoq inuussutissarsiornikkullu periarfissat annertuupilussuullutik. Taamaattumik nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermi ingerlataqarfiit arlallit peqataatinnissaat pisariaqarpoq, minnerunngitsumik suleqatigiinneq paasiuminarteq paaseqatigiinnerlu pilersinniarlugit.

Issittoq pillugu iliuusissami sammisat sisamat oqaasertalersorneqarput:

- Issittoq eqqissisimaffiusoq isumannaatsorlu
- Imminut napatittumik siuariartorneq inuiaqatigiillu atasinnaasut
- Issittumi silaannaq, avatangiisit pinngortitarlu sunnertiasut ataqqillugit ineriartorneq
- Nunani tamalaani peqatigisagut qanimut suleqatigalugit

Issittoq pillugu iliuusissamut aningaasaliissutit ilaatinneqanngillat, iliuusissamili Issittumut tunngatillugu sulinermi najoqqutassat allanneqarlutik. Iliuusissamik malinnaanermik qulakkeerinnittussamik aqutsisoqatigiinnik pilersitsisoqarpoq, Nunanullu allanut ministeriaqarfik ukiut tamaasa Issittoq pillugu nassuiaammik saqqummiussisassalluni.

1.4. Joint Committeemi aningaasarsiornikkut teknikikkullu suleqatigiinneq

1.4.1. Isumaqatigiisummut tunngaviusut

Kalaallit Nunaata USAllu akornanni suleqatigiinnerup sakkortusineqarnissaa Joint Committeep suliassaraa, amerikamiut nunami maani najuunnerisa Kalaallit Nunaannut naleqarnerulersinneqarnissaa suliassaraa aamma Kalaallit Nunaata USAllu imminnut attuumassuteqarnerat sakkutuut nunatsinniisinneqarnerannik taamaallaat tunngaveqartinneqassanngitsoq suliassaralugu.

JCp taamaallaat suleqatigiinnermi tunngavigisassat pilersissavai, tassa komitee suliniutinut aningaasanik peqanngimmat. Suliniutit aningaasalersorneri taamaattumik

komiteep avataani isumalluutit aqutugalugit isumagineqassapput, tamannalu ilaatigut unamminartuusimalluni.

JCmi suleqatigiinnermi ukiunik siullernik tallimanik (2004 – 2009) nalilersuineq 2009-mi ingerlanneqarpoq taassumalu inerner 2010-mi Kalaallit Nunaata siulittaasuunerani saqqummiunneqarluni. Nalilersuinerup siunertaraa sulinerup ingerlaqqinnerani piareersarluakkamik pilersaarusiorderup siuarsarnissaa, inernalugulu aallaqqaammut suleqatigiissitaasimasut pingasut atorunnaarsinneqarneri taakkulu aqqissuussinermik eqaannerusumik uumassuseqarnerusumillu taarserneqarnerat.

Suleqatigiissitat nutaat tassaapput:

- Tulleriarisartussat, immikkoortunik suleqatigiiffiusussanik tulleriarinermik aallussisussat, suleqatigiinnissamut kaammattuisussat aamma suliniutit aallartinneqarnissaannut ikiuisussat JCmilu suliniutinik inaarutaasumik akuersisartussat
- Killiffik pillugu suleqatigiissitaq, suliniutinik ingerlasunik malinnaasusaaq aamma suliniutiniit ukiumoortumik nalunaarusiorderusaaq
- Ilisimatuut suleqatigiit, ilisimatuussutsikkut suleqatigiinnernik akuersisarnermik attaveqarfittullu suliaqartussat.

Kalaallit Nunaat suleqatigiissitani pingasuni tamani sinniisoqarpoq aamma tulleriarisartuni kiisalu killiffik pillugu suleqatigiissitani siulittaasuulluni.

Ataqatigiissaarineq oqinnerulersinniarlugu kiisalu suliniutinik akuersisarnerup sukkanerulersinnissaa qulakkeerniarlugu tulleriarisartut aamma killiffik pillugu suleqatigiit ataatsimuulersinnerat iluaqutaasinnaanersoq maannakkut eqqartorneqarpoq. Tamanna ukiumoortumik tullianik ataatsimiittoqalerpat eqqartorneqassaaq, taanna juunimi 2012-imi ingerlanneqassaaq.

1.4.2. Joint Committeemi 2011-mi sulineq

Ulloq 9. juni 2011-mi Washington D.C.mi JCmi ataatsimiinnerit arfineq pingajussaat ingerlanneqarpoq.

Joint Committeemi suleqatigiinneq aqqissuunneqarmalli Joint Committeemi sulinerup pingaarnertigut tulleriarneqarnera isiginiarneqarsimavoq. Taakku tassaapput 1. Kalaallit ilinniagaqartut USA-mi ilinniarfeqarfinnut isersinnaanerit; 2. Kalaallit Nunaanni tuluit oqaasiinik atuilersinnaanermi periarfissat pitsaanerulernerit; 3. Kalaallit suliffimmi misiliinissaannut USA-mi suliffinnik misiliiffissaqarneq.

Kalaallit ilinniagaqartut ilinniarnertik nanginniarlugu USAmut qinnuteqartarnerisa oqinnerulersinnissaa pillugu sulineq suli ingerlanneqarpoq. Taamaalluni oqaatsitigut misilitsittarfik TOELF (test of English as a Foreign Language) maannakkut Nuummi Niuernermik Ilinniarfimmitt aqunneqarpoq, 2010-miillu misilitsinnerit iluatsilluartut 15-it ingerlanneqarsimallutik. Tamatuma saniatigut Københavnimi amerikamiut aallartitaqarfiat suleqatigeqqissaarlugu Nuummi Niuernermik Ilinniarfik

nalinginnaasumik atuartitsinermit, qarasaasiakkut ilinniarneq aamma qarasaasiaq tunngavigalugu ilinniarnertit ataqatigiissillugit tuluttut pikkorissarneq ingerlanneqarsimavoq. Tuluttut atuartitsineq kikkunnut tamanut neqeroorutaasimasooq 75-it sinnerlugit peqataaffigineqarsimavoq.

Silap pissusaa pillugu ilisimasaqarfik 2009-mili sermersuup, kangerluit immallu akornanni sunniiveqatigiinnerit nalilersornerinut tunngatillugu Fairbanksimi University of Alaska suleqatigalugu ilisimatuussutsikkut suleqatigiinneq pilersinneqarsimavoq. Asimi aasat marluk sulinerit marluk ingerlanneqarsimapput sumiiffinni teknikerit kiisalu nunani allani ilisimatuut sulinermit peqataasimallutik. Suleqatigiinneq National Science Foundationimit aningaasalersorneqarsimavoq.

2011-p ingerlanerani kalaallit atuartut inuusuttut aamma Issittoq pillugu ilinniagaqartut pilersitsilerniarlugit Kangerlussuarmi Aasaanerani Atuarfik, ilisimatuut sapaatip akunnerani katerisimaartinnerisigut (Joint Science in Education week) kiisalu ilisimatuutut ilinniagaqarneq paarlaasseqatigiinnerlu (Graduate Research Training and Exchange) aallunneqarsimapput.

2011-mi Kangerlussuarmi Aasaanerani Atuarfik atulersinneqarpoq naatsorsuutigineqarlunilu ukiut tamaasa aaqquussuunneqartalissasoq. Aasaanerani atuarfiup siunertaa tassaavoq nunanit taakkunannga pingasuniit ilinniartitsisut ilinniarnertuunngorniartullu katersortarnissaat Issittumilu ilisimatusarnermut paasisaqarnissamut periarfissillugit saniatigullu pissarsiarineqarsinnaalluni kalaallit qallunaallu ilinniartut tuluttut piginnaasamikkut pitsaanerulernissaat. Siunissami ungasinnerusumi siunertaq tassaavoq Issittumi ilisimatusarnerup iluani kalaallit ilinniartut amerlanerit ilinniagaqalernissaat.

Piffissap qiteqqunnerani ukiumoortumik videokkut ataatsimiinneq ulloq 19. januar 2012-imi ingerlanneqarpoq. Kalaallit suliniuteqarnerisigut ataatsimiinnermut tassunga peqataasut kalaallit suliffimmi misiliiniallutik "aaqqissuussinermik" pilersitsinissamut periarfissat qulaajarniarlugit Kalaallit Nunaata aamma USA-p akornanni suleqatigiissitamik pilersitsisoqarnissaa isumaqatigiissutigaa. Suleqatigiissitap misissuineraniit inernerit ukiumi tulluuttumi ukiumoortumik ataatsimiinnermi saqqummiunneqassapput.

1.5. Sakkutuut amerikamiut Kalaallit Nunaanniinnerannut tunngatillugu Permanent Committee

Permanent Committee juni 2011-mi Københavnimi ataatsimiippoq. Oqallisigisani pingaarnersat tassaapput Qaanaami mittarfiup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu politikikkut aalajangiisoqassappat Pituffik aqqutigalugu Qaanaamut angallannikkut sullissineq pillugu kalaallit apeqquteqaataat, kiisalu sakkutooqarfimmi qallunaat kalaallillu oqartussat/suliffeqarfiit pillugit pissutsinik killilersuisunik isumaqatigiissuterpasuit pillugit isumaqatigiissutitigut nutaamik tunngaveqalernissamik amerikamiut kissaataat. Aammattaaq sakkutooqarfimmi atortut sakkutuujungitsut siunertaannut atorneqarsinnaaneri pillugit apeqqut

eqqartorneqarluni. Apeqquut taanna Permanent Committeemi august 2012-imi ataatsimiinnissami erseqqinnerusumik eqqartorneqassaaq.

1.6. Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissut aamma nunaviup toqqavia pillugu suliniut

Nunaviup toqqavia pillugu suliniut maannakkut pingaaruteqartumik inissinnialerpoq, tassa Kalaallit Nunaata immikkoortua – Kalaallit Nunaata kujataa – pillugu NP-imi Nunaviup Toqqavia pillugu Ataatsimiititaliarsuarmut piumasaqaatit saqqummiussisoqassalluni. Ilisimatuussutsikkut nalunaarsukkat katersorneqarsimasut katersorneqarput misissoqqissaarneqarlutillu, taamaalilluni 2012-imi aasap kingorna piumasaqaatip oqaasertalersorneqarlunilu saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarluni. Tamatuma kingorna Kalaallit Nunaata avannaani aamma avannamut kangiani immikkoortunut tunngasunut piumasaqaatit piffissaliussaq sioqqullugu (2014) saqqummiunneqarnissaat sulissutigineqassallutik.

2. Issittumi Suleqatigiinneq

2.1. Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Siulittaasuuffik

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit ataatsimiinneranni Tromsømi ulloq 29. april 2009-mi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasuuffik Norgemiit Naalagaaffeqatigiinnit tiguneqarpoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Naalagaaffeqatigiit siulittaasuuneranni suliassanut Kalaallit Nunaat sunniuteqarsimavoq, pingaartumillu Issittumi inuit isiginiarneqarnissaat sulissutigisimallugu.

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni inatsisitigut pituttuisumik isumaqatigiissut siulleq Siulittaasuuffimmi angusaqarfiuvoq; ujaasinermi annaassiniarnermilu Issittumi ataatsimoorluni upalungaarsimanissaq pillugu isumaqatigiissut (SAR pillugu isumaqatigiissut) kiisalu Nuummi Nalunaarut akuersissutigineqarlutik, tassa Issittumi Siunnersuisoqatigiinni tullianik maj 2013-imi Ministerit ataatsimiinnissaasa tungaannut sulinermut najoqqutassat inissineqarlutik. Nuummi Nalunaarummi nunat ilaasortaasut aalajangerpaat Issittumi Siunnersuisoqatigiit nunani tamalaani suleqatigiiffittut piumassuseqqortuunngorluni ineriartussasoq. Anguniakkap taassuma nukittorsarnissaanut allattoqarfimmik ataavartussamik tamakkiisumik sulisinnaassuseqartumik pilersitsisussatut Norge toqqarneqarpoq, Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasuuffik 2013-imi Canadamiit tiguneqarnissaa sioqqullugu. Kalaallit Nunaata, Danmarkip aamma Savalimmiut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasuuffik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit arfineq aappassaannik Nuummi, maj 2011-mi ataatsimiinneranni Sverigemut tunniuppaat, 2013-illu tungaanut aquttuussallutik.

Naalagaaffeqatigiit ukiuni marlunni siulittaasuuneranni Senior Arctic Official (SAO) tallimat ingerlanneqarput, taakkunannga ataaseq Kalaallit Nunaanni (Ilulissani) ingerlanneqarluni. 2011-mi Senior Arctic Officialimi ataatsimiinnerit marluk ingerlanneqarput tullianilu ataatsimiinneq Sverigemi Haparandami ulloq 14. 15. novemberimi ingerlanneqassalluni.

2.2. Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiiffik (SDWG)

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit Nuummi ataatsimiinnerisa naammassinerani, taamaalillunilu Naalagaaffeqatigiit siulittaasuuffiata naanerani ulloq 12. maj 2011-mi naalagaaffiit arfineq pingajuattut nikittaannermilu siullermi naalagaaffittut kingullertut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasuuffik 2013-ip tungaanut Sverigep tiguaa.

Sverigep siulittaasuuneranut ilaavoq Issittumi piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitami Sustainable Development Working Groupimi – SDWGmi siulittaasuuffik. Issittumi suleqatigiinnermi inummut tunngasut Naalagaaffeqatigiinnit sakkortuumik aallussinerup nanginneqarnissaa

siunniunneqartoq oqaatigivaat, tassunga ilanngullugit uku iluanni suliniutit: Issittumi peqqissuuneq akiuussinnaassuserlu, Issittumi inuit inuunermi atugaat, nerisassatigut isumannaassuseq, CSR (Corporate Social Responsibility/Suliffeqarfiit Inooqatigiinnermi Akisussaaqataanerat) aamma nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa atulersinnerisa iluanni sammisat arlallit.

Nunat inoqqaavisa suleqatigiiffii arfinillit (Inuit Circumpolar Council (ICC), Russian Association of Indigenous Peoples of the North (RAIPON), Samerådet/Saami Council, Gwich'in Council International (GCI), Arctic Athabaskan Council (AAC) kiisalu Aleut International Association (AIA), ataavartumik peqataasartut inissisimasut, SDWGip ataani suliniutinut arlalinnut akisussaasuupput, tassunga ilanngullugit oqaatsitigut suliniut kiisalu isumalluutininik uumassusilinnik iluaquteqarnerup iluani qanga/sumiiffinni ilisimat atorneqarneri nalunaarsorneqarnerilu. Inuit oqaasiisa allanngutsaaliorneqarnerinut aamma Issittumi imaani atuineq pillugu (immikkut kulturikkut) piniartut aalisartullu ilisimasaannik katersineq pillugu suliniutini annertuuni marlunni ICC ataqatigiissaarisuuvoq.

SDWGmi Naalagaaffeqatigiit siulittaasuunertik Namminersorlutik Oqartussat aqqutigalugit suli isumagaat aamma peqqinnissamut tunngasuni suleqatigiinnerup siuarsarnissaa sulissutigalugu, kiisalu nunani issittuni atasinnaasumik politikikkut, aningaasarsiornikkut, inuttut kulturikkullu ineriartornerup ataatsimut paasineqarnissaanut sakkussanik inerisaaneq aamma nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii ataqqillugit Issittumi inuiaqatigiit.

Kalaallit Nunaat Canada peqatigalugu Arctic Human Development Reportip 2004meersup malitseqartinneqarnissaanut tunngatillugu Islandip aqutaanut suliniummut akisussaaqataavoq, taanna NP-ip Ineriartortitsinermi suliniutaanit (UNDP) ukiumoortumik ineriartortitsinermi isumassarsiaavoq, ilaatigut nunarsuaq tamakkerlugu politikikkut, inuttut, aningaasarsiornikkut, kulturikkut il.il. sammisat arlallit killiffii pillugit nassuiaasiortartoq. Kalaallit Nunaanni KNRimi Aallakaatitassiornermi pisortaq, Henriette Rasmussen, suliniut pillugu aquttuni peqataavoq, suliniullu naatsorsuutigineqarpoq 2014-imi Arctic Human Development Report Ilmi saqqummiunneqassasoq.

2.3. Canadamik suleqateqarneq

2.3.1. Tartupaluk

Canadamik siunnersiuinerit Københavnimi kingullermik maj 2010-mi ataatsimiinnermi nanginneqarput. Tassani paasineqarpoq qeqertami canadamiut, qallunaat kalaallillu ilisimatuussutsikkut suli suliniuteqartut, kiisalu illuatungeriit aaqqiissuteqarnissaat pillugu suli suliaqartut, taamaattorlu qanillisimanatik. Februar 2012-imi aaqqiineq pillugu isumaqatigiissuteqarsimanera pillugu tusagassiutitigut tutsiuttoqaralarpoq. Taamaattoqanngilarli, nunanulli allanut ministeri aamma canadamiut nunanut allanut ministeriat tullianik ataatsimeeqateqalerpat suliaq qanoq ingerlateqqinneqassanersoq eqqartorneqassaaq.

3. Nunani Avannarlerni Suleqatigiinneq.

Inatsisartut 2011-mi ukiakkut ataatsimiinneranni nunani avannarlerni iliuusissaq nassuiaallu Naalackersuinit saqqummiunneqarpoq. Pilersaarusiornermi najoqqutassat saqqummiunneqartut tamatuma kingorna nunani avannarlerni suleqatigiinnermi Naalackersuisut peqataanerannut najoqqutarineqarsimapput. Inatsisartut ataatsimiinneranni matumani ukiaq kingullermiit iliuusissami immikkoortut ataasiakkaat sulisimanerat pillugu nassuiaat erseqqinnerusoq oqaluuserisassanut ilanngullugu saqqummiunneqassaaq.

Nunanut allanut tunngasutigut politikikkut suleqatigiinnermi nalinginnaasumi nunani avannarlerni suleqatigiinneq ilaavoq, tassanilu Naalackersuisunit anguniarneqarluni Nordisk Ministerrádimi sulineq nunanut allanut ingerlatsinernut allanut tapersersuissasoq. Tamanna immikkoortuni arlalinni atuuppoq. Malunnarnerpaavoq Issittoq pillugu naalackersuinikkut ingerlatsinermut tunngasuni.

Issittoq pillugu apeqqutini suleqatigiinneq maannakkut nunani avannarlerni suleqatigiinnermut ilaallualereerpoq. Tamatumunnga assersuut tassaavoq Nuummi 2011-mi majip qaammataani Issittumi Siunnersuisoqatigiinni nunanut allanut ministerit ataatsimiinnerini Issittumi malunnaatilimmik ersiutaasoq pillugu nunat avannarliit nalunaarusiaasa saqqummiunneqarnera. Tamatuminnga suliniuteqartoq tassaavoq Kalaallit Nunaat/Danmark, Nordisk Ministerrádimi 2010-mi qallunaat siulittaasuunerisa nalaanni, nalunaarusiamili unamminartut aalajangersimasut qulingiluat tikkuarneqarput, Issittup piujuartitsinermik tunngaveqarluni siunissaa pillugu ilungersuuteqarnermi inunntut Issittormiunut atugaalersussat.

Tamatuma malitseqartinneqarnera maannakkut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitani assigiinngitsuni suliniutinilu kiisalu Nordisk Ministerrádimi ingerlanneqarput.

Issittoq pillugu apeqqutit pillugit suleqatigiinnissamut nunani avannarlerni nunat kissaatigisaat Issittumi suliniutit suleqatigiissutaasut nutarterneqartut Københavni november 2011-mi Nordisk Rådip katersuunnerani Nordisk Ministerrádimi uppersarnerqarput. Suliniummut tassunga qitiutinneqarpoq Issittormiut piujuartitsinermik tunngaveqarluni inuiaqatigiit atugarissaartunut ineriartortinnissaat, tassani kulturi, suliffeqarfiit, inuussutissarsiutitigut ineriartorneq, avatangiisit pinngortitarlu qitiutinneqarlutik. Taamaalilluni Naalackersuisut anguniagaat suliniummit tassannga tapersersorneqarput, tamanna nunatsinni ineriartortitsinermut pilersaarutini aamma Naalagaaffeqatigiit Issittoq pillugu iliuusissaanni ersersinneqarpoq.

Atlantikup avannaani nunat tamalaat suleqatigiinneranni NORA pingaaruteqartuuvoq. 2010-mi NORAp nunani tamalaani saqqumilerneru malunnartinneqarpoq Atlantikup avannaani inuussutissarsiornikkut ineriartornissamut periarfissanik OECDp nalilersuinerani. Nalunaarusiaq Københavni aprilimi Nordatlantens Bryggemi nunat

tamalaat ataatsimeersuarneranni saqqummiunneqarpoq aamma 2011-mi NORAmi nunat peqataasut tamarmik ataatsimiinneranni.

Canadap Atlantikup tungaanut sineriaanik Nunat Avannarliit suleqatigiinnerannut najoqqutassanik pilersitsiniarneq pillugu Nordisk Ministerrådimi qanga aalajangiisimanagerup piviusunngortinniarnernani NORA Naalakkersuisunut aamma sakkuusimavoq pingaaruteqartoq. Nordisk Ministerrådip missingersuutaaniit aningaasat annikitsunnguit atorlugit maannakkut nunat avannarliit aamma Canadami peqataasut akornanni suliniutit ataatsimoorussat pilersinneqarsinnaalerput. Taamaalilluni nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermi ilinniartitaanermut, ilisimatusarnermut aamma inuussutissarsiutigut periarfissat nutaat ammaanneqarput.

Kimmut sammisumik suleqatigiinneq pillugu nunani avannarlerni najoqqutassiat aamma Washingtonimi Kennedy Centerimi nunat avannarliit kulturikkut sapaatit akunnerini sisamani pikialaartitsinerannut Nordisk Ministerrådip tapiissuteqarneranut aamma tapersersuisimapput. Kulturikkut pikialaartitsineq taaguuteqartinneqarpoq "Nordic Cool 2013" februarillu 19iani ammarneqarluni. Neriutigineqarpoq taamatut pikialaartitsinikkut Nunat Avannarliit amerikamiunut erseqqinnerulissasut, tassa Nunat Avannarliit nunarsuup immikkoortuani uummaarissut pilersitsisinnaasullu. Saqqummersitsinermi aaqqissuussisut peqatigalugit Kalaallit Nunaata Amerikap Avannarliup nunavianut qaninnersaalluni Nunat Avannarliit ilagigaat takutinnissaa siunertaraa.

4. Europami suleqatigiiffik – EU

4.1. EUMi oqartussat Kalaallit Nunaannut Issittumillu isiginninnerat

Kalaallit Nunaata aatsitassarsiornikkut periarfissaanut tunngatillugu EU parlamentimi oqallinneq 2011-mi immikkut annertuseriaqqippoq, pingaartumik ujaqqat qaqtigoortut pillugit. Ilaatigut Issittoq aamma Kalaallit Nunaat pillugu politikikkut annertuumik alaatsinaattoqalerpoq kiisalu Europami aatsitassarsiorfissuarniit sunniiniarnerit annertusillutik, Kalaallit Nunaanni aatsitassat EUp Kalaallit Nunaannik isumaqatigiissutaani nutaami ilaalersinnissaat kissaatigalugu.

EU Parlamentip januar 2011-mi avannaq ungasissoq pillugu nalunaarusiaq saqqummiuppaa, EUp Issittumi peqataanera pillugu EU Kommissionip aamma Rådip inerniliineranit 2009meersunik aallaaveqartoq. Aammattaaq EU Parlamenti Issittumi sammisanut naleqqiullugu annertuumik sammisaqarpoq tamakkulu oqallifinni marlunni sammillugit, EUp Issittoq pillugu Suleqatigiissitaani kiisalu EU Arctic Forumimi.

EUMi oqartussani pingasuni tamani erseqqissarneqarpoq Issittumi Siunnersuisoqatigiinni aalajangersimasumik alaatsinaattoqalernissaq kissaatigineqartoq. Kalaallit Nunaannut tunngatillugu erseqqissarneqarpoq Kalaallit Nunaannik immikkuullarissumik suleqatiginnittoqartoq, Danmarkki aqutugalugu Kalallit Nunaata EUmud ilaanera naapertorlugu. EUp Issittumut attuumassuteqarnera qanoq ineriartortinneqartariaqarneranut naleqqiullugu Kalaallit Nunaata inissisimanera pillugu EUMi oqartussat ingerlaavartumik oqaloqatiginissaat pisariaqarpoq tassanilu tamanna ataatsimut iluaqutaasinnaalluni.

4.2. EUmik suleqateqarnerup nutarterneqarnera

Namminersorlutik Oqartussani atorfilittanit suleqatigiissitap 2011-mi Namminersorlutik Oqartussat EUMi peqataaffigisaat pillugit ilisimatitsissummi killiffik naammassivaat. Nalilersuineri maannakkut isumaqatigiissutini aalajangersimasutigit siamasinnerusumilu nunani tamalaani EUp aamma peqataaffigisaani suleqatigiinnerni siunissami EUMi pissutsit takutippai. 2011-p naanerani EUmik isumaqatigiinniarnissat nutaat isumaqatigiissutaasimasut sioqqullugit suleqatigiissitap suliani naammassillugu Naalackersuisunut saqqummiuppaa.

Naalackersuisoqarfinni pisortat september 2011-mi EU pillugu isumasioqatigiippat, Naalackersuisut siulittaasuut siuttuliullugu, ilaatigut suleqatigiissitap kaammattuutaani nalilersuinerit oqallisiginiarlugit aamma aatsitassanut tunngasut ilaatigut EUMi suleqatigiinnerup annertusisinnaaneranut ilaatinneqarsinnaaneri pillugit naatsorsuutigisat paasiniarlugit.

4.3. EUp aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissutinut tunngasut

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutigut EUmud attuumassutigisai tassaapput:

- Kalaallit Nunaata EUmud aninera pillugu EUmud isumaqatigiissummut ilanngussa q isumaqatigiissutaasoq
- OLTmik aqqissuussinikkut EUmud ilanngunneq, tassunga ilanngullugu 2013 tikillugu piffissami EUmud suliniutinut ilaasinnaaneq
- Aalisarnikkut peqatiginneq pillugu isumaqatigiissut tassungalu atasoq aalisarneq pillugu ilanngussa q isumaqatigiissutaasoq
- Peqatiginneq pillugu isumaqatigiissut piffissami 2007-miit 2013-p tungaanut ilinniartitaaneq aallunneqarluni
- EUmud Northerhn Peripghery Programmimi peqataaneq

Taakku saniatigut EU p Issittumi peqataanera pillugu EU p sulineranut Kalaallit Nunaat ullumikkut ilanngussisarpoq. Kiisalu Peqatiginneq pillugu Isumaqatigiissut tunngavigalugu EUmik isumaqatigiissutini aalajangersimasunik amerlanernik Kalaallit Nunaata isumaqatigiissuteqarnissaa sulissutigineqarluni.

EUmud Kalaallit Nunaanut akiliut tamarmiusoq (aalisarneq pillugu isumaqatigiissut aamma peqatigiilluni isumaqatigiissut) piffissami 2007-miit 2013-p tungaanut ukiumut 320 mio. kr.it missaannik annertussuseqartussaavoq.

Juni 2010-mi aamma december 2011-mi Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit Aallartitaqarfimmi pisortap EU Kommissioni peqatigalugu aningaasalersuinissamut isumaqatigiissut atsiorpaa, ukiunut 2010mut aamma 2011mut missingersuutitigut tapiissutinut akiliutit qulakkeerneqarlutik. Akiliinerit marlungorlugit isumagineqarput aamma piumasagaatit ilai naammassineqarsimanissaat piumasarineqarluni.

4.3.1. Den Europæiske Unionip aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatiginneq pillugu isumaqatigiissut

Ilinniartitaanikkut suleqatiginneq pillugu isumaqatigiissut 2010-p qiteqqunnerani piffissap isumaqatigiissuteqarfiusup qiteqqunnerani nalilersorneqarpoq, tassani EU Kommissionimi atorfinitsitaq siunnersorti nalunaarusiarsimalluni. 2012-imi qaammatini siullerni pingasuni inassuteqaatitik aatsaat Kommissionip naammassisagai naatsorsuutigineqarpoq. Siunnersortip nalunaarusiaani ilaatigut allanneqarpoq Kalaallit Nunaata pisussaaffini naammaginartumik atulersissimagai aamma ilinniartitaanikkut suleqatiginneq ingerlalluartoq. Nalunaarusiami uparuarneqarpoq inuussutissarsiortut ilinniartitaanermut tunngasuni tulleriarinernut qaninnerusariaqartut.

2011ip ingerlanerani Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfiata, qallunaat EUmud Aallartitaqarfiata aamma Kommissionip akornanni arlaleriarluni ataatsimiittoqartarsimavoq, Peqatiginneq pillugu Isumaqatigiissutit nutarterneqarnissaa pillugu oqallinnissanut piareersaatit. Tassani EU Kommissionip siunissami suleqatigiinnissamut nalilersuutini kissaatinilu saqqummiussimavai.

Kalaallit Nunaanik isumaqatigiissummut nutaamut inatsisitigut oqaasertanik EU Kommissionip sulinera EU Kommissionip inatsisaanut tamarmiusumut missingersuutaanullu, ulloq 7. december 2011-mi saqqummiunneqartussamut ilaasimavoq. Missingersuutinut Inatsisinillu Kommissionip sulinerata kingunerisaanik inatsisip oqaasertaasa ilaanut Kalaallit Nunaata imaluunniit Danmarkip kommissioni peqatigisinnaasimanngilaat. Taamaattorli Kalaallit Nunaat aamma Danmarki kommissionimi immikkoortunik attuumassuteqartunik oqaloqateqartarnikkut suliap ingerlanneranut sunniuteqarsinnaasimapput.

Sulinermi tassani siunissami peqataanissami aatsitassanut tunngasut ilanngunneqarnissaannut erseqqissumik ingerlasoqarsimavoq, tassani Kalaallit Nunaannit uparuarneqarsimalluni ilinniartitaanikkut suleqatigiinnermut tassanilu angusanut assut naammagisimaarinnilluni, tamatumalu piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi nutaami ingerlateqqinneqarnissaa kissaatigalugu. Tassunga atatillugu aatsitassarsiornikkut annertunerusumik suleqatigiinnissaq pillugu kommissionip kissaataa akornusersorneqarpoq, uparuarlugulu tamanna annertuumik aningaasartuuteqarfiusussaasoq isumalluutit nutaat ilaatinneqartariaqarlutik, tassa suleqatigiinneq, kommissionip soqutigisaatut, suliffissuit soqutigisaannut piviusumik sunniuteqarsinnaappat.

Aatsitassanut tunngasutigut kommissionip politikikkut soqutigisai nutaat Bruxellesimi oqallifinnut arlalinnut ilaapput, Kalaallit Nunaata aatsitassarsiornikkut periarfissaasa EU Kommissionimi qullerpaamut inissinneqarnissaanut pingaartumik EU Parlamentip suliffissuaqarnermut ataatsimiititaliaa maligassiuisuugunarlu. EU Kommissionip siulittaasua, Jose Manuel Barroso EU Parlamentimi ataatsimiititaliamut uparuaavoq, 2011-mi aasakkut, siunissami suleqatigiinnissaq pillugu Naalakkersuisut Siulittaasuata aamma Suliffissuaqarneq pillugu Kommissærip Antonio Tajanip akornanni oqaloqatigiittoqartoq. 2011-p qiteqqunnerani ataatsimiinnermi EUp Kalaallit Nunaannik nutaamik isumaqatigiissutaani aatsitassanut tunngasut ilanngunneqarnissaat siunertaralugu pimoorussisumik suleqatigiinnissamut sakkortuumik soqutiginninnini Antonio Tajanip erseqqissarpaa. Kommissærip kissaataa inatsisilerinikkut naleqqussarlugu ilanngunneqassaaq taamaattumillu akisussaaffik kommissionip immikkoortuani allami inissisimalluni. Sulinermi tassani erseqqissivoq EUp kommissærit arlallit Kalaallit Nunaannik suleqatiginninnerup annertusartariaqarnera siunniukkaat, aningaasartaali qulakkeersinnaanagit. 2011-mi ukiakkut EU Kommissionip, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni qaffasissumi oqallinnerit annertusineqarput, tassani isumaqatigiissutigineqarluni suleqatigiinneq qulakkeerneqassasoq peqataasullu tamarmik aqqissuussinnermut ataatsimut sammisumik sulissasut, aamma ataatsimut soqutigisat ataatsimuulersinnissaannut EU Kommissionip iluani sulisoqassagaluarpalluunniit. Teknikikkut isumasioqatigiittoqarnissaa pillugu illuatungeriit akornanni isumaqatigiittoqarpoq, ilaatigut siunissami immikkoortut suleqatigiiffiusinnaasut nassuarneqarnissaat siunertaralugu atorfillit arlallit peqataallutik. Piffissaq pissutigalugu isumasioqatigiinneq 2012ip aallartinneranut siuartinneqarpoq, taamaalillunilu EUp Kalaallillu Nunaata Peqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissutaannut EUp missingersuummut siunnersuutaa aqqutigalugu aningaasanik qulakkeerisoqarsinnaanani. Suleqatigiinnerli pillugu inatsisitigut toqqammavissat qulakkeerneqarput, tassa EUp missingersuutaanut aamma Kalaallit Nunaannik

Peqatigiinneq pillugu Isumaqatigiisummut nutaamut EU Kommissionip siunnersuutai ulloq 7. december 2011-mi saqqummiunneqarlutik. Tassunga ilaapput aatsitassanut tunngasut.

4.3.2. Nunani imarpiup akianiittuni nunallu immikkoortuini suleqatigiinneq (OLT)

OLTmik aaqqissuussinermi ilaaneq EUMi isumaqatigiisummi kapitali IVmik tunngaveqarpoq (TEUF). Aaqqissuussinerup ilaatigut kingunerisaanik akitsuuseriviit aqutiginagit akitsuuteqanngitsumillu EUp iluani niuerfinnut isersinnaasoqarpoq, kiisalu EUMi suliniutinut arlalinnut.

OLTmik aaqqissuussinerup 2013-imi atorunnaarnissaata tungaanut EUp aamma OLTmi nunat akornanni siunissami attuumassutissat pillugit sulineq annertunerulissaaq, tassunga ilanngullugu aaqqissuussinerup nutaap imassaa. Sulineq taanna 2010-mi aallartinneqarpoq, taamani OLTmi nunat EUMi naalagaaffiit sisamat (Danmark, England, Frankrig aamma Holland) suleqatigeqqissaarlugit ataatsimullu sumiiffik pillugu pappiaraq nassuiarneqarluni, taanna marts 2011-mi OLT EU Forumimut saqqummiunneqarluni. Sumiiffik pillugu pappiaraq OLTmik aaqqissuussinerup nutaap imarisassaanut kivitsissutaassaaq.

Kalaallit Nunaat eqqarsaatigalugu OLTmik aaqqissuussinerup aalajangiussimaneqarnissaa pingaaruteqartupilussuuvoq, tassa ilaatigut peqatigiinneq pillugu isumaqatigiisummut tunngaviliimmat. Aalisarnek pillugu Isumaqatigiissutip, Peqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissutip nutarterneranut minnerunngitsumillu pingaarnertigut OLTmik aaqqissuussinerup 2011 ukiuusimavoq pingaaruteqartoq. Naatsorsuutigineqarpoq taanna 2012ip ingerlanerani ministerit isumasioqatigiinnissaannut akuerisassanngorlugu naammassineqassasoq. OLTmi nunat kattuffianni (OCTAmi) siulittaasuuffik Kalaallit Nunaata 2012-imi aamma tigussavaa.

OLTmi ilaasortat pingajorarterutaasa marluk peqataaffigisaanni ulluni marlunni silap pissusaa pillugu isumasioqatigiinnermi 2011-mi qaammatini siullerni pingasuni Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfia aggersaasuuvoq. EU Kommissionimi silap pissusaa pillugu immikkoortumiit, ineriartortitsivimmiit, NGOt sinniisuiniit aamma teknikikkut immikkut ilisimasalinniit saqqummiussisussanik aggersaasoqarsimavoq. Siunertaq ilaatigut tassaasimavoq silap pissusaata allanngorneranut naleqqussarnermut atatillugu OLTmiittunut unamminartut ataatsimoortumik misissoqqissaarneqarnissaat. Peqatigisaanik unamminartut immikkkuullarissut sunniuteqartumik qanoq ingerlateqqissinnaaneranut paasisaqarnissamut periarfissaasimalluni.

Qaffasissumik peqataaffigineqartumik paasissutissiineq pillugu aaqqissuussinerup OCTA 2011-mi ukiakkut aaqqissuussisuuvoq qulequtaqarluni: "From poles to the tropics". OCTAp Strategic Planita nanginneratut siunertaq tassaasimavoq EUMi oqartussat akornanni OLT pillugu soqutiginnilersitsinissaaq. Isumasioqatigiinneq Bruxellesimi ingerlanneqarpoq the European Economic and Social Committee

suleqatigalugu aamma peqataasimallutik OLTmi nunanit sinniisut, EU Kommissioni, EU Parlamentimi ilaasortat, OLTmilu ministerit arlallit, taakkununnga ilaalluni Naalakkersuisunut siulittaasup tullia.

OLTmut unamminartut aallunneqalernissaannut siunertap anguneqarneranik aamma EUmī oqartussani aalajangiisartunut periarfissiisoqarneratigut oqallinnermi pilersitsisimaneq aqqissuussineq nersualaarneqarpoq.

2011-mi aamma OLTip allattoqarfianik pilersitsinissamik sulineq aalajangersimasoq OCTAp aallartippaa. Sulinermi Kalaallit Nunaat pimoorussisumik peqataavoq nalilersuisussamilu komitemi issiaqataalluni suliffeqarfimmik naggataatigut toqqaasusaaq, taanna allattoqarfiup ingerlanneqarneranut inuillu sisamat ulloq naallugu sulisussat atorfinitsinnissaannut akisussaassalluni. OLTip allattoqarfiani siunertaq tassaavoq OLTinut siulersuisullu sulinerannut suliatigut immikkut ilisimasaqarnerup siunnersuisarnerullu qulakkeerneqarnissaa. Allattoqarfiup EUmī suliniutit atulersinniarneranni sulinermut tunngasutigut, suliniutinut qinnuteqarnermi, isumasioqatigiinnerit aqqissuunnerini ikiuisassaaq, OLTip nittartaagaa aserfallatsaaliorlugu kiisalu OLT pillugu paasissutissiisarfittut ilisimasaqarfittullu ingerlassalluni. Naatsorsuutigineqarpoq OLTip allattoqarfia 2012ip ingerlanerani inissinneqassasoq.

4.4. EUmī suliniutit

EUmī suliniutini arlalinni Kalaallit Nunaat peqataanissaminut periarfissaqarpoq, ilaatigut EUmik isumaqatigiissutinik tunngaveqartunik (tassa OLTmik aqqissuussineq aamma Peqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut), ilaatigullu Europami Ineriartortitsinermit Aningaasaateqarfimmik (ERDF) tunngaveqartumik. Nunanut Allanut Pisortaqarfik suliniutit taakku inuiaqatigiinnut pitsaanerpaamik iluaqutigitinniarlugit pimoorussilluni suliaqarpoq. Peqataanerup nalinga tassaavoq suliniutit aalajangersimasumik inernerī, kisianni aamma aqqissuussaankkut ilikkagaqarneq ineriartornerlu, kiisalu ilisimasanik teknologimillu nuussinerit. Aamma nunani tamalaani tapertaasinnaaneq namminerī naleqartutut isigineqarpoq, nunatsinnik immineq paasinninnissaaq tusaamaneqarnerpullu ilanngullut.

4.4.1. ERDF – Northern Periphery Programme (NPP) aqutigalugu suliatigut suleqatigiinneq

Maannakkut NPPp piffissaani, 2007-imiit 2013imut ingerlasumi Kalaallit Nunaat peqataavoq. Piffissaaq taamaalilluni naalermat, ukiuni kingullerni piffissamut tulliuuttumut (2014-2020) isumaqatigiinniarnert aallartinneqarsimapput. Piffissami tulliuuttumi suliniutit september 2012-imi Uummannami Suliniutinik misissuisut komitép ataatsimiinnerani pilersaarutaasumik pisortatigoortumik aallartinneqassapput. Ataatsimiinnermi tassani qaaqquisuuneq piffissami tulliuuttumi suliniutinut Kalaallit Nunaata sunniuteqarnissaanut periarfissatsialaavoq. Piffissami matumani NPPmi suliniutini qulini kalaallit peqataasarsimapput. Aningaasanut inatsimmi NPPmut aningaasat immikkoortinneqarsimasut saniatigut

Kalaallit Nunaanni suliniutinut piffissami tamarmiusuni ERDFimi € ½ millionit missaat atorsimavaat.

4.4.2. OLT aqqutigalugu suliniutitigut suleqatigiinneq – FP 7, LLP, CIP, Culture aamma Media

OLTmi isumaqatigiissut tunngavigalugu Kalaallit Nunaannit peqataasut EUmi suliniutini ukunani peqataasimapput:

- Ilisimatusarneq pillugu suliniutit arfineq aappaat (FP7) – maannakkut suliniutini pingasuni peqataapput
- Inuuneq naallugu ilinniarnermut suliniut (LLP) – maannakkut suliniutini marlunni peqataapput
- Unamillersinnaanermut nutaaliorsinnaanermullu suliniut (CIP) – maannakkut suliniutini pingasuni peqataapput
- Kulturikkut suliniutit (Culture) – maannakkut kalaallinik peqataasoqanngilaq
- Tusagassiutitigut suliniutit (Media) – maannakkut kalaallinik peqataasoqanngilaq

Kalaallit peqataasut taamaalillutik suliniutini arfineq pingasuni peqataapput, piffissaq tamakkerlugu aningaasanik EUmeersunik € 0,6 millionit missaannik tapiiffigineqarlutik.

4.5. Kalaallit Nunaata aamma EUp akornanni suleqatigiiffigisat allat

4.5.1. EUp Issittoq pillugu politikkaa

EU 2011p ingerlanerani Kommissiuni ilumini Issittoq pillugu attaveqarnermik nutaamik suliaqarpoq, paasiuminartumik EUp pilersaarusiortuarnikkut politikikkullu 2008-mi angusarisimasaanik saqqummiussisussa.

EU Parlamenti 2011p aallartinneranili Issittoq pillugu puijuartitsineramik tunngaveqartumik EUp politikkaa pillugu nalunaarusiartik aallartissimavaat. Nalunaarusiami erseqqissarneqarpoq EU Issittumi immikkuullarissumik soqutigisaqartoq aamma ukiuni kingullerni marlussunni avatangiisitigut aamma silap pissusaatigut allannguutit nunallu pillugit ingerlatsinerit kingunerisaannut isummernissaq pisariaqartoq. Aningaasarsiornerit nutaat saqqummernerisa kingunerisaanik isumalluutitigut, nukitsigut atortussiatigullu pisariaqartitsineq annertusiartorpoq, Europamilu innuttaasunut suliffissuaqarnermullu pisariaqartunik isumalluutitigut nukitsigullu pilersorneqarnerup isumannaarinissap qulakkeerneqarnissaanut EU pissusissamisoortumik soqutiginnilluni. Illuatigut, nalunaarusiami aamma akuerineqarpoq, Issittoq najugaqarfigineqarmat inuillu isumalluutinit taakkunannga puijuartitsineramik tunngaveqarluni iluaquteqarnermik sivirusumik ileqqoqarsimasut, akerialinilli oqaatigalugu ineriartornissamat kajumissuseqarlutik aamma "katersugaasivimmi inoorusunnatik".

4.5.2. Kimberley pillugu suliaq (KP).

KP tassaavoq naalagaaffit, dimantileriffissuit kiisalu NGOt akornanni nunani tamalaani suleqatigiinneq, akkerliinnermik pilersitsisumik diamantinik niuernerup unitsinneqarnissaa siunertaralugu.

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup Nunanut allanut ministeriaqarfik aamma Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfia peqatigalugit suliami tassani Kalaallit Nunaat peqataasinnaanersoq misissorsimavaa. KPmi peqataasunut diamantinut suliarineqanngitsunut tunngatillugu suliaqarnermut atatillugu nakkutilliinissamik piumasaqaateqartoqarpoq. Siunissami qaninnerusumi pilersaarutaavoq KPp akuerissagaa Peqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissut tunngavigalugu Kalaallit Nunaat EUp ataatsimoortumik ataqatigiissaarineranut peqataasinnaanera, nuna ilaasortaasoq Danmarkki aqqutigalugu.

5. Nunarsuarmioqatigiinni Suleqatigiinneq – NAALAGAAFFIIT PEQATIGIIT (NP)

5.1. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit NP-ip Siunnersuisoqatigiivi

Nunat inoqqaavi NP-eqarfimmi annertuumik sunniuteqalerlutik malugineqalerlutillu angusaqarsimapput. Tamatuma kingunerisaanik ukiut ingerlanerini suliniutit amerlanerusut nunat inoqqaavinit peqataaffigineqarnissaat pisariaqalersimavoq, tamannalu nunat inoqqaavinut taakkunanilu suleqatigiiffinnut isumalluutitigut tatisimannilersimalluni.

Taamatut ineriartorneq akuersaarniarlugu ilaatigut Inuit pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqatigiit ataanni aalajangersimasumik peqataatitaqarnissap suliarineqarnissaa iluatsinneqarsimavoq, pingaartutigut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik tunngasunik sammisaqartartoq, ukiut tamaasa ataatsimiinnerni aalajangersimasuni inissisimasartoq, taamaalilluni maannamut suli annertunerusumik nunat inoqqaavi Genève mi najuunnissamut periarfissaqalerlutik aamma oqaluuserisassani taakkunani pimoorussisumik peqataasinnaallutik, tassunga ilanngullugit isumaqatigiinniarnerni piginnaatitsilersunik aalajangiinerni.

5.2. Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut NP-ip Permanent Forumia

NP-ip Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut Permanent Forumimi (UNPFII) sulinerlut Naalakkersuisut tapersersuipput aammalu NP-ip Qullersaqarfiani ukiumoortumik ataatsimeersuartarnermi sinniisuutitaqarlutik.

NP-ip Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut Permanent Forumimi aqqanilissaannik ataatsimiinneq ulluni 7. – 18. maj 2012-imi New Yorkimi NP-ip Qullersaqarfiani ingerlanneqassaaq.

Ukioq manna Permanent Forumimi immikkut sammineqartoq taaneqarpoq "Doctrine of Discovery", pavemiit nalunaarut 1452imeersoq, ilisimasassarsiorluni angalanermi nunani inunnillu nunarsuarmi tiguaanerannik kristumiut (europamiut) akuerineqaatigisimasaat. Sammisap taassuma oqallisiginerani, Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarummi (UNDRIP) artikelinut 28mut aamma 37mut attuumassuteqartuni annertuumik isumaqatigiinngitsoqarpoq nalunaarutip taassuma annertuumik ajoqusiisimanagera sulilu nunat inoqqaavinut sakkortuumik innarliinermut takussutaalluni, taamaalillunilu arlaatigut aqqiiffigineqartariaqarlutik.

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni nunat inoqqaavisa peqataaneranni periutsit pillugit nalunaarusiami aamma ICCip "A Circumpolar Inuit Declaration on Resource Development Principles in Inuit Nunaat," Issittoq sinnerlugu Permanent Forumimi ilaasortamit, Dalee Sambo Dorroughimit saqqummiunneqartumut atatillugu Kalaallit Nunaat aamma Danmarkki saqqummiussipput. Misissuinerup inernera ilaatigut tassaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit eqqarsaatigalugit, nunat inoqqaavi pillugit asseqanngitsumik takorluuisumillu peqataasitseriaaseqaraluarluni suli

pitsannguisoqarnissaanut inissaqartoq. ICCp nalunaarutaa taakku isumalluutiniq qalluinerat eqqarsaatigalugu Issittumi naalagaaffinnut isummernertut pingaaruteqartutut isigineqarpoq eqqaasitsissutaallunilu taakku – annerusumik nunat inoqqaavi – tamaani inuusut ingerlatanit annertunerpaamik sivisunerpaamillu sunnerneqartartut taamaattumillu aamma aalajangiinerni pingaartumik inissisimanissaat aamma qulakkeerneqartariaqarluni.

UNPFII mi qallunaat kalaallillu aallartitaanniit ukioq manna katillugit tallimanik saqqummiussisoqarpoq. Tamarmik inuit pisinnaatitaaffii, ineriartornermut ikiuineq, UNDRIP aamma WCIP pillugu kalaallit qallunaallu aamma Issittumi suleqatigiinnermik aallussaqtartut. Taakku saniatigut oqalliffinni pingasuni kalaallit qallunaallu saqqummiussippot, tassunga ilanngullugu WCIP pillugu kalaallit qallunaallu isumaat, UNDRIP atulersinneranut nunat inoqqaavini inuusuttut ilimagisaannik saqqummiussineq aamma UNDRIP pillugu qallunaat kalaallit suleqatigiinnerat kiisalu Rio de Janeiro mi piujuartitsineq pillugu nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerat.

5.3. NP-ip Nunat Inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaa

Nunat Inoqqaavi pillugit Permanent Forum ip ullumi 17. maj 2012-imi New Yorkimi NP-ip qullersaqarfiani aqqanilissaannik ataatsimiinnerani NP-ip Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaata akuerineqarneraniit ukiut tallimat malunnartinneqarput NP-imi naalagaaffiit ilaasortat nunarsuarlu tamakkerlugu nunat inoqqaavisa sinniisui untritillit peqataaffigisaannik. Naalagaaffinniit nunallu inoqqaaviniit saqqummiussisorpasuit uppersarparaat immikkoortuni pingaarutilinni arlalinni inuit ataasiakkaat ataatsimoortullu pisinnaatitaaffii pillugit naalagaaffiit nunallu inoqqaavisa akornanni malittarisassaliornermut UNDRIP annertuumik pingaaruteqarnera. Taassumalu atulersinniarnerrata sukkassusianik aallartitarpasuariniit utaqqisoqarsinnaannginnera oqaatigineqarpoq.

Pitsaasumik peqatigiissimanermut namminersorneq pillugu suliap immi assersuutaasinnaanera qallunaanut kalaallinullu atatillugu siusinnerusukkut oqaatigineqarnikuuvoq aamma piviusut kingunerisaannik Nalunaarummi aalajangersakkaat pisinnaatitaaffiillu atulersinnerinut, taakkunaannga pingaarnersaalluni nammineq aalajangersinnaanermut pisinnaatitaaffik, nunanut isumalluutinullu pisinnaatitaaneq, nammineq ineriartornermut inuiattut inuttullu sunniteqarsinnaanermut akisussaaffeqarnermullu pisinnaatitaaneq.

Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa qulakkeernissaannut suliniutit assignngitsorpasuit Naalakkersuisut tapersorparaat aamma NP-ip Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaata Issittumi nunarsuarlu tamakkerlugu atulersinnissaa pillugu suli suliaqassalluni, aamma nunat inoqqaavisa nunani tamalaani ingerlatsinerni tamani, taakku inuusaasiannut inuttullu aniguisaannut pingaaruteqartuni peqataatinnissaat pillugu sulissalluni.

Naalakkersuisut suli naliliinerat tassaavoq, naak Nalunaarut – isumaqatigiissutitut – inatsisitigut pituttuisuunngikkaluartoq naalagaaffiit aamma nunat inoqqaavisa akornanni suleqatigiinnermut peqatigiinnermullu isummersuiffiussaag najoqqutaallunilu pingaaruteqartoq. Nalunaarut taamaalilluni nunat inoqqaavisa aningaasarsiornerisa, inuttut, kulturikkut, oqaatsitigut politikikkullu aniguisaannut, inuunermut naleqartumut toqqammavittut, qulakkeernissaanut sulinermi sakkussaavoq pingaartoq.

5.4. NP-ip Nunat Inoqqaavi pillugit Immikkut Nalunaaruteqartartua

NP-ip Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivi maj 2011-mi Professor James Anaya USAmeersoq aqutigalugu Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut Nalunaaruteqartartut piginnaatitsinini ukiunut pingasunut sivitsorpa. Aatsaat siullermeertumik nunat inoqqaavinut sinniisoq nunat inoqqaavinut tunngatillugu kiffaanngissuseqarnermut inuillu pisinnaatitaaffiitut tunngasuni apeqqutini NP-imut immikkut ilisimasalittut siunnersortitullu atorfimmi pingaaruteqartumi ataqqinartumilu issiavoq.

5.5. Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat

Immikkut Ilisimasallit Suleqatigiissitaata ilaatigut Permanent Forum aamma Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut Ittumik Nalunaaruteqartartoq suleqatigalugu apeqqutit nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiitut tunngasut pillugit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit siunnersortassavai. Ilisimatusarneq paasissutissanillu katersineq tunuliaqutaralugit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarummi inuit pisinnaatitaaffii pillugit allattukkat kingunissalimmik atortussanngortinneqarnissaannut suliniutinik siunnersuuteqassaaq.

Naalakkersuisut EMRIPip Genèvemi ulluni tallimani ukiumoortumik ataatsimiinnerani peqataapput. Tallimassaannik ataatsimiinnermi sammisaq pingarneq tassaavoq "nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa kinnaassusaanillu siuarsaanermi illersuinermilu oqaatsit kulturillu pingaaruteqarnerinik misissuineq" EMRIPip suliarisimasaa oqallisigineqarpoq. Ulloq manna tikillugu ENRIP pingasunik misissuisimavoq; nunat inoqqaavisa ilinniartitaanermut pisinnaatitaaffeqarnerinik misissuineq, nammineq pissutsinut tunngatillugu aalajangiinerni nunat inoqqaavisa peqataanerannik misissuineq kiisalu oqaatsit kulturillu pingaaruteqarnerat pillugu misissuineq qulaani taaneqartoq. EMRIPip tallimassaannik ataatsimiinnermi aamma siusinnerusukkut misissuisimanerit malitseqartinnerat oqallisigineqarput, tassunga ilanngullugu suliffissuit paaasartunut tunngatillugu aalajangiiniarnerni nunat inoqqaavisa peqataasarnersa isiginiarneqarnera ilanngullugu aalajangiiniarnerni peqataasarnermut tunngatillugu misissuinerup allap annertusineqarnissaa. EMRIPip ataatsimiinnerani oqallinnerit inerneru ukiumoortumik Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut ukiumoortumik septemberimi ataatsimiinnissaannut nalunaarusiorneqartarput.

NP-imi naalagaaffinnit ilaasortaasuniit sunniiveqatigiinnerup suleqatigiinnerullu siuarsarnissaa annertuumik pingaartinneqarpoq, qaleriittoqarnissaalu pinngitsoorneqartarluni. Pernament Forum, Immikkut Nalunaaruteqartartoq aamma EMRIP suliffissuit paaasartut sammisaraat, kisiannili immikkut sammisaqartillugit, taamaalilluni misissuinerit imminnut tapersorsolutik taperiillutillu.

5.6. Nunat inoqqaavi pillugit nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnissaat

NP-ip ataatsimeersuarnerani (GAmi) december 2010-mi aalajangerneqarpoq 2014-imi Nunat Inoqqaavi pillugit nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuassasut. Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarneranni (WCIP) siunertaq tassaavoq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinneri pillugit misilittakkat isummanillu paarlaasseqatigiinnissaq, NP-ip Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaa ilanngullugu. Peqatigisaanik Ataatsimeersuartut siulittaasuat peqquneqarpoq "ataatsimiinnerup qanoq ittuunissaata, tassunga ilanngullugu nunat inoqqaavisa peqataanerat" aalajangernissaa siunertarlugu naalagaaffinnik ilaasortanik aamma nunat inoqqaavinut sinniisunik siunersiuissasooq. (Ataatsimiinnerup qanoq ittuunissaani pineqarput piffissaq, sumiinnissaq, qanoq ittuunissaa, ataatsimeeriaasissaq, oqaluuserisassat killeqartinnissaat, ataatsimiinnermi angusassat minnerunngitsumillu peqataasunut il.il. maleruagassat). Tamatuma kingorna WCIP EMRIPimi aamma PFIIp ataatsimiinnerini oqallisigineqartarsimavoq aamma nunat inoqqaavisa sinniisui piareersarnerup siuarsarnissaanut nammineq suliniuteqarsimallutik.

Naalakkersuisut Norgemi Sametingi aamma IWGIA peqatigalugit Københavnimi januar 2012-imi nunat inoqqaavisa isumasioqatigiillutik ataatsimiinneranni aggersaaqataapput. Isumasioqatigiilluni ataatsimiinnermi nunarsuarmi nunat inoqqaavi najugaqarfiini arfineq marlunnit tamanit sinniisunit inuttaqartumik Nunarsuaq tamakkerlu Ataqtigiissaarisussanik (GCG) pilersitsisoqarpoq Sametingimilu nunanut tamalaanut siunnersorti John B. Henriksen aqqissueqataasussatut toqqarneqarluni. Ataatsimiinnerup qanoq ittuunissaa pillugu siunersuineq naalakkersuisut sinniisuannit aamma nunat inoqqaavisa sinniisuannit aqunneqarnissaa naatsorsuutigineqarlunilu kissaatigineqarmat.

2012-imi upernaap ingerlanerani ataatsimeersuartut siulittaasuat nutaaliorluni aalajangiivoq Mexicop NP-imi aallartitaa Luis Alfonso De Alba John B. Henriksen peqatigalugu siunnersuinernik aqutsisuusussatut toqqarneqassasut. Ataatsimeersuarnerup nalaani atorfimmu tatigisaalluni nunat inoqqaavisa sinniisuat aatsaat siullermeertumik toqqarneqarpoq. PFIIp ulluni 7. - 18. maajimi ataatsimiinneranut atatillugu aqqissuussisut taakku marluk pisortatiguunngitsumik siunersuinnermut NP-imi naalagaaffinnik ilaasortanik aggersaapput aamma GCGmi maajimi ataatsimiinnermi ataatsimiinnerup qanoq ittuunissaa pillugu aalajangiinissamut immikkoortut pingaarutillit pillugit isumaqatigiittoqarnissaa eqqarsaatigalugu annertuumik siuariartoqarluni. Ataatsimiinnerup qanoq ittuunissaanut GCGip missingersuutaani immikkoortut taamaalillutik PFIIp taamatut ittoqarnissaanut siunnersuutaanut naggataatigut ilaatinneqarput. Nunat ilaasortat

akornanni makku pillugit annertuumik isumaqatigiittoqarunarpoq; nunat inoqqaavisa sunniuteqartumik naligiittumillu peqataanissaasa qulakkeerneqarnera, nunarsuup immikkoortuani piareersarluni ataatsimiittoqarnissaata pingaaruteqarnera pillugu (nunat inoqqaavisa namminneq ingerlatsinerattut aamma naalagaaffiit ilaasortat peqatigalugit), pisortatigoortumik NP-imi allagaatit angunissaannut nunat inoqqaavisa allagaataasa akuerinissaat, kiisalu WCIPmi 2014-imi ataatsimiinnissamut aallarniutitut tusarniaaneriit nerrivimmilu ataatsimiinnerit ingerlanneqarnissaat.

Ataatsimiinnerup qanoq ittuunissaa pillugu aalajangiinerit naatsorsuutigineqarpoq maannakkut katersuunnermi naammassillugit isumaqatiginninniutigineqarsimassasut aamma NP-ip Ataatsimeersuarnerani akuerineqassasut.

Issittumi nunat inoqqaavini Sametingit (Norgemi, Sverigemi aamma Finlandimi), Samerådi aamma ICC 2012-imi oktoberip affaani kingullermi Nuummi Issittormiut ataatsimeeqatigiinnissaat pilersaarutigaat, saamit inuillu nunaannit tamanit pingasunik sisamanilluunniit aamerlassusilinnik aallartitanik peqataasoqarluni (Chukotka minillugu).

Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerannut Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutip nunat inoqqaavisa peqataanissaannut tunngaviusussatut piareersarnermilu siunnersuuteqarnissaa pillugu, kiisalu Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerisa nalaanni, Danmarkimi naalakkersuisut, ICC, Norgemi Sametingi aamma GCG peqatigalugit suleqatigiinneq Naalakkersuisunit ingerlateqqinniarneqarpoq. Januaarimi isumasioqatigiilluni ataatsimiinnerup aamma GCGmi ataatsimiinnernut aningaasalersuinnermut Naalakkersuisut peqataasimapput. Oktober 2012-imi Nuummi Issittormiut ataatsimiinneranni aamma juuni 2013-imi Altami piareersarlutik nunarsuarmioqatigiinni nunat inoqqaavisa ataatsimeersuarneranni Naalakkersuisut peqataassamaarput.

5.7. Ineriartornermi suleqatigiinneq pillugu politikki

Ineriartornermi suleqatigiinnermi pingaartumillu nunat inoqqaavinut tapersersuineq pineqartillugu Danmarkip politikkaa eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaat ukiorpassuarni suleqataasimavoq. Danmarkimi 1994-imi nunat inoqqaavinut tapersersuineq pillugu Iliuusissaqarsimavoq. 2011-mi ukiakkut naalakkersuisut paarlaannerisa kingunitsiannguani Danmarkip ineriartornermi suleqatigiinnermi iliuusissaa nutaaq pillugu oqaasertalersuineq naalakkersuisut nutaat aallartippaat. Iliuusissaq nutaaq "Pitsaanerusumik inuuneqarnissamut pisinniaatitaaffik" Danmarkimi soqutigisaqatigiit suleqatigiiffiit peqataasinnerisigut anguneqarpoq, soorlu aamma sulinnermi Naalakkersuisut aamma peqataasimasut.

"Pitsaanerusumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffik" maj 2012-imi Folketingimit akuerineqarpoq. Iliuusissami anguniakkat pingaarnerit tassaapput piitsuussutsip akiorneqarnissaa aamma peqataaneq tunngavigalugu, kinaassusersuunngitsumik, akisussaassuseqartumik ammasumillu pisinnaatitaaffit tunngavigalugit periuseqarnikkut inuit pisinnaatitaaffiit qulakkeerinnineq. Iliuusissami immikkoortut

pingaartitat sisamat tassaapput Inuit Pisinnaatitaaffii aamma inuit nalinginnaasut naalackersueqataanerat, patajaassuseq aamma illersuineq, Mingutsitsinertaqaangitsumik siuariartorneq aamma Inuttut inooqataanermilu siuariartorneq. "Pitsaannerusumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffimmi" nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit toqqaannartumik innersuussinerit amerlanerusut Naalackersuisunit takuneqarusukkularput, isumaqarlutilli Iliuusissap pisinnaatitaaffiit tunngavigalugit aalliarfeqarneq siusinnerusukkut iliuutsinit annertunerusumik nunat inoqqaavinut tapersersuineq pillugu Iliuuseq pillugu politikikkut toqqammaviumit nukittunerusoq.

2012ip ingerlanerani Sanilit pillugit suliniummik nutaamik Danmarki oqaasertalersuissaaq, Ukiumi aningaasaqarfiusumi 2012-imi atuuttussamik. Kunngearfiup Issittoq pillugu Iliuusissaata Sanilit pillugit suliniummut ilanngullugu eqqarsaatiginissaanut Naalackersuisut pimoorussillutik suliaqassapput, taamaalilluni siunissami aamma nunami nunanilu tamalaani inuinnaat naalackersueqataaneranni aamma Sanilit pillugit suliniummi taakku suleqatigiiffiisa ineriartorteqqinnissaanut piginnaasanut Issittumi nunat inoqqaavisa peqataanissaanut aningaasalersueqataallutik.

Ineriartornermi suleqatigiinnermut iliuusissap nutaap akuerinerata saniatigut nunani tamalaani ineriartornermi suleqatigiinneq pillugu inatsit nutaaq Folketingimit akuerineqarpoq. Aallaqqaammut inatsimmit 1974imeersumik inatsit nutarterineruvoq. Piitsuussutsip akiornera aamma inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaat pillugu inatsimmi pingaarnertut anguniakkat pingaarnertut nunat ineriartortut suleqatiginerisigut malitseqartinneqassapput. Nunat ineriartortut napasinnaasumik aningaasarsiornikkut ineriartornermi ilungersuuteqarnerinut, pitsaasumik naalackersuinikkut inuit naalackersueqataaneranut, naalagaaffiup suliffiutaanut ingerlalluurtunut aamma ileqqorlunnerup atuutinnginnissaanut tapiissuteqartoqassaaq. Aamma inatsimmiippat Danmarkip inunnut tunngasutigut suleqatiginninnera. Piitsuussutsimik akiuineq NP-imi isumaqatigiissut, inuit pisinnaatitaaffii pillugit NP-ip isumaqatigiissutai kiisalu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Nunarsuarmioqatigiit Nalunaarutaat naapertorlugit ingerlanneqassasut inatsisip siunertaani paragraffimi peqatigisaanik erseqqissarneqarput.

Danmarkip ineriartornermi politikkiata ineriartornermi suleqatigiinneq pillugu tunngaviit anguniakkallu nunanit tamalaanit akuerineqartut iluanni piviusunngortinnissaanut innersuussisoqarpoq, soorlu nunap tamarmiusumik isertitaata minnerpaamik 0,7 %iinik ineriartornermi ikiuinissaa pillugu NP-ip anguniagaa. Naalackersuisut isumaqarput inatsit nutaaq Danmarkip ineriartorneq pillugu politikkiata qujanartumik nutarterneranik takussutaaginnarani, kisianni aamma naleqartitanik ingerlatsinermi sakkuusoq pingaaruteqartoq, ineriartornermi politikkip Danmarkimi pingaaruteqarluni ilaanerani erseqqissaavoq, taamaalillunilu kunngearfiup, pimoorussisumik nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineranut, nunarsuup eqqissisimanerusup inuillu naalackersueqataanerunnerannut siuarsaavoq.

5.8. World Intellectual Property Organization (WIPO)

Nunat inoqqaavisa suleqatigiiffiinut sinniisuisalu WIPOp naalackersuisut komitéanni (IGC) isumaqartumik peqataanissaannut ajornartorsiutit maannakkut nunat inoqqaavisa IGCmi ingerlatsinermut peqataanissaasa sunniuteqarnissaasa qulakkeernissaanut Qangaaniilli Iisimasanut Immikkoortortaqaarfiup ataani IGCmi allattoqarfimmi maannakkorpiaq sulinermit malunnarneruvoq.

Isummat marlunnut avissimapput:

- Nunat ineriartortut; WIPOp missingiutaa tunngavigalugu nunat tamalaat maleruagassaasa pituttuisut sukkasuumik akuerineqarnissaannik kissaateqartut.
- Nunat suliffissuaqarfiusut; pisinnaatitaaffiit suut illersorneqarnissaat qanorlu tamatuma pissaneranik oqallinnermik kissaateqartut.

Avissaarsimasut taakku marluk akornanniipput nunat inoqqaavi, nunat inoqqaavisa qangaaniilli ilisimasaasa illersorneqarnissaannut WIPOp eqqortumik oqalliffiuneranik nalornillutik misigisimasut. Taamatut nalornineq aamma WIPOp aqqanilissaannik 2012-imi ataatsimiinnerani oqallinnermi Nunat Inoqqaavini Oqartussaaffiit pillugit NP-ip Permanent Forumiani ersersinneqarpoq, tassani nunat inoqqaavisa sinniisorpassui isumaqatigiinniarnerni naligiimmik peqataanissamut nunat inoqqaavisa piviusumik periarfissinneqarnissaannut naalagaaffiit tungaannik piumassuseqannginnerannut pakatsisimallutik.

Sulineq tassunga eqqaanartoq Uumasut Assigiinngisitaartuunerat pillugu Isumaqatigiisummut (CBDmut) atatillugu aamma ingerlanneqarpoq. Nunanut Allanut Pisortaqaarfik ajornartorsiummut tassunga tunngasumik immikkut ilisimasalinni akuttunngitsumik peqataasarnissaamut qinnuigineqartarpoq.

Pisinnaatitaaffiit pillugit apeqqutit aaqqiiffiginissaannut WIPO imaluunniit CBS qanilleriarsimangillat, tassani aningaasaqarnikkut annertooujussuarnik iluanaaruteqartoqarsinnaavoq.

6. Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki

Nunanut Allanut Pisortaqarfik, Naalakkersuisut aalajangiinerisa toqqammaviit iluanni, nunatta niuernikkut soqutigisai siumut sammisumik illersuisumillu isumaginissaannut akisussaasuvoq. Siumut sammisumik isumaqarpoq assersuutigalugu niuernikkut pilerisaarineq aamma niuerfinnut nutaanut isersinnaanerit qulakkeerneqarneri. Soqutigisat illersorneqarnerini pineqarput nunat allanut suliniutaannut inuussutissarsiortortatta illersorneqarnissaat.

Naalakkersuisut nunanik allanik niueqateqarnermik ingerlatsinerat pingasuni ingerlanneqarpoq:

- Illuatungeriilluni – nunanik ataasiakkaanik niuernikkut isumaqatigiissutit, soorlu Canada imaluunniit Islandi
- Illuatungeriit amerlasuut – nunanik arlariinnik isumaqatigiissutit, soorlu nunat avannarliit, EU aamma NAFTA
- Nunat tamat akornanni – Nunarsuarmioqatigiit niuernikkut suleqatigiiffiannut WTOmut pissutsit

Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermi Iliuusissami Nassuiaammilu 2011-mi Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki aalajangersarneqartoq suli atuuppoq.

Taamaalilluni Naalakkersuisut siunertaraat, avatitsinniittunik niueqateqarnikkut pitsaanerpaamik attuumassuteqarnissaq anguniarlugu aamma nunatta aningaasarsiornikkut ineriartornerani nunanit allanit aningaasaliisoqarnissaanut pilerinarsisinniarlugu, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit nioqqutissiaminnut pitsaanerpaamik tunitsivitsigut periarfissaqarnissaat suli sulissutiginiarpaat. Nunanik allanilli niueqateqarnermi politikki nunaqavissunik sulisussanut suliffiit qulakkeernissaat pillugu tunngaveqarnermik aallaaveqassaaq.

Nunanut allanut pisortaqarfik inuussutissarsiortunik oqartussanillu allanik ingerlaavartumik oqaloqatiginnittarpoq, tamanna pisariaqaraangat. Nunanut allanut pisortaqarfiup siunertaraa avammut sammisumik atassuteqarnissaq, aamma inuussutissarsiortunik akuttunngitsumik ataatsimiittarnikkut oqalliffimmik pilersitseqqinnissaq.

6.1. Illugiilluni niuernikkut attuumassutit

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup ukiumi qaangiuttumi illugiilluni niuernikkut attuumassutai annerusumik nunanik allamiunik tikeraartunik tikilluaqqusinermut tunngasuusimapput, nunatsinni niuernikkut aningaaliinikkulluunniit assigiinngitsutigut soqutiginnittunik. Ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaat nunanit tamalaanit assut isiginiarneqarsimavoq, taamaattumillu ujartuinissamut pisariaqartitsineq annertusimanani.

Assersuutigalugu Kiinamiunik pisortatigoortumik aallartitanik arlalinnik tikeraartoqarsimavugut, takornariartitsinerullu iluani suleqatigiinnissaq ilimanarsilluni, tassani qallunaat suliffeqarfiat – Albatros – Kiinami takornarianut angalanernik neqerooruteqarnissamut Kiinamiut suliffeqarfiutaanni siullersaalluni allagartartaartussanngormat. Albatros ilaatigut Kalaallit Nunaanni Kiinamiut takornariarnissaannut periarfissanik atuisussaassaaq.

Nunanut Allanut Pisortaqaarfik namminersortut niuernikkut suleqatigiinnerini assigiinngitsuni ilisimalikkatsinnik avataaniit malinnaavog. Tassani pingaartumik Islandimiut kalaallillu suliffeqarfiisa sulissutigisaat Islandimiut kalaallillu niuernikkut suleqatigiiffiannik pilersitsinissaq pillugu suliniut ingerlallualersimalersoq eqqaasinnaavarput. Manna tikillugu suliniummut Namminersorlutik Oqartussat tapersersuipput.

Nunanut Allanut Pisortaqaarfiup niuernikkut pilerisaarinera pillugu neqeroorutaanik Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit anginerusut iluaquteqartarput, amerlanertigut Kunngikkormiut ilaatinneqartarlutik. Tikeraarnernut taakkununga arajutsinaveersaarnerit, uagut nammineq aaqqissuussinnaasatsinnit annerusutut, suliffeqarfinnut angisuunut annertuumik pingaaruteqartutut nalilernerqartarput. Paarlattuanilli Nunanut Allanut Pisortaqaarfiup siunniuppaa kalaallit eqqumiitsuliortut suliffeqarfiillu mikinerusut suleqatigalugit annikinnerusunik allanullu attuumassuteqanngitsunik niuernikkut pilerisaarinerni peqataaneruniarluni. Ukiuni kingullerni niuernikkut pilerisaarinernik taamatut ittunik peqarsimanngilaq, kisiannili maannakkut Kiinami kulturikkut niuernikkullu pilerisaarisoqarnissaanut sulisoqarpoq aamma Kennedy Centerimi Washington D.C.mi Nunat Avannarliit pilerisaarineranni peqataasoqarluni.

6.1.1. Puisit amiinik eqqussisoqarnissaanut Ruslandip inerteqquteqarnera

Aataat amiinik 2012-imi januaarip aallaqqaataaniit eqqussuinnermut Ruslandi inerteqquteqalerpoq. Inatsisip piareersarnerani Kalaallit Nunaat ilisimatinneqarnani inerteqqussut eqqunneqarpoq. Nunanut allanut ministeriaqarfik aamma EU Kommissiuni Nunanut Allanut Pisortaqaarfik aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugit, EU assigalugu, nunat inoqqaavisa minnerpaamik ilaatinnginnissaannut Ruslandimut kimigiisilerpoq.

Great Greelandip Ruslandimi tunitsivitsigut periarfissaanut inerteqqussut kinguneqartitsissaaq, taanna EUmullu suliffeqarfimmu niuerfiummat anginerpaat ilaat. Qallunaat nunaanni oqartussat suleqatigalugit kinaassusersiunnginneq ilisimatuussutsikkullu tunngaveqartumik inerteqqussutit atulersittarnissaat pillugu nunanut allanut nittarsaaniarsarivugut. Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik ilisimatitsissummik piareersaasimavog nunat allat piviusorsiorlumik tunngaveqalersillugit, soqutigisatsinnullu akerliliisumik suleqatigiiffiit taakku suliaqartut amerlanertigut annertunerusunik nukissaqartarmata oqariartuutitta apuunneqarnissaannut ajornartorsiuteqartarput.

6.2. Illuatungeriit amerlasuut niuernikkut attuumassutaat

Illuatungeriinni amerlasuuni niuernikkut attuumassutigut pingaernerit tassaapput EUMi nunat, EUMit isumagineqartut. Avammut niuernitsinni tunisiffigisartagarput annerpaaq tassaavoq EU, kattuffimmullu pitsaanerpaamik niuernikkut attuumassuteqarluta. Taamaalilluta kalaallit nioqqutissiaat tamaasa EUMi niuerfinnut tamakkiisumik akileraarusernagit tunisinnaavagut, EUMi suliffeqarfinnut pissutsit assigninik pinngitsoorata neqerooruteqanngikkaluarluta. Tamanna OLTmik aaqqissuussinermik tunngaveqarpoq, Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut OLTitut ineriartornera tunngavilersuutigalugu.

Niuerfinnut allanut tunitsivissatigut periarfissatta annertusineqarnissaat ingerlaavartumik eqqarsaatiguarparput, soorlu NAFTA. Maannakkut, ajornartorsiutitaqanngitsumik, nunarsuarmi niuernermi akit atorlugit EUMi aalisakkanik nioqqutissiaatigut tamaasa tunisinnaagatsigit taamatut anguniagaqarneq suli pingaarnersaannigillaq, maannakkullu sinniisussanik nutaanik pilersitsisoqarnissaa utaqqineqarluni.

6.2.1. Uumasut nakorsaannit uumasut misissorneqartarnerat pillugu EUMik isumaqatigiissuteqarneq

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup qallunaat oqartussai suleqatigalugit isumaqatigiissutip taassuma inissinneqarnissaanut inatsisitigut toqqammavissat qulakkeersimavai, maannakkut atulersinnissaanut sulinermi siuttuullutik.

Isumaqatigiissutip atulersinnissaa sioqqullugu nunatsinnit piumasarineqarpoq uumasut killeqafimmi minnerpaamik uumasut nakorsaannit nakkutilliisoqarnissarput. Nunanut Allanut Pisortaqarfiup killeqarfimmi nakkutilliivinni siunissami kalaallit ingerlataqartussat aamma avammut niueruteqartartut akornanni suleqatigiilernissaat isumagisimavaa. Taamaalilluni Nuummi aamma Sisimiuni killeqarfimmi nakkutilliivimmik pilersitsisoqarnissaanut avammut niueruteqartut akiliisarput. Nakkutilliivinnilli atuisut ingerlatsinermut akiliisassapput.

Inuussutissarsiortut avammut niuertartut uumasut nakorsaqaarnermik isumaqatigiissut tunngavigalugu annertuumik sinneqartoornissaat naatsorsuutigineqarpoq, taannalu 2013ip aallartinnerani atuutilissasoq naatsorsuutigineqarluni.

6.2.2. Puisit amiinik EUMi eqqussinissamut inerteqqussut

Puisit amii pillugit peqqussutip atulersinnissaata piareersarnerani Namminersorlutik Oqartussat toqqaannartumik peqataasimannigillat. Tamatuma ilusilersornissaa Kommissionip piginnaasaqarfigalugulu suliassaraa. Akerlianilli Namminersorlutik Oqartussat Nunanut allanut ministeriaqarfik suleqatigalugu malittarisassaliornermi Kommissionip sulineranut malinnaanissamut periarfissaqarsimapput, kalaallit puisit amiinik avammut niuernerannut tunngatillugu paasissutissanik tunngaviusunik tunniussisarnikkut.

Immikkoortumi atulersitsineq piginnaasaqarfillu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmiippoq, taamaattumik Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfiata aamma Nunanut Allanut Pisortaqaqfiup suliniutit Naalakkersuisoqarfimmut ataqatigiissarsimavaat. Inuit ilaatinnginnissaat Kalaallit Nunaannut iluaqutaatinneqartariaqarpoq. 2011p ingerlanerani Inuit ilaatinneqannginnissaata atulersinnera pillugu Namminersorlutik Oqartussat, Nunanut allanut ministeriaqarfiup aamma Kommissionip akornanni ingerlaavartumik oqaloqatigiittoqartarsimavoq.

Suliaq pillugu Canada, Norge, WTO EULu suli siunersuiipput, tassanngaanniilli suli angusaqartoqarsimanani.

6.2.3. EUp aamma Canadap akornanni killilersugaanngitsumik niuerneq pillugu isumaqatigiissut (CETA)

EUp aamma Canadap akornanni isumaqatigiinniarnert kingulliit 17. – 19. april 2012-imi ingerlanneqarput, isumaqatigiinniarnert ukioq manna naammassineqassasut Kommissionimit anguniarneqarpoq.

Nunat pileqqaarfiit maleruagassaasa qanoq ittuunissaat pillugu EUp aamma Canadap akornanni nammassinnittoqanngilaq. Canadamut naleqqiullugu EUp maleruagassani sakkukillippagit tamanna uatsinnut naleqqiullugu unammillersinnaanikkut taakkununga iluaqusiissaaq. Nunanut Allanut Pisortaqaqfiup taamaattumik immikkoortumi tassani EUp maleruagassami aalajangiussimanissaanut sorsuuteqarnissaa pillugu Danmarkki qinnuigisimavaa.

6.3. Nunarsuarmioqatigiinni niuernikkut attuumassutit

Tassani pineqarput Nunarsuarmioqatigiit niuernikkut suleqatigiiffiannut, WTOmut attuumassutit, aamma WTOp malittarisassaasa sapinngisaq naapertorlugu naammassineqarnissaat Naalakkersuisut suli anguniagaraat.

Anguniagaq taanna Kalaallit Nunaata tatiginartutut aalajaatsutullu niueqatitut inissisimanissaa pillugu kissaateqarnermik tunngavilersorneqarpoq, peqatigisaanillu ileqqut isumaqatigiissutaasut malissinnaaneranut takutitsisinnaaneq ileqqorinnikkut piginnaasaqarnermik takutitsinerulluni.

6.3.1. Pisortatigoortumik nalunaaruteqarnissamut suliap ingerlanera

Nunanut Allanut Pisortaqaqfik nalunaaruteqarnissamut suliap ingerlaneranut atatillugu marlunnik suliassaqarpoq:

- Namminersorlutik Oqartussat inatsisini WTOmi maleruagassanik naapertuulersillugit ataqatigiissaarineq

- Inatsisitta ilai attuumassuteqartut WTOmut pisortatigoortumik nalunaarutigalugit

Pisortatigoortumik nalunaaruteqarnissamut suliap ingerlanera manna tikillugu WTOmi maleruagassat nutaat (DOHAmi isumaqatigiinniarnert) pillugit isumaqatigiinniarnert naammassineqarnissaannut kinguartinneqarallarput, tamannalu suli sivisussalluni. Tamatumali naammassinissaanut Nunanut Allanut Pisorta qarfiup siunertaralugu niuernikkut inatsisit pillugit ilisimatinneqarnissaq, immikkoortumilu ilutsinni ilisimasatta qaffasissusia pitsaanerulersillugu kiisalu inuussutissarsiutinik allanillu naalackersuisoqarfinni aalajangersimasumik oqalliffimmik pilersitsineq, tassani niuernermt tunngasut ajornartorsiutit qaqinneqarsinnaallutik.

6.3.2. Genèvemi ministerit ataatsimeersuarnerat

Ukiut marlukkaarlugit WTO ministerinik ataatsimeersuartitsisarpoq, WTOmi maleruagassat nutaat pisortatigoortumik isumaqatiginninniutigineqartarlutik. Nunanut Allanut Pisorta qarfik qallunaat aallartitaannut peqataasarpoq, isumaqatiginninniutigineqartut nunatsinnut attuumassuteqarnerat apeqqutaatillugu.

Kingullermik december 2011-mi ministerit ataatsimeersuarput, tassani pingaarnersaasimalluni Ruslandip peqataalernissaa. Nunanut Allanut Pisorta qarfik isumalluutitigut nukissaaleqinini pissutigalugu ajoraluartumik peqataasimangilaq.

7. Nunanut Allanut Pisortaqarfiup aqqissugaanera

Kalaallit Nunaata nunanut allanut isumannaallisaarnermullu politikiani soqutigineqartut suliniutigineri malillugit Namminersornerullutik Oqartussat kiisalu Namminersorlutik Oqartussat atulersinneranni ineriartortoqarpoq. Nunanut allanut tunngasunik sullissivik 1994-imiilli pilersinneqarpoq, tassani Naalakkersuisut pineqartuni politikkiat suliarineqartarpoq, pisortaqarfiit nunat tamat akornanni suliarisartagaat tassani ataqatigiissarneqartarlutillu ingerlateqqinneqartarput.

Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermi apeqqutit ukiuni kingullerni politikikkut sulineri annertusiartuinnartumik pingaaruteqaleriartorsimapput. Ukiuni kingullerni Issittumut aamma Kalaallit Nunaannut soqutiginninneq annertusiartuinnartoq suliassat annertusinerisigut malunnarsimavoq. Tamanna nunanit allaniit nunatsinnut pisortatigoortumik tikeraarternerit suliuutigalunilu tikeraarternerit amerlassusaasigut aamma atuuppoq. Nunanut allanut tunngasuni oqaluuserisassat allanngorartuupput unamminartorlu tassalluni pissutsinut sammisanullu nutaanut naleqqussarsinnaaneq. Ukiuni kingullerni allaffeqarfimmi tamarmi naleqqussarnerit pissutigalugit atorfillit amerlassusaat allanngorsimangilaq. Naalakkersuisulli ilisimavaat ukiuni aggersuni immikkuullarissunik sammisaqalernerup annertusinerani ilisimasallu nutaat takkuttut atuutilereri peqatigalugit nunanut allanut tunngasunut nukinnik amerlanernik pisariaqartitsisoqalerumaartoq. Kalaallit Nunaannut tatisimanninneq aamma Kalaallit Nunaata nunani tamalaani apeqqutini malunnaateqalernera ukiuni aggersuni annertunerulissaaq, aamma Namminersorlutik Oqartussat ineriartorneranni. Amerikap Avannarliup nunataani aallartitaqarfimmik nutaamik ammaanissamut periafissat Naalakkersuisunit misissorneqalerput, tamannalu Inatsisartut tamarmiulliutik tapersorsorsimavaat.

Naalakkersuisut nunanut allanut sullissivia 2012-imi januaarip aallaqqaataani 14inik sulisoqarpoq, imatut agguarsimasut:

- Nuuk: sulisut 8 aamma Hans Egedep Illuani assistenti ataaseq
- København: sulisoq 1
- Bruxelles: sulisut aallartitat 2, allatsi najugaqavissoq aamma ilinniarnertoq suliffimmik misiliisoq 1

Nummi sulisuusut akornannit ataatsip suliassat ilaat nunanut allanut tunngassuteqavinnikkaluartut annerusumik suliassat aallartitaqarnikkut ileqquusumik nakkutigisassat suliarisarpai. Naalakkersuisut aamma Danmarkimi nunanilu allani suleqatigisat akornanni attaveqatigiinnerup pissusissamisoortumik peqataaffiginissaa suleqataasup suliassaraa.

7.1. Kalaallit Nunaata aallartitaqarfia Københavnimiittoq

Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfiata Københavnimiittup Naalakkersuisut allaffissornikkullu suliaqarsutit Danmarkimi Danmarkimiillu isumagineqarsinnaasut

naapertuuttumik suliarisarpai. Isumalluutiniq atuineq Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit akilerneqartarpoq, suliatigut naalackersuisoqarfimmi/aqutsisoqarfimmilu akisussaasut aqutugalugit.

7.2. Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfia Bruxellesimiittoq

Namminersorlutik Oqartussat Nunanut Allanut Pisortaqarfimmi Bruxellesimiittumi aallartitaqarput, Kalaallit Nunaata erseqqissuunissaanik, EUMi oqartussanik nalilersuisoq soqutigisanillu isumaginnittoq, tassunga ilanngullugit OLTmi siulersuisuni ilaasortatut sulineq. Suliassani pingaarneq tassaavoq EUMut attuumassuteqartuni Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutaanut tunngasutigut Naalackersuisunut siunnersortaaneq, OLTimut atassuteqarnerup kiisalu EUMik Peqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissutip isumaqatiginninniutigeqqinnera. 2010-mi aamma 2011-mi isumaqatigiissutit nutarterneqarnissaannut atatillugu annertuumik sunniiniarnissanut piareersartoqarsimavoq, Naalackersuisunit ilaasortat arlallit peqataaffigisaanik Bruxellesimi paasisstissiiinerni atassuteqarnikkullu aqqissuussinerni, pingaartumik EU Parlamentimi aamma EUMi kommissærinik arlalinnik ataatsimeeqateqarnerni.

Silisut tassaapput:

- Aallartitaqarfiup pisortaa aallartitaq ataaseq, ministerråditut taaguutilik
- Fuldmægtigi aallartitaq ataaseq aallartitaqarfimmi allatsitut taaguutilik
- Allatsi najugqavissoq ataaseq
- Suliffimmik misiliisoq ataaseq kandidatinnigorniartoq.

Aallartitat marluullutik diplomatitut inissisimapput.

2011p naanerani qaammatinik arfinilinnik sivilissuseqartumi suliffimmik misiliisut kalaallit ilinniagaqartut katillugit aqqaneq marluusimapput.

7.3. Nutaamik aallartitaqarfissaq pillugu aalajangiineq

Piffissami Kalaallit Nunaata nunanit tamalaanit annertusiartortumik isigineqalernerani aallartitaqarfeqarnissamik pisariaqartitsineq annertusiartussaaq. Kalaallit Nunaata najuunna aamma Kalaallit Nunaata sumut killinneranik periarfissaanillu malinnaalluortoqarnissaa pingaarluinnarpoq. Kalaallit Nunaannut maannakkut siunissamilu nunat annertuumik pingaaruteqartut tassaapput nunat pissaanilissuit USA aamma Kiina, kiisalu nuna sanilerput, Island. Nunat soorlu Canada, Tyskland, England, Frankrig, Rusland, Japan immaqalu Korea Kujalleq siunissami ungasinnerusumi naalackersuinikkut ingerlatsinermut attuumassutini aamma niuernermut naleqqiullugu tassaapput nunat nunani allani aallartitaqarfiit nutaat pillugit eqqarsaatigisassanut ilaasinnaasut.

”Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinermi Iliuusissaq Nassuiaallu 2011” malillugu siullermik USA, Washington D.C.ip isiginiarneqarnissaa Naalackersuisunit toqqarneqarpoq, tassa nunami tassani Kalaallit Nunaat aallartitaqarfimmik nutaamik pilersitsisariaqartoq. USAmi aallartitaqarfimmik

pilersitsinissamut tunngavilersuut tassaavoq Joint Committeemi sulinerup annertusarnissaa, aamma USAmik annertunerusumik aningaasarsiornikkut, niuernikkut avammullu nioqqutissanik tunisaqarnikkut suleqatigiinnerup annertusinissaata qulakkeerneqarnissaa. Peqatigisaanillu nassuerutigalugu Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanikkut, nunarsuarmi inissisimaneratigut isumannaallisaanikkullu USAmut atassuteqarnera, tassunga ilanngullugu amerikamiut sakkutuut nunatsinniinnerat, aamma tamatuma aningaasarsiornikkut, inuussutissarsiornikkut, ilisimatusarnikkut ilinniartitaanikkullu il.il. iluaqutigineqarnissaa.

Aammattaaq Naalakkersuisut isumaqarput piffissami immikkoortut arlallit iluanni Issittumi ineriartornermi ingerlataqarnermilu – assersuutigalugu silap pissusaatigut, umiarsuit ingerlaarfii nutaat, aatsitsassanik misissuinerit, nunarsuarmi naalakkersuinikkut ingerlatsinerit – tamakkunani nunarsuup immikkoortuani tamaani nukittuumik ileqarnermi pissutsit oqaloqatigiittarnerillu nukittorsarnissaat naalakkersuinikkut ingerlatsinermi pingaarpoq isumatusaarnerullunilu. Kalaallit Nunaata USAmi aallartitaa aamma Canadami NP-imilu soqutigisagut aamma isumagisinnaassavai.

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup Nunanut Allanut Ministeriaqarfik suleqatigalugu Washingtonimi aallartitaqarfimmik pilersitsinermi isumalluutit suut pisariaqartinneqassanersut misissorsimavai. Tamatuma kingorna Naalakkersuisut aningaasartuutit qaffasiffii pillugit Inatsisartuni Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliamut ilisimatitsissutigaat, apeqqullu pillugu annertuutigut Naalakkersuisut tapersorsorlugit. Naalakkersuisut taamaattumik USAmi aallartitaqarfimmik nutaamik pilersitsinissaq aningaasanut inatsisip piareersarnerani eqqarsaatinut ilaatissavaat. Taamaalilluni Naalakkersuisut neriuutigaat ukioq manna imaluunniit ukiup tulliani aningaasanut inatsimmi aallartitaqarfimmik nutaamik pilersitsinissamut inissamik aningaasanillu nassaartoqarumaartoq.

USAmi Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfia qallunaat Washingtonimi aallartitaqarfiata ilagissavaa – aaqqissuussineq Namminersorluni Oqartussat pillugit inatsimmik malitsisoq aamma Kalaallit Nunaata Aallartitaqarfiani Bruxellesimiittumi atorneqartoq.

**Immikkoortoq 2 - Naalakkersuisut suliassaqarfimmini nunanik allanik
suleqateqarnerat**

8. Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfia

Nunanut Allanut Pisortaqarfiup saniatigut allanik ilanngussaqaanngilaq.

9. Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanermullu Naalakkersuisoqarfik

9.1. Issittumi SAR pillugu isumaqatigiissut

Issittumi ujaasineq annaassiniarnerlu pillugit Canadap, Danmarkip, Finlandip, Islandip, Norgep, Ruslandip, Sverigep aamma USAp akornanni isumaqatigiissut Nuummi maajimi 2011-mi atsiorneqarpoq.

Isumaqatigiissummi siunertaq tassaavoq Issittumi ujaasinerit annaassiniarnerillu nunarsuup immikkoortuani pitsaannerusumik aaqqissuuttarnissaannik pilersitsinissaq. Aammattaaq Issittoq ujaasineri annaassiniarnermilu immikkoortunut naleqquttumik agguarneqassasoq, Issittumi nunat akornanni akisussaaffiup agguarneqarnera erseqqinnerulersinniarlugu. Isumaqatigiissutip taassuma toqqammavigisaata iluani inatsisitigut pituttuisumik Issittumi Siunnersuisoqatigiit aatsaat siullerpaamik isumaqatigiissuteqarput.

Isumaqatigiissutip ilusilersorneranut atatillugu isumaqatigiinniarnerni qallunaat aallartitaanni Namminersorlutik Oqartussat peqataapput.

9.2. Tunup pilersorneqarnera

Inatsisartut 2010-mi ukiakkut ataatsimiinneranni imm. 78mut tunngatillugu Inatsisartut aalajangiinerat tunngavigalugu Tunup Islandimiit usitigut pilersorneqarnissaanut periarfissanik misissuinermik Naalakkersuisut aallartitsipput. Aalajangiineq Nunat Killiit Siunnersuisoqatigiivini nalunaarut nr. 6/2010meersoq tunngavigalugu aalajangerneqarpoq.

Misissuineq 2011-mi ingerlanneqarpoq ilaatigullu tassunga ilaallutik Tunumi aamma Islandimi soqutiginnittunik apersuineq naluaarusiarlu maj 2012-imi tamanut saqqummiunneqarluni.

Nalunaarusiap kaammattuutigaa maannakkut assartuineri aaqqissuussineq annertuutigut allangortinneqassanngitsoq, annikitsunillu naleqqussaasoqassasoq. Imaatigut assartuineri tunngatillugu taamaalilluni kaammattuutiginerpoq pingaarnermik pilersuineq suli Royal Arctic Linep (RALip) umiarsuaanik ingerlanneqartariaqartoq aamma Aalborgi umiarsualivittut tunngaviussasoq.

Silaannakkut assartuineri tunngatillugu inerniliineq tassaavoq aaqqiineq taanna, maannakkutut ittoq, piffissami umiarsuarmik assartuinerup ajornarnerani annerusumik atornerqartariaqartoq.

9.3. Kalaallit Nunaata aamma Islandip akornanni silaannakkut angallanep pillugu isumaqatigiissut

Islandip aamma Kalaallit Nunaata akornanni Open Skiesimik isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu Islandimi naalackersuisut kissaataat januar 2011-mi saqqummiunneqarpoq.

Silaannakkut angallanneq suli akisussaaffigisatut tiguneqarnikuunngimmat taamatut isumaqatigiissuteqarnissaq Islandimi naalackersuisut aamma angallanneq pillugu ministeriaqarfiup akornanni isumaqatigiinniutigineqassaaq. Angallanneq pillugu ministeriaqarfiup isumaqatigiinniarnernut akisussaaffik Angallanneq pillugu Aqutsisoqarfimmut suliassanngortippaa. Isumaqatigiissummut Kalaallit Nunaanniit kissaatigineqarsinnaasut Angallanneq pillugu Aqutsisoqarfiup siunnersuutaa annerusumik tunngaviussasoq toqqarneqarpoq.

Naalackersuisut aamma Angallanneq pillugu Aqutsisoqarfik 2011p ingerlanerani Islandimi naalackersuisunut sinniisunik arlaleriarlutik ataatsimeeqateqarput.

Isumaqatigiissut Angallanneq pillugu Aqutsisoqarfimmit aamma Islandimi naalackersuisunut sinniisunit ulloq 12. december 2011-mi atsiorneqarpoq aamma politikikkut ulloq 30. decemberimi Naalackersuisunit akuerineqarluni.

Isumaqatigiissummi immikkoortut pingaarnerit tassaapput:

- Siunissami killilersorneqanngitsumik timmisartuussisoqartassaaq, Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni illoqarfiit uku akornanni akuttussutsit ilaasunillu ingerlaarfinni piginnaasat eqqarsaatigalugit: Reykjavik, Keflavik, Akureyri aamma Egilstadir aamma Nuuk, Sisimiut Ilulissat, Narsarsuaq, Kulusuk aamma Nerlerit Inaat.
- Siunissami killilersorneqanngitsumik timmisartuussisoqartassaaq, nunamit allamut (allamiit) ingerlaqqilluni timmisartuussinikkut nunat taakku marluk akornanni usinik assartuinermi akuttussutsit piginnaasallu eqqarsaatigalugit.
- Assartuussilluni timmisartuussinerit pillugit qinnuteqaatit suliarisarnerinut suleriaatsit siunissami ingerlatseqatigiiffinnut paasiuminarnerulersinneqassapput, piffissarlu suliarinniffiusartoq sivikillisinneqarluni.

9.4. Silap pissusaa pillugu nunani tamalaani isumaqatigiinniarnertit

9.4.1. Cancúnimi COP 16

NP-ip silap pissusaa pillugu ataatsimeersuarnerani, COP 16-imi, Mexicomi Cancúnimi, 29. novemberimiit 10. december 2010-mi ingerlanneqartumi kalaallit aallartitaat peqataapput. Naalackersuisut Siulittaasuat qullersat ataatsimiinnerisa nalaanni peqataavoq peqataanermigullu Issittumi nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa arajutsineqannginnissaat qulakkeerlugu.

9.4.2. Durbanimi COP 17

NP-ip silap pissusaa pillugu 17inissannik ataatsimeersuarnera, Afrikkami Kujallemri Durbanimi , 28. novemberimiit 9. december 2011-mi ingerlanneqarpoq, tassani Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanermullu Naalakkersuisoq, Jens B. Frederikseni qullersat ataatsimiinneranni peqataalluni.

Isumaqatigiinniarnernit angusatigut nunarsuaq tamakkerlugu silap pissusaa pillugu isumaqatigiissuteqarnissamut ilungersuuteqarnermi killeqartumik siuariarfiuneranik takutitsigaluartut, Naalakkersuisup aamma qallunaat silap pissusaanut, Nukinnut Sanaartornermullu Ministeriata, Martin Lidegaardip akornanni, qallunaat kalaallillu kinguneqarluartumik oqaloqatigiinnerini isumaqatigiinniarnernit ingerlannerinut tunngasunik oqaloqatigiittoqarpoq, tassunga ilanngullugu 2012-imi silap pissusaa pillugu suleqatigiinnermi isumaqatigiissutip atsiorneqarneranik inerneqartumik suleqatigiinnerup nukittorsarnissaanut marluullutik kissaateqarnerat.

Durbanimi silap pissusaa pillugu ataatsimeersuarneq aamma Issittumi siunnersuisoqatigiinni kalaallit saqqummiussinerannut takusarneqarluartumut tunngaviuvoq, svenskit siulittaasuuffianit aaqqissuunneqartoq. "Issittumi allanngoriartortumi unamminartut periarfissallu" pillugit periarfissami tassani Naalakkersuisoq oqalugiarpoq.

9.5. SWIPA Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic

Issittumi silap pissusaata allanngornera pillugu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ilisimatuutigut suleqatigiinnerup inerneratut saqqummersitaq Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic Climate Change in the Cryosphere (SWIPA) 2011-mi aamma 2012-imi saqqummersinneqarpoq.

Suliniut SWIPAmi ilisimatuussutsikkut saqqummersitsinikkut kiisalu qaammarsaanermi atuartitsinermilu atortutigut assigiinngitsutigut Issittumi silap pissusaata allanngornerani sunniutaasut ilimagineqartut pillugit ilisimasat nutaanerpaat pissarsiarineqarsinnaalerput. Nalunaarusiami inaarutaasumi Issittup ilaani qerinariumi allanngornerit pingaarnerit immikkut isiginiarneqarput. SWIPA Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suliniutinut assersuutaavoq, taannalu silap pissusaanut tunngasuni nunani nakkutilliinerup toqqaannartumik iluaqutigaa, assersuutigalugu ingerlataqarfinni silap pissusaanut naleqqussarnermi nalunaarusiani suliaqarnermi. Nalunaarusiaq 2012-imi kalaallinut saqqummiunneqarpoq, aamma suliami pilersuisunut allanut, tassunga ilanngullugit atuartitsinermi atortut, kalaallisuunngorlugit atuartunut agguanneqarlutik.

10. Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik

10.1. Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik

Nunat avannaamioqatigiit sinneri peqatigalugit nunanik akileraaruteqarneruffiusunik taaneqartartut akornanni paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissaq pillugu suliniummut Naalackersuisut peqataapput. Naalackersuisut 2007-imili paasissutissanik paarlaasseqatigiinissaq pillugu 36-nik isumaqatigiissuteqarsimapput. Suliniut 2012-ip naanerani naammassisasoq naatsorsuutigineqarpoq.

11. Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik

11.1. Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiittarnerat – NAFMC

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiinneranni (NAFMimi) Torshavnimi Savalimmiuniittumi 8. – 9. juni 2011-mi peqataavoq. Ministerit ataatsimiinnerat imaani ataqatigiinnernut sunnertiasunut aalisarnerup sunniuteqarnera kiisalu Atlantikup avannaani piujuartitsinermik tunngaveqarluni aalisarneq isiginiarneqarpoq. Naalakkersuisumit erseqqissarneqarpoq Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera annerusumik aalisarnernik tunngaveqartoq, taamaattumik piujuartitsinermik tunngaviit malinneqarnissaat pingaartoq. Naalakkersuisup aamma aalisarnerup akuerisaanerata pingaaruteqarnera aamma silap pissusaata allanngorneranut naleqqussartariaqarneq erseqqissarpai.

11.2. Atlantikup Avannaata Kitaani Aalisarneq pillugu Suleqatigiiffik – NAFO

NAFOMut ilaasortaanermigut Kalaallit Nunaat aamma Kalaallit Nunaata 200 sømilimik killeqarfiata avataani avataasiorluni raajarniutit allanik aalisarnissamut periarfissaqarput, tassunga ilanngullugu New Foundlandip avataani Grand Banksip eqqaani NAFOp aqutsivia 3L. Ukiuni kingullerni isumaqatigiinniarnerni Naalakkersuisut anguniagaat pingaarneq tassaasimavoq immikkoortumi tamaani raajartassiissutit allatut agguarneqartarnissaasa anguneqarnissaat, tamannali suli iluatsinneqanngilaq. Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugit Danmarkki (DFG) taamaattumik namminerisaminik pisassiissutinik aalajangiisarpoq.

1979-imili aalisarnikkut ingerlatsinerup ineriartornerata malitsigisaanik (maanakkut NAFO pillugu isumaqatigiissutip ukioq pilersinneraniit) piujuartitsinermik tunngaveqarluni aalisarneq pillugu nunat tamalaat annertunerusumik piunasaqalerneranni, NAFOp 2007-imi isumaqatigiissutini allanngortippaa. Allanguutit pingaarnert suleqatigiiffiup eqaallisarnissaanut, isumaqatigiissummi siunertat piginnaasallu pillugit immikkoortut nutarternerninut kiisalu isumaqatigiinngissutaasut saqitsaassutaajunnaarnissaannut suleriaasissamut tunngasuupput, taanna assersuutigalugu 3Limi raajat agguarneqarneri pillugit akerleriinnermut atorneqarsinnaavoq. Isumaqatigiissutip allanngortinnera sioqqullugu sisamararterutit pingasut isumaqataasariaqarput, tassa nunat arfineq pingasut. 2011-mi killiffik tassaavoq nunat isumaqatigiissummut akuersissut tassaasut Norge, Canada aamma EU. Kalaallit Nunaat isumaqatigiissummut 2011-mi akuersivoq. Savalimmiut aatsaat isumaqatigiissummut nutaamut akuersippat DFG isumaqatigiissummut akuersisinnaavoq.

11.3. Atlantikup Avannaata Kangiani Aalisarneq pillugu Kommissioni – NEAFC

Naalakkersuisut pingaartumik suluppaakkat ikerinnarsiortut agguarneqarnerinut nakkutigineqarnerinullu soqutiginnippat. Suluppaakkanik taakkuninnga Atlantikup Kangiata Avannaani aalisarnermik ingerlataqartut anginerpaat pingasut ilaannut Kalaallit Nunaat ilaavoq, aamma Savalimmiut aamma Islandi peqatigalugit aalisakkanut taakkununga naalagaaffittut sineriaqartuullutik. Tamatuma saniatigut NEAFCmi peqataasut allat Norge, EU aamma Ruslandi aamma aalisarput. Ukiut arlallit ingerlanerini suluppaakkat ikerinnarsiortut nakkutigineqarneri agguarneqarnerilu pillugit isumaqatigiissuteqarnissaq misilinneqartarsimavoq, pingaartumillu Ruslandi isumaqatigiissuteqarnissamut akornusiisimalluni. 2011-mili naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiissuteqarnissaat iluatsinneqarpoq, taamaattorli Ruslandi peqataanani, suluppaakkat ikerinnarsiortut ukiuni arlalinni nakkutigineqarneri agguarneqarnerilu pillugit.

NAFO suleqatigalugu inatsisinik unioqqutitsilluni, malittarisassaliorneqanngitsumik nalunaarutigineqanngitsumillu aalisarnerup nakkutigineqarnera nalunaarutigineqartarneralu ukiuni kingullerni NEAFCimit annertusineqarnikuuvoq. Suliniuteqarneq suleqatigiinnerlu iluatsissimavoq, tassa inatsisinik unioqqutitsilluni, malittarisassaliorneqanngitsumik nalunaarutigineqanngitsumillu aalisarneq Atlantikup Kangiata Avannaani 2011-mi unitsinneqarsimammat. Tassunga tunngatillugu aalajangisuusimasoq tassaasimavoq umiarsualivinnik nutaamik 2007-imiit nakkutilliisalerneq (Port State Control).

Aalisarnermik nakkutilliineq misissuinerlu pillugit nunani tamalaani oqalliffinni Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisut aamma aalisarnermik nakkutilliinermi kingunearluartumik peqataalluarsimapput. Tassunga aamma ilaavoq NACGF: North Atlantic Coast Guard Forum.

11.4. Aalisarnermut, Aalisakkanik tukertitsiveqarnermut, Nunalerinermut, Inuussutissanut Orpippassualerinemullu Nunani Avannarlerni Ministerrådi – MRFJLS (aalisarneq)

Finlandi 2011-mi nunat avannarliit suleqatigiinnerannut siulittaasuuvoq. Finlandimiut siulittaasuunermi suliniutaat taaguuteqarpoq "Nunat Avannarliit Qorsuusut – Silap pissusaa pillugu ingerlataqartoq periarfissarsiullaqqissoq" silap pissusaata allangorneranut nunat avannarliit isiginnillutik.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq nunani avannarlerni ministerit aasaanerani ataatsimiinneranni (MRFJLS) Finlandimi ulluni 6. – 8. juli 2011-mi peqataavoq. Ministerit ataatsimiinneranni Naalakkersuisumit malugeqquneqarpoq imaani pisuussutit uumassusillit pinngortitami ataqatigiinneri tunngavigalugit nakkutigineqartariaqartut. Tassunga atatillugu Naalakkersuisumit erseqqissarneqarpoq imaani pisuussutit uumassusillit ataasiakkaarlugit nakkutigineqartariaqanngitsut, tassa aalisakkat imaanilu miluumasut imminnut

sunnertarmata. Tamatuma saniatigut imaani pisuussutiniq uumassusilinnik nakkutilliineq tamatigut biologit siunnersuinerannik tunngaveqartariaqarluni.

11.5. Atlantikup Avannaani Kapisillit Piujuartinneqarnissaannik Suleqatigiiffik (NASCO)

Kuunni kapisileqarfiusuni kapisileqarnerup suli ajorsiarturnerata kingunerisaani Europami Amerikamilu kapisillit, Kalaallit Nunaata Kitaani kapisilinnik pilersuisut, oqaluttuarisaanermi aatsaat taamak ikitsigaat. 2012-imi biologiniit kaammattuutit takutippaa nalinginnaasumik pitsanngoriartoqanngitsoq. Taamaalilluni kaammattuut tassaavoq, kapisillit Kalaallit Nunaata Kitaaniittut nakkutilliiviup killinganiittut, aamma kapisillit amerliartoqqinnissaminnut piginnaasaat annikilleriarsimavoq. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata iluani niuerfinnut pilersuinissamut kapisilinniarnissaq ajornarpoq.

11.6. Aalisarnej pillugu EUmik isumaqatigiissummut tapiliussaq

Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiliussartalik tapiliussamullu ilanngussartalik Kalaallit Nunaata EUllu 2. juni 2006-imi atsiorpaat. Isumaqatigiissut taanna tapiliussartalik piffissami januaarip aallaqqaataani 2007-imit decemberip 31ani 2012imut atuutissaaq.

Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamut Isumaqatigiissutikkut EUp Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnera tamatumunngalu EUp akiliutaa malittarisassaliuunneqarpoq. Akiliut ima agguarsimavoq; aalisarnermi akiliutit, aalisariutaatillit akiliutaat kiisalu Kalaallit Nunaanni aalisarnermik suliaqartut EUmit aningaasaliissutitigut tapiissuteqarfigineqartarneri, taassumalu akerlianik Kalaallit Nunaata aalisakkat isumaqatigiissummi allassimasut naapertorlugit amerlatigisut atugassiissutigissavai.

Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissummi toqqammavigisat iluini EUmik suleqateqarnermi isumaqatigiissutit pissusiviusut naapertorlugit 2011-mi atuutsittuarnissaa qitiutinneqarpoq, ingerlataqarfimmi tapiissutit pillugit aaqqissuussineq naapertorlugu nalunaaruteqartarnej, kiisalu EUmut aalisagartassiissutit tunniunneqartarneri.

Joint Committeemi ukiumoortumik ataatsimiinneq Bruxellesimi 2011-mi novemberip naanerani ingerlanneqarpoq. Joint Committeep ataatsimiinnerani manna tikillugu ingerlataqarfimmut tapiissutit ingerlatiinnarneqarnissaat isumaqatigiissutigineqarpoq, kiisalu inaarutaasumik aalisagartassiissutit aalajangerneqarlutik 2012-imi EUmut tunniunneqartussat.

11.6.1. Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiliussartallip nutarternissaanut isumaqatigiinniarnarit

Tapiliussap nutarterneqarnera 2011-mi aallartinneqarpoq inaarutaasumillu isumaqatigiinniarnarit februar 2012-imi ingerlanneqarlutik. September 2011-miit Ilulissani, Bruxellesimi aamma Københavnimi isumaqatigiinniarnarit pingasuusimapput.

Tapiliussap nutarterneqarnissaa isumaqatigiissutigineqarpoq, aamma tapiliussami nutaami akiliutit agguarneqarneri tapiliussami atuuttumisut ingerlassapput aalisagartassiissutitut, missingersuutitut tapiissutitut akiliuteqarluni, akuersissutitut akiliuteqarluni, kiisalu aalisakkat amerlineritut atorneqartussat aningaasatigut immikkoortitat amerleriarlutik, tapiliussami annertussutsinit isumaqatigiissutaasunit amerlanerusunik EUmud allanik pisassiisoqarsinnaappat.

EUmuit umiarsuaatileqatigiinniillu ukiumut ataatsimoortumik akiliutit 132,9 mio. kruuninik annertussuseqassapput, taakku saniatigut aningaasatigut immikkoortitat 11,2 mio. kruuniullutik.

Tapiliussaq nutaaq piffissami 2013-imiit 2015ip tungaanut atuutissaaq. Tapiliussap nutarterneqarnerata kingunerisaanik Aalisarneq pillugu Isumaqatigiissut allangortinneqanngilaq, kisianni aalisarnermi piunasaqaatit, aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut tapiliussami malittarisassaqaartinneqartut, immikkoortuni arlalinni nutarterneqarput. Kiisalu inerneq tassaassalluni EUmik isumaqatigiissutip tamarmiusup qulakkeerneqarnera, tassa pingaarnertigut peqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut.

Tapiliussarli illuatungeriinnit marlunnit, EUmia aamma Kalaallit Nunaannit inaarutaasumik inissinneqartinnagu akuerineqaaqqaassaaq, tamannalu 2012ip ingerlanerani pissalluni.

11.7. Kalaallit Nunaata Ruslandillu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2012imullu tapiliussap naammassineqarnera

Danmarkip / Kalaallit Nunaata Ruslandillu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut naapertorlugu isumaqatigiissummut 2012-imi tapiliussaq pillugu Kalaallit Nunaata Ruslandillu ulluni 1. aamma 2. december 2011-mi Københavnimi isumaqatigiinniarnertit naammassivaat. Inernerit anguneqartut eqqarsaatigalugit 2012imut TACinik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Naalakkersuisut Inatsisartunut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq. Ruslandimik isumaqatigiissut naammaginartutut isigineqarpoq.

11.8. Kalaallit Nunaata Norgellu Aalisarneq pillugu Isumaqatigiissutaat isumaqatigiissumullu tapiliussap 2012-imi naammassineqarnera

Aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut 2012-imi tapiliussaq pillugu ulluni 19. - 20. december 2011-mi Københavnimi Kalaallit Nunaata Norgellu isumaqatigiinniarnertit naammassivat. Inernerit anguneqartut eqqarsaatigalugit 2012imut TACinik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Naalakkersuisut Inatsisartunut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq.

11.9. Kalaallit Nunaata Savalimmiullu Aalisarneq pillugu Isumaqatigiissutaat 2012imullu isumaqatigiissummut tapiliussaq

Isumaqatigiissut naapertorlugu savalimmiormiut kalaallillu aallartitaat ulluni 15. - 16. november 2011-mi naapippot illugiillutillu 2012 pillugu aalisarsinnaatitaanerit isumaqatigiinniutigalugit. Inernerit anguneqartut eqqarsaatigalugit 2012imut TACnik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Naalakkersuisut Inatsisartunut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq.

11.10. Kalaallit Nunaata, Islandip Jan Mayneillu akornanni imartani ammassat pillugit Kalaallit Nunaata, Islandip Norgellu isumaqatigiissutaat

Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni ilisimatuut isumaqarput ukiuni kingullerni ammassat kimmut illikarsimasut, taamaalilluni siusinnerusumut naleqqiullugu Kalaallit Nunaata aalisarnermut killeqarfignisaata iluani ammassaqarnerulerluni. Tamanna uppersarnerqarsinnaappat allanngornerlu ataavartussatut ilimagineqarluinnarpat Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutip atuuttup atorunnaarsinnissaa eqqarsaatigissavaa, isumaqatigiissutissamilu nutaami piumasaqaatitut pisassiissutinit tamarmiusunit pisassat ilaat amerlanerusut piumasaralugit.

11.11. Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik – NAMMCO

Ukiumoortumik ataatsimiinnerit 20ssaat Oslomi septemberimi ingerlanneqarpoq.

NAMMCOmit ukiut siulli assigalugit siunnersuinerit atortussanngortinneqarnissaat aamma ajornartorsiuteqarfiusinnaasuni piujuaannartitsilluni atorluanerup nukittorsaavigineqarnissaa Naalakkersuisut 2011-mi sulissutigaa. Tamatumani piniartut inuussutissarsiortut peqataapput tapertaallutillu, taamaalilluni suleqatigiinnermi tunngavisoq allisinneqarpoq. Imaani miluumasunik piniarnermi atorluanermilu pisinnaatitaaffeqarneq NAMMCOmi qitiusumik tunngavijuuaannarpoq. Taamatut pisinnaatitaaffeqarluni piniarnerup piujuartitsilluni ingerlannissaanik pisussaaffiliivoq, uumasullu naalliutsillugit piniarneq minnerpaaffimminiissasoq aamma pisussaaffiliilluni. Taamaattumik piniariaatsit piniariaatsinullu pitsanngoriaataasinnaasut NAMMCOp maannamut sulinerani qitiusumik inissisimatippai. Piniariaatsit pillugit NAMMCOp suleqatigiissitaliaata aaqqissuussaani isumasioqatigiinnerni assigiinngitsuni tamanna annerusumik pisarpoq. Kingullermik isumasioqatigiinneq november 2011-mi ingerlanneqarpoq, tassani arfernik mikisunik piniarneq toqutseriaaserlu aallunneqarlutik.

Ukiup tulliani ukiumoortumik ataatsimiinneq, suleqatigiiffiup ukiunk 20nngortorsiorneranik malunnartitisinerusoq, september 2012-imi ingerlanneqassaaq.

11.12. Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat IWC

IWCmi suleqataalluni peqataanermi Kalaallit Nunaata arfernik angisuunik pisassaqtuarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat, taamaalilluni najugaqartut neqinik pisariaqartitsinerisa annerpaartaat matussuserniarlugu kulturikkullu siunertani atorniarlugit sulisoqarsinnaalissaaq. Arfattassat qulakkeerneqarnerat piniartut najukkaminni isertitaannut tapertaasinnaapput. Assigisaanik arfernik angisuunik pisassaqtitaanermi neqinik avataanit eqqussuineq killilersimaarneqarsinnaavoq.

EU IWCmi ilaasortanngorsinnaanngilaq taamaalillunilu taaseqataasinnaanani. IWCmi pissutsit issanngunartut sakkortusineqarput IWCmi apeqqutit pillugit EUp ataatsimoortumik isummertarnini 2011-miit 2012imut sivitsorneqarnissaa pillugu EU Kommissiوني aalajangermat. Tamanna isumaqarpoq, EUmuni nunat ilaasortat tamarmik siunnersuummut taaseqataanngippata, pisassiissutit anguneqarnissaannut sisamararterutinik pingasunik amerlanerussuteqarnissaaq ajornarsivissammat. Tamatuma kingunerisaanik nunat inoqqaavi pillugit pisassiissutit aalajangerniarneranni EU pingaaruteqartumik inissisimalerpoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaata pisassiissutitigut pisinnaatitaaffii. EUp ataatsimoortumik isummertarnissaani aamma nunat tamalaat imartaanni arfernik illersuineq kiisalu unitsitsigallarnerup 1986imeersup aalajangiussimaneranik isiginnippoq.

Piujartitsineq tunngavigalugu iluaquteqarneq pillugu tunngavik Naalakkersuisut tapersorsorpaat siunissamilu qaninnermi ungasinnerusumilu Kalaallit Nunaanni arfanniarnissamut suli periarfissaqarnissaaq sulissutigalugu. Naalakkersuisunit annilaagassutigineqarpoq piujartitsineq tunngavigalugu iluaquteqarneq pillugu tunngavimmik qajannarsisitsineq piffissap ingerlanerani Kalaallit Nunaata arfanniarsinnaaneranik aseruissasoq.

Naalakkersuisut suli arajutsimanngilaat arferit neqaanik 670 tonsinik pisariaqartitsinerup IWCp 1990-imi akuerisaanik IWCp suli arfattassiisimannginnera. 2008-miit 2012imut pisassiissutit arferup neqaanut 570 tonsinut naapertuupput.

Ukiut arlallit ingerlanerini anguniagaq tassaasimavoq Kalaallit Nunaata arfanniartariaasianik annertunerusumik paasinnittoqarnissaa, tassunga ilanngullugu qoorortoq atorlugu tikaagullinniarsinnaanermut killeqartumik akuersineq. Ukiumoortumik ataatsimiinnerni ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaata ineriartornera arfanniarnermilu atortut pitsaanerulerni pillugit oqaluttuurtunik allagaatinik arlalinnik saqqummiussisoqartarpoq, aamma pisat pillugit nalunaarsukkat inatsisillu pillugit paasissutissat.

Imaani miluumasut, nannut aarriillu pillugit nunatsinni pisassiissutit aalajangersarneri aamma biologit siunnersuutaat Namminersorlutik Oqartussat nittartagaanni nassaarineqarsinnaapput.

2011-mi ukiumoortumik ataatsimiinnermi ataatsimiinnermi maleruagassat qanoq paasineqarnissaannut tunngatillugu isumaqatigiinnerit oqaluuserisassat annertunersaasa 2012-imi ukiumoortumik ataatsimiinnissamut kinguartinneqarnerinik kinguneqarpoq. Ukioq taanna aamma tassaavoq ukioq pisassiiffik, taamaalilluni

ukiuni tulliuuttuni tallimaniit arfinilinnut ataatsimut pisassiissutit Kalaallit Nunaannit anguneqassallutik.

Naalackersuisoqarfiup naliliinera naapertorlugu EUp ataatsimoortut pilersinneqarnera Kalaallit Nunaata pisassiissutinik nutaanik pissarsinissaanut, ilaatigullu siunissami ungasinnerusumi biologit siunnersuinerisigut piujuartitsineq tunngavigalugu pisassiissutit tunniunneqareersunik, pisassiissutit ingerlatiinnarnissaat Kalaallit Nunaata/Danmarkip periarfissai ajornarsisinneqarput.

Naalagaaffeqatigiinniit isigalugu aamma pingaarluinnarpoq Kommissionimit siunniunneqarmat arfanniarnert tamarmik IWCp ataani nakkutigineqalissasut. Tamanna ilaatigut isumaqarpoq Savalimmiuni aamma Kalaallit Nunaanni arfernik mikinernik pisaqarsinnaanermut oqartussaaffeqarnissamik kissaateqarneq. Arfernut mikisunut IWC oqartussaaffeqanngilaq. Naalackersuisulli erseqqissumik isumaat tassaavoq arfernik mikisunik nakkutilliineq nunarsuup immikkoortuani nunallu marluk akornanni nakkutilliinermi suleqatigiiffiisa ataniittuusoq.

11.13. Nannut piujuannartinnissaat pillugu Oslomi isumaqatigiissut – nunat sineriammini nanoqarfiusut akornanni oqaloqatigiinnerit aallarteqqinneri

2011-mi ukiakkut sinniisut akornanni ataatsimiinnerit sisamassa at ingerlanneqarpoq.

Maannakkut isumaqatigiissummi oqaasertat isumaqatigiissummi anguniakkat naammassineqarnissannut naammannersut nalilersorniarlugu sulinerup aallartinneqarnissaa illuatungeriinnit isumaqatigiissutigineqarpoq.

a) Oslomi isumaqatigiissut

Oslomi isumaqatigiissummi killiliussat iluini suleqatigeeqqinniarlutik illuatungeriit isumaqatigiipput. Nannut pillugit ingerlatsinermi ataqatigiissaakkamik iliuusissatut pilersaaruteqarnissaq pisariaqartinneqartoq illuatungeriit isumaqatigiissutigaat pilersaarullu Oslomi isumaqatigiissummut atasumik suliarineqartariaqartoq isumaqatigiissutigineqarluni.

b) Nakkutilliinermi anguniakkat

Nannut pillugit nakkutilliinerup tamarmiusup piujuartitsinermik tunngaveqarnissaa illuatungeriit isumaqatigiissutigaat. Pisassiissutit, najukkani piniarnermut imaluunniit tammajuitsussarsiorluni piniarnermut atugassiissutaagaluarunik, tamarmik piujuartitsilluni atorluanaanermik killiliussat iluaniinnissat anguniagaavoq ajornanngippallu nannut ataatsimoorussat pineqartillugit nakkutilliinermik isumaqatigiissuteqarnikkut tamanna pisassalluni.

Silap pissusaata allanngornissaanik naatsorsuutigisaasut kingunerisaannik unammilligassat tunngavigalugit, nunarsuarmi nanoqatigiia at pillugit ingerlatsinermi suleqatigiinnerup nukittorsaaviginissaa illuatungeriit isumaqatigiissutigaat. Paasissutissanik paarlaasseqatigiittarneq nanoqatigiiaanik misissuinermi

suleqatigiinneq, pisassanik aalajangersaasarneq kiisalu nanoqatigiiaat ataatsimoorussat pillugit ingerlatsinermut pilersaarutit ingerlatsinermi suleqatigiinnermi pineqarput. Tassunga atatillugu oqaatigineqarsinnaavoq nanoqarfiit marluk (Kane Basinimi aamma Baffinip Kangerliumarngani nannut) ataatsimoorussamik ingerlatsinermut isumaqatigiissut pillugu Kalaallit Nunaannit Canadamillu ulloq 30. oktober 2009-mi Kangerlussuarmi atsiorneqarmat.

Umiarsuit angallannerannit, takornariaqarnermit aamma uulia, gassi aatsitassallu pillugit ingerlatanit sunniuteqartarnerujussuat nunat arlaqartut ernummatigalugit oqaatigaat, nanoqatigiiaanullu sunniutaasartut minnerpaaffianiitsinniarlugit politikikkikut anguniakkanik malittarisassaatinillu pisariaqartitsisoqarnera illuatungeriit isumaqatigiissutigaat.

c) Iisimatusarneq nakkutilliinerlu:

Atorluaanerup piujuaannartitsinermik tunngaveqarnissaa ingerlatsinerullu nanoqatigiiaani allanngornerinut tulluarsarneqarnissaa qulakkeerniarlugu, nunat nanoqarfiusut tallimaasut nakkutilliineq pitsanngorsarniarlugu kiisalu nanoqatigiiaanik nakkutilliinermi piumasaqaatit minnerpaaffissaat pillugit malittarisassat ineriartortissallugit isumaqatigiissutigaat. Tassunga ilanngutissapput nanoqatigiiaanik biologit nakkutilliinerat, atuisut takunninnerannik aamma piniartut misilittagaannik aaqqissuussaasumik katersineq.

2011-mi ukiakkut illuatungeriit ataatsimoorussamik nakkutilliinissamut pilersaarummut (Rangewide Action Planimut) killiliussassat isumaqatigiissutigaat, tamarmik ataasiakkaarlutik nannunik nakkutilliinermit nunat iliuuseqarnissamut pilersaarutaannut atatillugu aamma malinnissallutik.

Nannut inunnik ulorianartorsiorititsisut nalunaarsorneqarnissaat pisariaqartinneqartoq aamma uulia, gassi aatsitassallu pillugit ingerlatat nanoqatigiiaanut sunniutaat pillugit ilisimatusarnissaq pisariaqartinneqartoq illuatungeriit isumaqatigiissutigaat. Illuatungeriit taamaalillutik inuit nannullu naapinnerannik nalunaarsuinermit aaqqissuussineq pillugu Norgemiit aamma USAmiit siunnersuut pillugu isumaqatigiipput. Aaqqissuussineq maannakkut misiligarneqarpoq 2012illu naanerani ingerlalersinnaassalluni.

d) Tammajuitsussarsiornerluni piniarneq

Canada kisiartaalluni maannakkorpiaq nannunik tammajuitsussarsiorluni piniarnermik akuersisuuvoq. Pisisartakkat piujuaannartitsinermik tunngaveqarluni pisassiissutinut ilaajuartillugit, tammajuitsussarsiniarluni nannunik piniarneq aqutsinermi sakkuusooq nanoqatigiiaanik ulorianartortitsinngitsutut illuatungeriinnit isumaqarfigineqarpoq.

Illuatungeriit 2012-imi ukiakkut isumasioqatigiinniarput anguniakkat iliuusissallu qulaani taaneqartut malitseqartinniarlugit. Illuatungeriit tullianik ataatsimiinnissaat pissaaq 2013-imi imaluunniit 2014-imi.

11.14. **Nannut pillugit Immikkut Iisimasallit PBSG**

2009-mili ataatsimiittoqarsimanngilaq.

11.15. **Uumasunik Nungutaanissamik Ulorianartorsiortunik Niuerneq pillugu Isumaqatigiissut CITES**

2009-mi ukiakkut nannut CITESimut ilanngussaq II-mit ilanngussaq I-imut nalunaarsorneqalersimanissaat pillugu USAp siunnersuutigisani naalagaaffinnut nassiuppaa. 14. oktober 2009-p kingorna USA nalunaarpoq CITES COP15-imi 2010-mi suliarineqarnissaa siunertaralugu siunnersuutertik CITESimut nassiussimallugu. Siunnersuummut tunuliaqutaasoq tassaasimavoq silap pissusaata allanngornera, sikoqarfiusoq annikillisimalluni tamatumani inuuffiginissaa pitsaajunnaarsimalluni. Nunanit nanoqarfiusunit USA kisimi siunnersuummut tapersersuivoq, Issittumi nunani nanoqarfiusut sinnerini siunnersuummut akerliullutik, tassunga ilaalluni Alaska. Taasinermi suliaq itigartinneqarpoq, taamaalilluni nannut nalunaarneqarsimani qaffatsinneqarnani.

Nalunaarsuiffik I-imut qaffaanerup kingunerisinnaavaa eqqussuinissamut avammullu niuernerme killilersuinerit, sulii ullumimit, sakkortunerulernerit. Soorlu tammajuitsussarsiniarluni siunissami piniarnermiit eqqussuinissamut avammullu niuernissamut inerteqquteqarnerit.

Nannut ilanngussaq II-miit ilanngussaq I-imut nalunaarsorneqalersimanissaat pillugu aalajangererup tuaviuussaavallaarneratut isigineqarnera Kalaallit Nunaannit USAmut saqqummiunneqarpoq. Tamanna paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut aallaavigalugit aamma taamatut nalunaarsuinerme qaffaaneq sunniuteqarluarnerusumik allanngutsaaliuinerme periutsinut akerliussinammatt. USAp 2010-mi siunnersuuteqarneranut atatillugu ilaatigut biologiniit ilaatigullu Kalaallit Nunaanni nanoqatigiit nakkutigineqarnerannut tunngasut saqqummiunneqarnissaat pillugu Kalaallit Nunaat aamma Canada november-december 2009-mi EU Kommissionimit aggersarneqarput. Akerliusoqarnissaa sunnarniarlugu EUmud naleqqiulluni Kalaallit Nunaata pimoorussinissaq aalajangiuppaa aamma USAp siunnersuutaanut tapersersuinissamut tunngavissaqannginera pillugu EU oqaluttuunniarlugu. Eqqaaneqareersutut COP15-imi 2010-mi siunnersuut itigartinneqarpoq.

Siunnersuummut missingiut nutaaq tusarniaassutigineqartoq maj 2012-imi tiguneqarpoq.

2008-mi apriliip aallaqqaataanili namminerisaminik avammut niueruteqarnerup unitsinneqarnissaa Kalaallit Nunaata atulersippaa, Kane Bassinimi aamma Baffinnip Kangerliumarngani nanoqatigiiaat ataatsimoorussat pillugit Pinngortitaleriffiup ataani Iisimatuussutsikkut Siunnersuisoqatigiinnit pisarineqartut annertuallaarneqarnerisa kingorna. Nannut annertussusai pillugit ilisimasat amigaataaneri piujuartitsinerme tunngaveqartumik pisassiisutinik aalajangersaanissap ajornakusoornekanik aamma

pissuteqarpoq. Nannut piujuartitsinermik tunngaveqartumik iluaqutiginissaat anguniarlugu 2006-imi nannunut pisassiissutit eqqunneqarput ilaatigut piujuartitsineq tunngavigalugu piniarnermut pisassiissuteqartalernikkut kiisalu nunani tamalaani suleqatigiiffiit suleqatiginerisigut, tassunga ilanngullugu Kane Bassinimi amma Baffinnip Kangerliumarngani nannunik ataatsimoorluni nakkutilliineq pillugu MOU pillugu Canadamik/Nunavumik suleqateqarneq.

11.16. Pinngortitap Allanngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat – IUCN

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik (APNN) kingullermik nunarsuarmioqatigiit Barcelonami oktober 2008-mi ataatsimeersuarneranni peqataavoq. Ataatsimeersuarnerup tullia 2012-imi ukiakkut ingerlanneqassaaq.

11.17. Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissioni JCNB

Qilalukkanik qernertanik qaqortanillu piniarnerup Kalaallit Nunaanni innuttaasunut pingaaruteqarnera Naalakkersuisut nassuerutigaa, imaanilu pisuussutit uumassusillit pillugit isumatumik aqutsinissaq, taakkuninngalu piujuartitsinissaq pitsaanerpaamillu atorluarneqarnissaat mianeralugit. Imavinni Pisinnaatitaaffiit pillugit NP-ip Isumaqatigiissutaani allassimasut inuiaat pisinnaatitaaffiisa nalinginnaasumik akuerisaasut akornanni tunngaviit naapertorlugit tamanna pisarpoq. Assigisaanillu qilalukkat qaqortat qernertallu pillugit ilisimatuussutsikkut ilisimatusarneq suleqataaffigerusunneqarpoq allisarnissaalu kissaatigineqarluni.

JCNBip ileqquusumik kingullermik ataatsimiinnera maj 2009-mi Nuummi ingerlanneqarpoq.

Oqarasuaatikkut ataatsimiinneq 2011-mi ingerlanneqarpoq, tassa 2012ip tungaanut ataatsimut pisassiissutaasut atuuttunik nikisitsisunik kisitsinernik nutaanik peqanngimmat. Canada taamanikkut qilalugaqatigiit aalajangersimasut pillugit ilisimasat amigaataaneri pissutigalugit qilalukkat qernertat piujuaannartinnissaannut ajortumik nalunaaruteqarpoq.

Siunnersuutaasarsimasut siusinnerusukkat atortussanngortinnissaat piujuartitsillunilu atorluaanerup anguneqarnissaa siunertaralugu Naalakkersuisut anguniagaqarput. Tamatumani piniartut inuussutissarsiteqartut tungaannit suleqateqarnissaq immersueqataanissarlu naatsorsutigineqarpoq, suleqatigiinnermi tunngaviusut annerulersinniarnearlutik.

Ilisimatuussutsikkut ataatsimiinneq februar 2012-imi Københavnimi ingerlanneqarpoq. Ilisimatuussutsikkut komitép ilisimatuussutsikkut nalunaarusiat 19-it misissorpai taakkulu tunngavigalugit Baffinnip Kangerliumarngani qilalukkat qaqortat qernertallu ajunngitsumik ineriartorlutik. JCNBp tullianik ataatsimiinnissaa Canadami august 2012-imi ingerlanneqassasoq naatsorsutigineqarpoq, ilisimatuussutsikkut nalunaarusiamiit kaammattuutit oqallisigineqassallutik aamma

qilalukkanik qaqortanik qernertanillu ukiunut pingasunut ataatsimut pisassiinerit nanginneqarnissaannut aallaaviussallutik.

11.18. Nanoq pillugu Joint Commission JCPB

Kane Basinimi aamma Baffinnip Kangerliumarngani nannut ataatsimoorussat pillugit isumaqatigiissut Kangerlussuarmi ulloq 30. oktober 2009-mi isumaqatigiissutigineqarpoq. Manna tikillugu Davis Strædimi nannut suleqatigiinnermut tassunga ilaatinneqanngillat.

Kommissionimi ataatsimoorussami ataatsimiinneq siulleq 2010-mi upernaakkut ingerlanneqarpoq ataatsimiinnissallu tullia maannakkut siunnersuinerup aalajangiussimaneqarnissaanut allanngortinneqarnissaanulluunniit ilisimasat katersorneqartut naammalerpata ingerlanneqassalluni, qularnanngitsumik 2013ip ingerlanerani.

12. Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfik

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit nunani allani siuarsarneqarnissaat pineqartillugu – aamma nunatsinni nunanit allaniit aningaasaliisoqarnissaa siuarsarniartillugu, Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmiit uku isiginiarneqartarput:

- Inuussutissarsiutit ineriartortinnissaat isigalugu Nunani Avannarlerni Killerni suleqatigiiffini peqataaneq.
- Ilisarnaateqartitsineq (minnerunngitsumik takornarissat amerlanerusut pilerisutsilerniarlugit).
- Nunani allani aaqqissuussinerit, tassunga ilanngullugu avammut niuernermit pilerisaarineq
- Aatsitassatigut suliffeqarfissuillu annertuut pilerisaarutaat: aningaasaliisinnaasut amerlanerusut pilerisutsilerlugit.

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalackersuisoq 2011-mi Kiinami nunat tamalaat aatsitassat pillugit saqqummersitsineranni annertuumi peqataavoq. Tamatuma kingorna Kiinami Minister of Land and Resources Nuummur april 2012-imi tikeraarpoq. Tassunga atatillugu Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalackersuisoq Kiinami tikeraaqqinnissamut qaaqquneqarpoq, tassani kalaallit nioqqutissiaat pillugit annertuumik pilerisaarisoqarnissaa pilerisaarutaalluni. Tamatuma saniatigut Europami nunanit arlalinnit soorlu Frankrigimit, Norgemit, Sverigemit, Østrigimit aamma Tysklandimit niuernikkut aallartitaqartoqarsimavoq. Nunat allamiut soqutigisaat tassaasimapput nunami pineqartumi aamma Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortut akornanni suleqatigiiffiusinnaasut.

12.1. Siunnersuisarfimmik pilersitsineq

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortut annertuumik siuarsaaffiginissaannik siunertaqartumik aaqqissuussaaneq 2012-imi allanngortinneqarput. Tassunga atatillugu malunnaatilimmik nutaaliorfiusoq tassaavoq suliffissuarnut annertuunut aamma aatsitassarsiorfimmik qanoq pilersuisunngorsinnaanerit pillugu najukkami suliffeqarfimmik siunnersuinermit siunertaqartumik siunnersuisarfimmik pilersitsisoqarnissaa. Siunnersuisarfiup sulissarpassuisa akornanniissaaq aatsitassarsiornermit suliffissuarnilu annertuumik aningaasaliisartunut naleqqiullugu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortut periarfissaannik siuarsaanissaq.

Siunnersuisarfimmik nutaamut naalackersuisoqarfik annertuumik naatsorsuutigisaqarpoq. Siunnersuisarfiup siunertaa ilaatigut tassaassaaq siunissami aatsitassarsiorfissani suliffissuarnilu annertuumi periarfissarpassuit aallunneqarnissaannut inuussutissarsiortut nunaqavissut kaammattorneqarnissaat pilerisutsilernissaallu, ilaatigullu pilerisaarutinik aallartitsigaangata (taannalu suli ingerlatillugu) kalaallit suliffeqarfiinik sulisartuinillu atuinissaq pillugu aningaasaliisartut paasitinneqarnissaat.

12.2. Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat

Nunanut avannarlernut killernut marlunnut, Islandimut aamma Savalimmiunut, inuussutissarsiornikkut atassutit nukittorsarnissaat siunertaralugu oqalliffinni assigiinngitsuni Kalaallit Nunaat peqataavoq. Tassani pineqarput North Atlantic Tourism Association (NATA) aamma Nunat Avannarliit Atlantikumi Suleqatigiiffiat (NORA).

12.2.1. NATA

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq Tórshavnimi Vestnorden Travel Martimi (VNTM) 2011-mi peqataavoq. Nunat taakku pingasut takornariaqarnikkut siunnersuisoqatigiivi nikittaallutik VNTMimik aaqqissuussisarput.

2010-mi isumaqatigiissutip nutarterneqarneranut atatillugu aalajangerneqarpoq Savalimmiuni ullup ilaannaani allattoqarfimmik pilersitsisoqassasoq ilaatigut VNTMimut atatillugu paasissutissanik katersisoqarnissaa qulakkeerniarlugu.

12.2.2. NORA

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalakkersuisup Tórshavnimi NATAp qullersaqarfia september 2011-mi tikeraarpaa, tassani kalaallit peqataaffii suliniutit pillugit ilisimatinneqarluni.

12.3. Kalaallit Nunaata Ilisarnaateqartinnera Nittarsaanneqarneralu

Kalaallit Nunaata nunani allani ilisarnaateqartinnera nittarsaanneqarneralu Visit Greenlandip (VG) suliasaraa. Suliniutip taassuma annertunersaa VGp nittartagaata ineriartortinneranut sammitinneqarsimavoq: nittartagaq www.greenland.com annerusumik takornarianut sammitinneqartoq.

Tassunga atatillugu eqqaaneqarsinnaavoq nittartakkamit inernerit assut naammaginarsimammata. Visit Greenland ulloq 21. maj 2012-imi nittartakkanut nunat tamalaat nersornaataannik, Webby Awardsimik, nittartagaa pillugu tunineqarpoq. Webby Award nittartakkanut pitsaanerpaanut nunarsuaq tamakkerlugu atuisartut nersornaatigaat. Taamatut nersornaammik pissarsisimanerup VGmik annertuumik nersualaarinninneruvoq. Minnerunngitsumik New Yorkimiit, Vancouverimiit aamma New Zealandimiit takornariat ornittagaannut tusaamasaasunit nittartakkanut unamillersimammat.

Tvkkut aallakaatitassiaq "A Taste of Greenland" tassaavoq aallakaatitassiat tallimat (+nittartagaq). Aallakaatitassiaq taanna 2012ip ingerlanerani naammassineqassaaq. Aallakaatitassiani anguniagaq tassaavoq nunani assigiinngitsuni aallakaatitassiat takutinneqarnissaat. Maannangaarlu BBCmi aallakaatitassiat ataasiakkaat takutinneqareerlutik.

Taakku saniatigut nunani allani saqqummersitsinerni assigiinngitsuni Kalaallit Nunaat peqataasarpoq, Kalaallit Nunaat assigiinngitsuniit isiginiarneqarluni:
Takornariaqarnikkut, nioqutissiassatigut, sermimut, imermut, filminullu tunngatillugu.

13. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik

13.1. Aatsitassanut tunngasuni ineriartorneq

Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasut sukkasuumik siuariartorfiupput aamma ingerlataqarnerup akuersissutinillu tunniussisarnerup iluani ineriartorneq suli qaffakkiartorluni. Aatsitassarsiornermi pilersaarutit tallimat ima siuarsimatigilerput pivisunngortinneqarnissaminnut annertuumik periarfissaqarlutik, tassunga ilanngullugit Isukasiani savimineq pillugu pilersaarut, Citronen Fjordimi aqerloq/zinki, Qeqertarsuatsiaat eqqaanni rubin/safirit, Killavaat Alannguanni Eudalit/ujaqqallu qaqtigoortut, Kuannersuit eqqaanni ujaqqat qaqtigoortut, Sarfartuup eqqaani ujaqqat qaqtigoortut kiisalu Marmorilimmi aqerlumik/zinkimik paaaffiup ammaqinneqarnera.

Kalaallit Nunaanni aatsitassanut soqutiginninneq immikkoortumi ataavartumik nittarsaanermik tapersorneqarpoq, ilaatigut Canadami, Australiami kingullermillu Kiinami niuerfiit qitiutillugit aallunneqalerlutik. Kalaallit Nunaanni aatsitassanik aallussinerup kingunerisaanik Kalaallit Nunaat pillugu nunat allamiut soqutiginnilersimapput. Ukiup ingerlanerani nunat allat aallartitaat arlallit Kalaallit Nunaannut tikeraarsimapput aatsitassarsiornermut tunngasuni ineriartorneq annertunerusumik tusarfiginerorusullugu, soorlu aamma aatsitassanik atortussiat pillugit Kiinami ministeri Xu Shaoshi april 2012-imi tikeraarsimasoq. Kinamiit ministerip tikeraarnera pissutigalugu Kiinap aamma Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusiorsinnaaneq eqqartorneqarsimavoq, tamannalu ilisimatuussutsikkut annertuunik misissuinernik imaqsinnaalluni.

Ilaatigut ilisimatuussutsikkut tunngasut iluanni aaqqissuussaanagerusumik suleqatigiinnissaq pillugu EU-mik oqaloqateqarneq Kalaallit Nunaannit aallartinneqarpoq. Ujaqqanut qaqtigoortunut EUp ilaatigut soqutiginninnini takutissimavaa kingullermillu EU-Kommisæri Antonio Tajanip kissaatigisimallugu Kalaallit Nunaata 2012-imi tikeraarnissaa. Sverigimi Niuernermut ministeri Ewa Björningip 2011-mi pisortatigoortumik Kalaallit Nunaat tikeraareersimavaa, tassani aatsitassarsiornermut tunngasut iluanni suleqatigiinnissamut misilittakkanillu paarlaasseqatigiinnissamut periarfissat eqqartorneqarsimallutik.

13.2. Ikummatissanut tunngasuni ineriartorneq

Ikummatissanut tunngasuni aamma ukiut kingulliit qulit ingerlaneranni sukkasuumik siuariartorneq misigisimavarput. 2002-imi misissuinissamut/piaanissamut kisermaassilluni akuersissutinik tunniussisoqarsimanngitsoq 2012-p aallartinnerani kisermaassilluni akuersissutit 20-t nalunaarutigineqarsimapput. Ineriartorneq ilaatigut pissutaavoq iluatsilluartunik suliarinnittussarsiuussisarnerit arlallit aamma ammasumik ingerlatsinerup sunniuteqarluarnera. 2010-mi kingullermik suliarinnittussarsiuussisoqarnerani Baffinnip Kangerliumarngani akuersissutit pineqarput allanilu akuersissutit nutaat arfineq marluk nalunaarutigineqarlutik nunani

tamalaani uuliasiorfiit/gassisiorfiit anginerpaat arlallit peqataaffigisaannik. Suliarinnittussarsiuussinerit tullinnguuttut Kalaallit Nunaata Avannamut Kangiata avataani Grønlandshavimi 2012-imi aamma 2013-imi ingerlanneqassapput.

Ukiuni qulini siullermeertumik 2010-mi kingumullu 2011-mi misissuilluni qillerisoqarpoq. Qillerinerni uuliasiorfiit ikummatissaqartoqarneranik nassaarput, kisianni uulia/gassi tunisassiornerup ineriartortinnissaanut naammattumik annertussuseqanngitsut. Nassaarfik naammattumik annertussuseqartoq nassaarineqassappat qularnanngitsumik ukiut qulinik amerlanerusut ingerlasussaassapput tunisassiuinnerup aallartinnissaata tungaanut.

2012-imi misissuilluni qillerisoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq, kisianni pisinnaatitaaffinnik piginnittut, Kalaallit Nunaata nunap toqqaviani uuliaqarsinnaanerani gasseqarsinnaanerani qulaajaanermi iluaqutaasinnaasunik ingerlataq allanik arlalinnik pilersaaruteqarput. Tassani ilaatigut pineqarput nunap toqqaviusup qaavani qillerinerit kiisalu imaani sajuppillatsitsinerniit paasisutissanik katersinerit.

Kalaallit Nunaata nunavittaa pillugu qulaajaanermi ingerlatseqatigiiffiit annertuunik aningaasatigut aningaasaliineri Kalaallit Nunaata periarfissaqarneranik upperinninnermut takussutaapput.

13.3. Aatsitassarsiornermi nunat tamalaat ingerlataat

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaarfik Issittumi Siunnersuioqatigiit akornanni ilisimasanik avitseqatigiinnermi misilittakkanillu paarlaasseqatigiittarnermi peqataasarpoq. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaarfik taamaalilluni nunani tamalaani pitsaanerpaamik suleriaatsinik Kalaallit Nunaata naammassinnissinnaanissaanik ingerlaavartumik misissuinnermut iluaqutaasumik nunat allat maleruagaannik suleriiasiannillu ilisimasanik pissarsisarpoq. Ilisimasanik avitseqatigiinneq aamma illuanut ingerlasarpoq, tassa Issittumi uuliamik/gassimik ingerlataqarneq pillugu ineriartortitsinermi pitsaassutsinillu qaffaanermi peqataagatta. Taamaalilluta isumannaallisaanermi, peqqinnissakkut avatangiisitigullu pitsaassutsit qaffasissut Issittumi nunat tamarmik peqarnissaat qulakkeerniarparput, tamatumalu aamma kingunerissallugu aatsitassanut tunngasutigut Kalaallit Nunaata unammillersinnaassutsini pigiinnasagaa pingaarnertigut eqqarsaatigisassat taakku annikillinngikkaluarlugit.

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaarfik ukiut arlallit ingerlanerini suleqatigiissitami Issittumi Siunnersuioqatigiit ataanni PAMEmi (Protection of the Arctic Marine Environmentimi) peqataasarpoq, inuit ingerlataqarnerannut atatillugu imaani avatangiisinik illersuinissamut tunngasumi. Tassunga ilanngullugu ukiut kingullit ingerlaneranni Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaarfik suleqatigiissitami EPPRimi (Emergency Prevention, Preparedness and Response) peqataasimavoq, Issittumi avatangiisini ajunaatsaaliuinnermi, upalungaarsimanermik akiuinnermillu sammisaqartoq.

2011-p 2012illu ingerlanerani Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik uuliakoorneq pillugu nunat tamalaat aningaasaateqarfiannik pilersitsinissamut nunat tamalaat tapersersuinissaannut suliniuteqarsimavoq. Uuliakoorneq pillugu aningaasaateqarfik pillugu isuma Inuit Leaders Summitimi Ottawami februar 2011-mi Naalakkersuisut Siulittaasuannit, Kuupik Kleistimit saqqummiunneqarpoq. Ullumikkut uuliamik ujarlernermet iluaquteqarnermullu attuumassuteqartumik akisussaannermet taarsiinissamullu apeqqutinut tunngasuni nunani tamalaani sakkoqanngilaq. Ullumikkut uuliamik ujarlernermet iluaquteqarnermullu atatillugu akisussaannermik aalajangersaannerit aamma aningaasatigut qularnaveeqqusiinerit sillimmasiinerillu pillugit nunat ataasiakkaat namminneq piumasaqaateqarsinnaapput. Uuliasiorfinnut ataasiakkaanut Kalaallit Nunaanni milliardinik amerlasoorujussuarnik qularnaveeqqusiisoqarnissaanik piumasaqaateqartarput, tassunga ilanngullugu ingerlatseqatigiiffiit piginnittut qularnaveeqqusiinerit, tassunga ilanngullugu sillimmasiinnaq pillugu piumasaqaateqartarluta.

Uuliakoorneq pillugu nunat tamalaat aningaasaateqarfiannik pilersitsinissaq pillugu isumami pineqarpoq nunani attuumassuteqartuni tamani naammattumik akisussaassuseqarnikkut aalajangersagaqarnissap qulakkeerneqarnissaa, ilaatigullu salinissamut taarsiinissamullu aningaasanik naammattunik peqarnissaq, aamma pisuni ajornerpaamik pisoqartillugu. Naalakkersuisut isumaat tassaavoq apeqqutit taakku pillugit nunat tamalaat suleqatigiinnerisigut nunat assigiinngitsut annertuunik iluaquserneqarsinnaanerit.

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik ilaatigut NP-imi nunat tamalaat imarsiornermi suleqatigiiffianni (IMO), ilaatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suliap qaqqinneqarnissaanut suliaqarsimavoq. Suliami aningaasaqarnikkut soqutigisaqartut annertuut pineqarmata Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik naliliivoq uuliakoorneq pillugu nunat tamalaat aningaasaateqarfiannik pilersitsinissaq pillugu isumaqatigiissummut pituttuisumut nunat tamalaat tapersersuilernissaat anguniarlugu annertuumik piareersaasoqarnissaa pisariaqartinneqartoq.

2011-p 2012illu ingerlaneranni Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit Nuummi 2011-mi ataatsimiinneranni pilersinneqartumi Task Forcemi Namminersorlutik Oqartussat sinniisuattut peqataasimavoq. Task Force 2011-p aamma 2012ip ingerlaneranni uuliakoornek upalungaarsimanerup akiuinerullu iluani Issittumi nunat akornanni suleqatigiinnerat pillugu nunat tamalaat isumaqatigiissuteqarnissaannut periarfissat pillugit isumaqatigiinniarsimavoq. Akisussaannermi taarsiinissarlu pillugu aalajangersakkanut tunngatillugu apeqqutit aamma tassani oqallisigineqarsimapput. Isumaqatigiissut aatsitassarsiornermiit allatigullu ingerlataqartuniit (soorlu umiarsuarniit) uuliakoornek tunngasuunissaa naatsorsuutigineqarmat, taamaalillunilu oqartussaaffigisanut tiguneqarsimasunut tiguneqarsimannngitsunullu tunngasuummat (3 s milip avataani imaanik mingutsitsineq), Qallunaat Nunaanni illersornissamut ministeriaqarfik peqatigalugu Kunngaqarfiup ataatsimut aallartitaanut Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik peqataavoq.

13.4. Illugiilluni isumaqatigiissutit

Naalakkersuisut anguniagaat tassaavoq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuinermit/piiaanermut tunngatillugu nunat arlaannaalluunniit imaluunniit nunat tamalaat suleqatigiiffiat arlaannaalluunniit kisimiitillugu isumaqatigiissusiorfigineqannginnissaat. Aatsitassanut tunngasut killilersorneqanngitsumik unammillerfiusutut ineriartornissaat Naalakkersuisut kissaatigaat. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasuni ilisimatuussutsikkut misissuinerit ilisimasanillu katersuinerit pillugit EUmik suleqateqarluni isumaqatigiissuteqarnissamut periarfissat Danmarki suleqatigalugu Naalakkersuisunit oqallisigineqarput.

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik Norgemik (Petroleumsdirektoratimik) aamma Canadamik (National Energy Boardimik) ingerlatseqarfikkut illugiilluni isumaqatigiissuteqarsimavoq, aamma Ruslandimi (Ministry of Energy) periarfissaq pillugu aperineqarsimalluni.

Aammattaaq assersuutigalugu ilisimatuussutsikkut misissuinerit tunngasunik suleqatigiinnermi isumaqatigiissuteqarnissamut periarfissaq pillugu Kiina eqqartueqatigineqarsimavoq.

14. Ilaqutariinnermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik

14.1. Ilaqutariinnut

Ulloq 24. januar 2011-mi Kalaallit Nunaat NP-ip Meeqqat pillugit isumaqatigiissutaanik qanoq naammassinninnersoq pillugu Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit NP-ip Komitéanut Kalaallit Nunaat saqqummiussivoq. Meeqqat tuniniarneqartarnerat, meeqqat atortittarnerat aamma atoqatigiinnermut tunngasunik meeqqat assilisarnerannut tunngasoq meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit NP-imi isumaqatigiissummut nammineq aalajangiineq tunngavigalugu tapiliussamut 25. maj 2000meersumut isumaqataanissaq 2011-mi aallartinneqarpoq.

Naalakkersuisoq, Mimi Karlsen, 27. februarimiit 1. martsimut 2012-imi, USAmi Washingtonimi arnanut qimarnguiit pillugit nunat tamalaat ataatsimeersuarneranni peqataavoq. Ataatsimeersuarneq Amerikami attaveqatigiinnit NNEDVmit pilersaarusiorneqarsimavoq, qanigisani persuttaasarnerup nungutaanissaanik sulissuteqartunit.

Ulloq 12. juni 2012-imi isumaginninnikkut isumannaallisaaneq pillugu Nunat Avannarliit isumaqatigiissutaanik Kalaallit Nunaat atsiorpoq. Aatsaat siullermeertumik Kalaallit Nunaat immikkoorluni atsiorpoq. Isumaqatigiissummi aallaavigineqarpoq isumaginninnikkut isumannaallisaasarnerit ataqatigiissarnissaat pillugu EUmip peqqussut nr. 883/2004. Isumaqatigiissut EØS nunanut maannakkullu Kalaallit Nunaannut aamma Savalimmiunut atuuttussanngortinneqarpoq, tassa EUmud aamma EØSimut ilaanngitsunut. Isumaqatigiissummi pineqarput soraarnerussutisiat, ilaqutariinnut akiliutit, peqqinnissakkut akiliutit ilaat aamma suliffissaaleqinermit pisartagaqarnerit. Isumaqatigiissut atsiornikkut ingerlaannartumik atuutilernej ajorpoq, aatsaalli Inatsisartuni akuerineqarneratigut Namminersorlutik Oqartussanit atortussanngortinneqarpat. Tamanna 2012-imi ukiakkut ataatsimiinnermit pisussatut pilersaarutigineqarpoq.

14.2. Innarluutillit

NP-ip Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaa Danmarkimut, Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat ilanngullugit, ulloq 24. august 2009-mi atuutilerpoq. Kalaallit Nunaannut tunngatillugu Inatsisartut isumaqatigiissummut suli isumaqataanngillat, isumaqatigiissulli allaffissornikkut kukkusoqarneratigut Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortinneqarsimalluni. Isumaqatigiissummut isumaqataaneq pillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuutip UKA 2012-imi saqqummiunneqarnissaa Naalakkersuisut pilersaarutigaat. Maannakkut naalagaaffiit 114-it isumaqatigiissut atortussanngortinnikuuaat.

Aammattaq isumaqatigiissummut tapiliussaq namminerisamik peqataaffigineqarsinnaasoq naalagaaffinnit 65init atortussanngortinneqarsimavoq. Tapiliussaq namminerisamik peqataaffigineqarsinnaasoq Kalaallit Nunaannut

atuutinngilaq. Tapiliusseq namminerisamik peqataaffigineqarsinnaasoq NP-ip innarluutillit pillugit komitéanut innarluutillit atugaat pillugit inuit ataasiakkaat suleqatigiiffiillu naammagittaalliorsinnaanerannut periarfissiivoq.

Innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip innarluutilinnut immikkoortitsinnginnissamut naalagaaffinnut ilaasortaasunut pisussaaffiliivoq. Tamatuma saniatigut inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutini allani illersuinerit aamma innarluutilinnut tamakkiisumik atuupput. Aammattaaq arnanut meeqqanullu innarluutilinnut immikkut innersuussisoqarpoq. Innarluutillit inuiaqatigiinni atugaat pillugit qaammarsaanissamut naalagaaffiit ilaasortaasut aamma pisussaaffeqarput.

Inuttut ineriartornissamut periarfissiisumik innarluutillit illuni atugaqarnissaat pillugu isumaqatigiissummi immikkoortoqarpoq pingaarutilinnik. Immikkoortorli taanna Kalaallit Nunaannut unamminartuusinnaavoq, innarluutillilli inuunermi pingaartitaat inuiaqatigiinnilu peqataasinnaanerat inuttullu ineriartornissap piviusunngortinnissaa qaffassinnaallugu.

14.3. Naligiissitaaneq

Københavni Nordisk Rådip katersuunnerani arnat angutillu aamma silap pissusaata allanngornera pillugu aqqissuussinermi ulloq 1. november 2011-mi Naalackersuisoq peqataavoq. Arnat angutillu aamma silap pissusaata allanngornera pillugu Nunat Avannarliit ataatsimoorullugu nittartagaat tassani saqqummiuppa, soorlu silap pissusaata allannguutaata Nunani Avannarlerni aamma Kalaallit Nunaanni sunniutai pillugit paasisimasallit oqallitsinneqarneranni peqataasoq.

14.4. Kultureqarneq

2011-mi ukialernerani Ilulissani Nunani Avannarlerni oqaatsit pillugit ataatsimiititamut oqaatsit pillugit ataatsimiinneq ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaanni oqaatsit pillugit inatsisip nutarterneqarnera pillugu oqallinnermut atatillugu suliaq immikkut soqutiginaateqarpoq.

Kultureqarnerup iluani Naalackersuisoq maj 2011-mi Reykjavikimi tusarnaartitsisarfissuup nutaap ammarneqarneranut atatillugu aqqissuussinermi peqataavoq. Tassunga atatillugu Islandimi aamma Savalimmiuni radioqarfiit TVqarfiillu Naalackersuisumit pulaarneqarput, ilaatigut Savalimmiuni biskopi ataatsimeeqatigineqarluni.

Timersornermut tunngasuni Tuluit Nunaanni Isle of Wightimi Qeqertaaqqat Unammersuarneranni 29. juni – 1. juli 2011-mi kiisalu Canadami, Yukonimi Arctic Winter Gamesimi marts 2012-imi Naalackersuisoq isiginnaartuuvoq, tassani Kalaallit Nunaata AWGimi 2016-imi unammersuartitsisuunissaa pillugu ataatsimiittoqarluni.

Naalackersuisut aamma Kommuneqarfik Sermersooq marts 2016-imi Nuummi AWGp ingerlanneqarnissaa pillugu Arctic Winter Games International Committeemik

isumaqatigiissuteqarput. Timersortarfinni sikulinni ingerlatat Iqalunni ingerlanneqarumaarput.

Nunavut aamma Kalaallit Nunaata akornanni 2000-imi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat tunuliaqutaralugu Kultureqarneq Oqaatsillu pillugit Isumaqatigiissummut tapiliussa q suliarineqarpoq, taassumalu 2012-imi aasakkut atsiorneqarnissaa naatsorsuutigineqarluni. Ingerlatsinerit ukiunut pingasunut pilersaarusiorneqarnissaat siunniunneqarpoq.

15. Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfik

Peqqinnissamut tunngasutigut Nunani Avannarlerni Issittumilu suleqatigiinnermi Kalaallit Nunaat peqataalluartuuvoq. Pingaartumik Peqqissutsimut Naalackersuisoq Issittumi Nunanilu Avannarlerni Killerni suleqatigiinnikkut attuumassutit nukittorsarnissaannut sulissuteqarsimalluni. Tamanna ilaatigut ministerit ataatsimiinnerini paasisassarsiorluni angalanerni pisimavoq.

15.1. Issittumi Peqqissutsimut ministerit ataatsimiinnerat

Februar 2011-mi Peqqissutsimut Naalackersuisoq Issittumi peqqissutsimut ministerit siullermeertumik ataatsimiinnerani qaaqqusisuuvoq. Tassani nunanit Issittuniit aallartitat kiisalu Permanent Participants Participantit ataatsimiippat sammisaralugu "Shared Challenges, Different Solutions: Arctic Health Cooperation in the 21st. Century". Ataatsimiinnermut naggasiullugu "The Arctic Health Declaration" ministerinit najuuttunit aallartitallu aquttuinit atsiorneqarpoq. Ataatsimiinneq ilaatigut Nordisk Ministerrådip Issittumi Suleqatigiinnermi suliniutit ataanni immikkoortitanit aningaasalersorneqarpoq.

15.2. Isumaginninneq Peqqinnissarlu pillugit Ministerrådini ataatsimiinneq 2011

Juuni 2011-mi Peqqissutsimut Naalackersuisoq Agathe Fontaini Isumaginninneq Peqqinnissarlu pillugit Nordisk Ministerrådip ukiumoortumik ataatsimiinnerani peqataavoq. Nordisk Ministerrådini 2011-mi Finlandi siulittaasuuvoq, ataatsimiinnerlu taamaattumik Finlandimi ingerlanneqarluni.

15.3. Canadami ilisimasassarsiorluni angalaneq

Peqqissutsimut Naalackersuisoq ilisimasassarsiorluni februar 2012-imi Canadami angalavoq, Canadami peqqissutsimut ministerimit Leona Aglukkaqimit qaaqquneqarluni Halifax, Ottawa, Iqaluit, Quebec aamma Toronto tikeraarlugit. Ottawami Naalackersuisoq Leona Aglukkaq ataatsimeeqatigaa Halifaximilu Nova Scotiam peqqissutsimut ministeri, Maureen MacDonald ataatsimeeqatigalugu. Angalanerup kingunerisaanik peqqissutsimut tunngasuni Canadap aamma Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutissaq piareersarneqarpoq.

15.4. EEA-mik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut

Europami avatangiisit pillugit sullissivimmik (European Environment Agency EEA) suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut Peqqissutsimut Naalackersuisumit januar 2012-imi atsiorneqarpoq. Kalaallit Nunaat aamma Europa isumaqatigiissut aqqutigalugu avatangiisit innuttaasut peqqissusiannut sunniutai pillugit ilisimasani avitseqatigiinnissamut periarfissiisoqarpoq. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aamma misissuinernit assigiinngitsuniit ilisimasat kalaallisut tuluttullu pissarsiarineqarsinnaanerit qulakkeerneqarpoq.

15.5. Nunat Avannarliit Killiit Peqqissutsimut Naalakkersuisuisa ataatsimiinnerat

Marts 2012-imi Nunat Avannarliit Killiit Peqqissutsimut ministeriisa siullermeertumik ataatsimiinneranni Peqqissutsimut Naalakkersuisoq qaaqqusisuuvoq. Ataatsimiinneq Kalaallit Nunaanniit, Islandimiit aamma Savalimmiuniit suliatigut ilinniarsimasunit atorfilinnillu peqataaffigineqarpoq, kiisalu ministerinit; Savalimmiuni peqqissutsimut ministeri Karsten Hansen aamma Islandimi atugarissaarnermut ministeri Guðbjartur Hannesson. Siunertaq tassaasimavoq ataatsimoorluni soqutigisat apeqqutit sammisallu suunerisa paasineqarnissaat, tassunga ilanngullugu immikkoortut suleqatigiiffiusinnaasut aamma. Ataatsimiinnermi sammisat uku oqallisigineqarput: Atugarissaarneq, Nunanik allanik suleqateqarneq kiisalu Innuttaasulerineq, aaqqissugaaneq aqutsinerlu.

15.6. Isumaginninneq Peqqissuserlu pillugit Ministerrådip ataatsimiinera 2012

Isumaginninneq Peqqissuserlu pillugit Nordisk Ministerrådip ukiumoortumik ataatsimiinnerani Peqqissutsimut Naalakkersuisoq 11. - 12. juni 2012-imi peqataavoq. Nordisk Ministerrådimi Norge 2012-imi siulittaasuuvoq ataatsimiinnerlu taamaalilluni Bergenimi ingerlanneqarluni. Ministerrådit ileqquusumik suliarisaasa saniatigut "Piujuartitsineq tunngavigalugu peqqinnissaq atugarissaarnerlu" pillugit ataatsimiinnermi sammineqarpoq. Sammisami tassani "Inuit peqqissuunerinut naalagaaffiup atugarissaartup pingaaruteqarnera – aamma inuit peqqissuusut naalagaaffimmut atugarissaartumut pingaaruteqarnerat" aamma "Inunnut inuiaqatigiinnillu allannguinerit – qanoq isumaginninnikkut isumannaallisaaneq allanngutsaaliorneqarsinnaava?" pillugit apeqqutit ministerinit oqallisigineqarput. Ataatsimiinnermi Isumaginninnermi Isumannaallisaaneq pillugu Nunani Avannarlerni Isumaqatigiissut aamma atsiorneqarpoq aamma isumaginninnermut peqqinnissamullu tunngasuni Nunat Avannarliit suleqatigiinnerannut iliuusissaq nutaaq akuerineqarluni.

15.7. Ilisimasassarsiorluni Alaskamut angalaneq

Ilisimasassarsiorluni Alaskamut angalanissaq pilersaarutaavoq Alaskami Inuit peqqissuuneranni peqqinnissakkut sullissinnermit siuarsaanermilu misilittakkani Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik paasisaqassalluni.

15.8. Ingerlatat allat

Naalakkersuisutigut ingerlatat saniatigut atorfilittatigut ilaatigullu suliatigut ilinniarsimasuni peqqinnissamut tunngasuni nunani tamalaani ingerlatat arlaqaalupput. Ilaatigut peqqinnissaq, pitsaassuseq, upalungaarsimaneq, pitsaaliuineq aamma peqqinnissakkut siuarsaaneq sulissutigineqarput. Assersuutigalugu Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmi sinniisut ICCHmi (The

International Congress on Circumpolar Healthimi) 2012-imi peqataapput. Aammattaaq Issittumi nunani sanilini aamma Nunani Avannarlerni suleqatigiiffiusut ingerlaavartumik ineriartortinneqarlutik. Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik aamma nunat tamalaat akornanni iliuusissani assigiinngitsuni peqataasarpoq, assersuutigalugu Naalagaaffeqatigiit Issittoq pillugu Iliuusissaanni. Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik aamma Danmarkimi Peqqissutsimut Pitsaaliuinernullu Ministeriaqarfik aamma Peqqissutsimut Aqutsisoqarfik suleqatigalugit WHOp nunani tamalaani peqqinnissamut malittarisassaasa Kalaallit Nunaanni atulersinnissaannut suliaqarpoq.

16. Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik

16.1. Suli atualertussanngungitsut

Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik suli atualertussanngungitsunut tunngatillugu Nunat Avannarliit ataatsimoorullugu attaveqaatit ataatsimiinneranni peqataasimavoq. Tassani pineqarpoq ukiut tamaasa aaqqissuussineq ingerlasartoq. Nunani Avannarlerni takussutissat ataatsimoorussat ineriartorneri aamma immikkoortumi ineriartornerup nakkutigineqarnera ataatsimiinnermi oqallisigineqartarput. Tullianik ataatsimiinnissaq september 2012-imi Nuummi ingerlanneqassaaq.

Aammattaq Nunavumik ingerlatat arlaliusimapput. Tassani siullermik pineqarpoq Nunavumi Kalaallilu Nunaanni atuartitsinermit ministeriaqarfiit akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip atulersinneqarnera. Tassani aamma pineqarpoq sumiiffinni marlunni ataatsimeersuarnerni peqataasarneq. Nunavumi suli atualertussanngungitsut pillugit ataatsimeersuarnermi siullermi aamma Nunavumi ilinniartitsisunut tamanut nuna tamakkerlugu pikkorissarnermi Naalakkersuisoqarfik peqataasimavoq. Nunavumi atuartitsinermit ministeriaqarfimmut sinniisut siusissukkut iliuuseqarneq pillugu Nuummi ataatsimeersuarnermi peqataasimapput, suli atualertussanngungitsut pillugit isumasioqatigiinneq aamma atuartitsinermi sulisut siunnersiorneqarnerini pikkorissarnermi.

Atuartitsinermi ministerinut Issittormiut ataatsimiinnissaasa ataatsimut pilersaarusionerani naalakkersuisoqarfik aamma peqataasimavoq. Tamanna pivoq Kalaallit Nunaannit, Nunavumit, Nunavimmit, North West Territoriesimiit aamma Alaskamiit peqataasoqarluni. Ministerit ataatsimiinnerat november 2012-imi Iqalunni ingerlanneqassaaq.

16.2. Meeqqat atuarfiat

Mary Fondimi pisortaq soraalersoq pillugu inuulluaqqusinermi aamma pisortanngortussaq tikilluaqqullugu ilassininnermi Københavnimi januar 2012-imi Naalakkersuisoq peqataasimavoq. Tassunga atatillugu tassani suleqatigiinnerup ingerlaannarnissaa taassumallu suliniummi "Kammagiitta – Fri for Mobberi" ineriartortinnera oqallisigineqarpoq. Tamatuma ilaatigut kingunerisaanik Kunngikkormiutut Ataqqinassusillip Kronprinsesse Marymit aamma Red Barnetimi allattaanermi, Mimi Jakobsenimit ulluni 4. - 7. juunimi tikeraartunut Naalakkersuisoq qaaqqusisuusimavoq.

16.3. Ilinniarnertuunngorniarnermut tunngasut

Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni ilinniarnertuunngorniartutigut suleqatigiinnerup ingerlaannarnissaa pillugu Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermi ministerimik Manu Sareenmik oktober-november 2011-mi Naalakkersuisoq

ataatsimeeqateqarpoq. Ataatsimiinneq decemberimi ataatsimiinnermi nutaamik malitseqarpoq, ministerip 2012-imi upernaakkut Kalaallit Nunaannut tikeraarnissaa oqallisigineqarluni.

16.4. Inuussutissarsiutitigut ilinniartitaanerit aamma ingerlaqqiffiusumi ilinniartitaanerit

Frankrigip aamma Kalaallit Nunaata akornanni universitetini ilinniartitaanikkut suleqatigiinnermut tunngasunik Parisimi aamma Toruvillemi Naalakkersuisoq juuni 2011-mi ataatsimeeqateqarpoq. Ataatsimiinnerni taakkunani pineqarput paarlaasseqatigiittarnikkut suleqatigiinneq pillugu universitetini præsidentit præsidentiannik ataatsimeeqateqarnerit. Tassani universitetit suleqatigiinnerat nalinginnaasumik franskit tungaanniit soqutiginninneq nalunaarutigineqarpoq, tamannalu tamatuma kingorna Ilimmarfimmur ingerlateqqinneqarluni. Pingaartumik Kalaallit Nunaata aamma Université de Caenip akornanni suleqatigiinneq soqutigineqarpoq. Aammattaaq taamanikkut præsidenti Sarkozy aamma Verdensbankenimut sinniisumut siunnersortit ataatsimeeqatigineqarput. Naalakkersuisoq aamma Nordiske Studieni ilinniartunut Sorbonne Universitetimi oqalugiarpog.

Universitetini paarlaasseqatigiittarnerit pillugit isumaqatigiissutit aamma ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerit pillugit Naalakkersuisup aamma Frankrigimi ilinniartitaanermut ministeriaqarfimmi sinniisut akornanni juuli 2011-mi Parisimi ataatsimiinnernik ataatsimiinnerit malitseqartinneqarput. Tassunga atatillugu Frankrigimi nunanut allanut attaveqaatit annertusarneqarput, tamatumalu malitsigisaanik nunanut allanut attaveqaatit Kalaallit Nunaannut tikeraarsimallutik aammalu Katuami "Franskit ulloqartinnerat" ingerlanneqarsimalluni. Aammattaaq Kalaallit Nunaata aamma Université de Versaillesip akornanni ERASMUSimi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip atuuttup annertusarneqarnissaa eqqartorneqarluni. AREVAmi siusinnerusukkut pisortaasimasup, Anne Lauvergeonip tikeraarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, tassungalu atatillugu Aatsitassat Avatangiisillu pillugit Ilisimatusarfimmi ilinniartunut oqalugiassalluni. Aammattaaq Danmarkip, Canadap aamma Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnerup annertusineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq Frankrigi aamma ilaatinneqalerluni.

Januar 2012-imi radiografit, laborantit, peqqissaasut pinngortitalerinemilu atuartitsissutit pillugit ilinniartitsisunik ilinniartunillu paarlaasseqatigiittarnermut tunngatillugu højskolimik Metropolimik suleqateqarneq pillugu Københavnimi Naalakkersuisoq ataatsimeeqateqarsimavoq. Tassunga atatillugu ilisimatusarnikkut suleqatigiinneq aamma Kalaallit Nunaani ilisimatusarnermi angusat aamma ilinniartut ilinniartitsisullu paarlaasseqatigiittarnerannut isumaqatigiissutit pillugit Århus Universiteti Naalakkersuisumit ataatsimeeqatigineqarpoq. Tamatuma kingorna Århus Universitetip, University of Manitoba, Nuummi Silap Pissusaanik Ilisimasaqarfiup aamma Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni Nuummi isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Isumaqatigiissutit ukioq manna juulimi atsiorneqassapput. Tamanna isumaqarpoq Ph.d.mik ilinniagaqartut amerlanerusut

Kalaallit Nunaannukartalissasut. Aammattaaq universitetimi suliatigut avatangiisit annertusarneqassapput, aamma Issittumi silap pissusaata ilisimatusarnerullu iluanni sakkortunerusumik suliniuteqassalluni. Aammattaaq universitetinit taakkunanga marlunnit professorit paarlaasseqatigiittassallutillu pikkorissartassapput. Kiisalu Issittumi ilisimatusarnermut nunat tamalaat internetikkut isertarfissaat pilersinneqassaaq.

16.5. Højskolinut tunngasut

Tamanna pillugu qaaqqusisoqarneratigut Clyde Riverimi aamma Iqalunnit Nunavumi ministeriunermik aamma ilinniartitaanermut ministerimik april-maj 2012-imi Naalakkersuisoq ataatsimiinnermi peqataavoq. Ataatsimiinneq højskolinut tunngasutigut suleqatigiinnermut tunngavoq, tassunga ilanngullugu Nunavumi højskolip sanaartorneqarnera atoqqaarfissiortinneralu. Tassunga atatillugu suleqatigiinneq pillugu MoU atsiorneqarpoq.

16.6. Ilisimatusarneq

Taamanikkut ilisimatusarnermut ministeri Charlotte Sahl-Madsen aamma taamanikut silap pissusaanut, avatangiisinut naligiissitaanermullu ministeri Lykke Friis Rasmussen peqatigalugit NEEM (North Greenland Eemian Ice Drilling) Naalakkersuisumit juuli 2011-mi alakkarneqarpoq. Tassunga atatillugu Naalakkersuisoq aamma dekan Niels O. Andersen, Københavns Universitetimeersoq, ataatsimeeqatigaa, tamatumalu kingunerisaanik Kalaallit Nunaanni meqqat atuariini ilinniarnertuunngorniarfinnilu atuartut pinngortitalerinnermut immikkut piginnaasallit pillugit Mærsk Mckinney Møller Videnscenterimik suleqatiginnittoqalerluni. Kalaallit atuartut siulliit 2012-imi ukiakkut ingerlanneqarumaartut naatsorsuutigineqarpoq.

Montréalimi International Polar Year Conferencemi pingaarnertut oqalugiartutut Naalakkersuisoq april 2012-imi peqataavoq. Silap pissusaa pillugu ilisimatusarneq, Kalaallit Nunaata, Danmarkip aamma Canadap akornanni suleqatigiinneq pillugu oqalugiartut. Aammattaaq Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnerup ilisimasanillu avitsisarnerup nunatsinneersunut tunngatinnissaata pingaaruteqarnera, ujaasilluni annaassiniartarnerit, avatangiisitigut suliniutit, imaani avatangiisit sunnertiasut aamma Issittumi inuit nunarsuarmi silap pissusaa pillugu ilisimatusarnermut pingaaruteqarneri erseqqissarpai.

16.7. Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat

Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut ministerini aamma Nunani Avannarlerni atuartitsinnermut ilisimatusarnermullu ministerini ministerrádit ataatsimiinnerini Naalakkersuisoq peqataasimavoq.

Tassunga ilaasimapput Finlandimi Vaasami suleqatigiinnermut ministerit september 2011-mi ataatsimiinnerat, tassani killeqarfinni aporfiit pillugit oqalliffiup, Nunani

Avannarlerni niueqatigiinnerup eqaannerulernissaa, Nunani Avannarlerni sulinissamut periarfissat aamma nunat akornanni assartuinerit eqqartorneqarput. Tassunga atatillugu Nunani Avannarlerni ilinniarnertuunngorniarfiit akornanni suleqatigiinneq pillugu aamma oqallittoqarpoq, tamatumalu kingorna tamanna pillugu oqallinnerit qallunaat suleqatigiinnermut ministerianit malitseqartinneqarlutik. Aamma Nordisk Ministerrådip missingersuutaanik eqqartuineq Mingutsitsinertaqanngitsumik Siuariartorneq pillugu Isumaatigiissutip aamma Helsingforsimi Isumaqatigiissutip annertusinissaanut oqallinnerit aallartinneqarput.

Oktober-november 2011-mi Københavnimi Nordisk Rådip katersuunnerani tassungalu atatillugu ministerrådit ataatsimiinneranni Naalakkersuisoq peqataavoq. Tassunga atatillugu Naalakkersuisunut ilaasortat allat peqatigalugit Københavnimi Kalaallit Illuanni kaffisoqatigiinnermi aamma peqataavoq, tassani kalaallit Danmarkimiittut aallartitanut apeqquteqarnissaminut periarfissaqarsimapput. Naalakkersuisoq Mingutsitsinertaqanngitsumik Siuariartorneq, Killeqarfinni aporfiit, Issittoq pillugu Iliuusissaq, uuliakoormi suleqatigiinneq il.il. Nunat Avannarliit nunarsuarmioqatigiinni oqallittarfianni aamma peqataavoq.

Januar 2012-imi Oslomi Nunat Avannarliit suleqatigiinnermut ministeriisa ataatsimiinnerani Naalakkersuisoq peqataavoq, tassani Mingutsitsinertaqanngitsumik Siuariartorneq, Nordisk Ministerrådip missingersuutaa aamma Nunat Avannarliit Kulturimut Aningaasaateqarfiat oqallisigineqarput.

Marts 2012-imi Nordisk Rådip immikkut Reykjavikimi katersuunnerani Naalakkersuisoq peqataavoq. Tassani innuttaasut ukiumikkut katitigaanerat tamatumalu kingunerisaanik unamminartut, inuussutissarsiuutit ineriartorneri, Issittumi Nunanilu Avannarlerni avatangiisit allanngutsaaliornissaat, NP-ip avatangiisit pillugit suliniutai, partikelinik mingutsitsineq, Issittumi CSR, nunat namminersortut akornanni suleqatigiinneq aamma Issittumi/Nunani Avannarlerni peqqinnissakkut atuagarissaarnikkullu suleqatigiinneq pillugit oqalugiarmoq.

17. Nunamut Namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik

17.1 Issittumi suleqatigiinneq – Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Nunamut Namminermut Naalackersuisoqarfik (NNPAN) Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqatigiiffiini ukunani peqataasarpoq: Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) aamma Protection of the Arctic Marine Environment (PAME). Suleqatigiissitani marlunni Kalaallit Nunaat qallunaat aallartitaat peqatigalugit peqataasarpoq. Aammattaaq NNPAN Conservation of Arctic Flora and Faunami (CAFFimi) peqataasarpoq, tassani Naalagaaffeqatigiiffiup ataatsimut soqutigisai Kalaallit Nunaata isumagisarlugit. Aammattaaq NNPAN atorfilittatigut ACp aallartitaani suliniutini arlalinni peataasarpoq.

17.2 Issittumi Nakkutilliinermik aamma Nalilersuinermik suliniut (AMAP)

AMAPip ataani ataatsimiinnerni peqataasarnikkut aamma ingerlatani peqataasarnikkut 2011-mi NNPANimit AMAP pingaartinneqarsimavoq.

17.3 Issittumi Imartat Illersorneqarnerat (PAME)

Imaani avatangiisit illersorneqarnissaasa aallunneqarnissaa Issittumi avatangiisinut ministerit Ilulissani juuni 2010-mi ataatsimiinneranni oqallisigineqarput. Siulittaasup oqaaseqaataata imartat annertunerusumik ataqatigiiffiusut kulturikkullu pingaaruteqartut sumiinnerisa paasineqarnissaat pillugit Issittumi Siunnersuisoqatigiit Arctic Marine Shipping Assessmentip (AMSAp) kaammattuutaanik malitsinissaq pillugu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sulineq aallartinneqareersoq tapersorsorjaa, aamma umiarsuarnik angallannermit immikkoortut taakku sunnertinnerinut illersorneqarnissaannut nakkutilliinikkut suliniutit pisariaqartinneqartut nalilersorneqassallutik, assersuutigalugu Issittumi imartat sunnertiasut tikkuarneqarnerisigut imaluunniit IMOmi maleruagassat malillugit imartat immikkut sunnertiasut. Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sulineq 2012/2013-imi naammassineqassagunarpoq.

Atorfilittat 2011-mi Issittumi Avatangiisinut ministerit ataatsimiinnerisa malitseqartinneqarnissaat suliarisimavaat, imartat immikkut sunnertiasut sumiinnerisa paasineqarneri pillugit nalunaarussiaq suliarineqarsimalluni.

Qallunaat naalackersuisui aamma Naalackersuisut 2011-mi aalajangerput immikkoortut sumiinnerinik paasineqartuni pingasuni misiligutit sulineq ingerlateqqinneqassasoq, tassani umiarsuarnik angallannermut naleqqiullugu nakkutilliinikkut suliniutit arlallit pisariaqartinneqarnerisut nalilersorneqassallutik.

AMAPip/CAFFip/PAMEp ataani AMSAp kaammattuutaanik malitseqartitsilluni suliniummi Kalaallit Nunaat aqutseqataavoq.

PAME upalungaarsimanissamut suleqatigiissitamut (EPPRimut) qanittumik suliaqarpoq, tassani imaani ajutoornerit pitsaaliorneqarnissaat upalungaarsimanissarlu suliarineqarlutik. EPPRimi Kalaallit Nunaat sulinermi peqataangilaq.

17.4 Issittumi Naasut Uumasullu Piujaannartinneqarnerat (CAFF)

CAFFimi suleqatigiissitami pineqarput uumasut assigiinngisitaartuunerisa aamma ataqatigiinnerisa illersorneqarnissaat aamma Uumasut Assigiinngisitaartuuneri pillugit Isumaqatigiissutip atulersinnissaata qulakkeerneqarnissaanut ikiuunneq.

Uumasut assigiinngisitaartuuneri pillugit isumaqatigiissummi (CBD) 2010-mi peqataasut ataatsimeersuarneranni aalajangiinerit malitsigisaatut CBDp teknikikkut ilisimatuussutsikkullu suleqatigiissitaani oqallisigineqarsimasup allagaatip piareersarnerani CAFF/Kalaallit Nunaat peqataasimavoq, tassani Issittumi uumasut assigiinngisitaartuunerat isiginiarneqarlutik. Isumaqatigiissutissatut siunnersuut 2011-mi oqallisigineqarpoq 2012-imilu CBD COPimi akuerineqassalluni.

Arctic Biodiversity Assessmentimi (ABAmi) aqutseqataasutut Kalaallit Nunaat suli 2011-mi inissisimassaaq. Aammattaaq Issittumi Avatangiisinut tapiissuteqarnikkut (DANCEAmi aqqissuussineq) Kalaallit Nunaat/Danmarki qallunaamik ilisimatuumik peqataatitaqarsimavoq.

2011-mi Kalaallit Nunaat aamma the Circumpolar Biodiversity Monitoring Programmep suli atulersinniarnata qulakkeerneqarnissaanut peqataavoq. Aammattaaq Danmarki/Kalaallit Nunaat CBMPip ataani nunamut tunngasuni immikkut ilisimasalinnut aqutseqataasimavoq aamma 2011-mi immikkut ilisimasallit annertuumik ataatsimiinneranni Danmarkimi qaaqqusisuusimalluni. Teknikkikkut nalunaarusiat pingaaruteqartut arlallit 2011-mi saqqummersinneqarput, taakkunanilu inernerit maannakkut CAFFimi iliuuseqarnernut ilaatinneqalerlutik.

17.5 Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq – avatangiisini apeqqutit pillugit Nordisk Ministerrådi

Nunamut Namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq Nordisk Rådip katersuunnerani Nunani Avannarlerni avatangiisinut ministerit 2011-mi ataatsimiinneranni peqataavoq. Ataatsimiinnermi sammisat soorlu piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartorneq, mingutsitsinertaqanngitsumik siuariartorneq, silap pissusaa siunissamilu avatangiisit pillugit suliniutissat oqallisigineqarput. Tamatuma kingorna NNPAN siunissami avatangiisit pillugit suliniutissap 2013-imiit 2018ip tungaanut ingerlanneqartussap piareersarnerani peqataasimavoq.

17.6 Avatangiisit pillugit apeqqutini komité atorfilittanik inuttalik

NNPAN 2009-mili EKMimi aamma EKMimi sulineq pillugu suleqatigiissitami (AUmi) aamma avatangiisini ingerlatatut ilisimaneqartumi, peqataanissaq pingaartissimavaa.

NNPAN aamma Nunani Avannarlerni suleqatigiinnerup iluani suleqatigiissitani ukunani marlunni peqataanissaq pingaartippaa: Tukertitsivinni ataqatigiinnernik suleqatigiissitaq aamma Nunat Avannarliit eqqagassat pillugit suleqatigiissitaat. Piffissami 2013-2018-imi avatangiisinut immikkoortup immikkoortut uku sisamat pingaartinnissaat aalajangersimavaa:

- Mingutsitsinertaqanngitsumik inuiaqatigiit ineriartornerat
- Silap pissusaata allangornera, silaannarmik mingutsitsineq aamma immamik mingutsitsineq
- Uumassusillit assigiinngisitaartuunerat aamma ataqatigiinnernik sullissineq
- Akuutissat peqqinnissamut avatangiisinullu ulorianartut

17.7 Permanent Committeemi Avatangiisit pillugit ataatsimiititaq

Komitéaqqami kingullernik ataatsimiinnerit nanginnerini Kalaallit Nunaat/Danmarki peqatigiillutik amerikamiut avatangiisitigut malitassaannik (FGS) illuanilu Kalaallit Nunaanni avatangiisit pillugit inatsisip nalilersornera pillugu qulaajaalluni sulineq aallartippat, taamaalilluni Pituffimmi avatangiisitigut malitassat qaffasinnerpaat atorneqarnissaat qulakkeerneqarluni, tamannalu Igalikumi Nalunaarummut naapertuulluni.

17.8 Oslo-Parisimi isumaqatigiissut (OSPAR)

Isumaqatigiissutip siunertaa tassaavoq imaani avatangiisit mingutsaaliorlugit pitsaaliornissaat akiuinissarlu. Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut suli annertusiartuinnartumik attuumassuteqalerpoq, ilaatigut Kalaallit Nunaanni uumasut nassaassaasut pillugit ajornartorsiutit, immikkoortut imaani illersorneqartut kiisalu aatsitassanut tunngassuteqartunik ajornartorsiutit oqallisigineqartarmata.

17.9 Espoomi isumaqatigiissut

Isumaqatigiissummi piumasarineqarpoq sanaartornissamut pilersaarutit ajoqusisinnaasut illuatungerisanut attuumassuteqarsinnaasunut nalunaarutigineqartassasut, aamma sanaartukkap avatangiisinut sunniutissai misissorneqassasut. Isumaqatigiissummit takuneqarsinnaavoq isumaqatigiissummi eqqaaneqartuni sanaartukkani avatangiisinut sunniutaasunik nalilersuineq naammassineqassasoq. Avatangiisinut sunniutinik nalilersuineq pillugu Kalaallit Nunaat suli maleruagassaateqanngilaq, naatsorsuutigineqarporli avatangiisinut sunniutinik nalilersuineq pillugu nalunaarut 2012-imi piareersarneqassasoq, tassanilu Espoomi isumaqatigiissut atulersinneqarluni.

17.10 Nunarsuarmi kulturikkut pinngortitamillu kingornussat illersorneqarnissaat pillugu UNESCOmi isumaqatigiissut, World Heritage

2004-mi Ilulissat Kangerluat UNESCOp Nunarsuarmi Kingornussat Nalunaarsuiffianut Kalaallit Nunaanni nunatsinni siullersaalluni ilanngunneqarpoq.

Immikkoortup nunatsinni nakkutigineqarneranut tunngatillugu sulineq 2011-mi NNAPNimit sammineqarsimavoq, tassunga ilanngullugu nunarsuarmi kingornussaq pillugu nakkutilliinissamut pilersaarummit takuneqarsinnaasut suliniutit atulersinneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat. NNAPAN 2011-mi Nunani Avannarlerni nunarsuarmi kingornussat pillugit ukiumoortumik ataatsimiinnermi peqataavoq. Ataatsimiinnermi tassani suliatigut sammisunik oqallinnerit aamma Nunani Avannarlerni nunat akornanni paasissutissanik paarlaasseqatigiittarneq sammineqartarput.

17.11 Uumassusillit Assigiinngisitaarluinnarnerat pillugu Isumaqatigiissut (CBD)

Uumassusillit assigiinngisitaarluinnarnerat pillugu isumaqatigiissut taannaavoq pisuussutunik uumassusilinnik iluaquteqarneq piujuaannartitsinermik tunngaveqartumik ingerlannissaanik aalajangersaasoq aamma pisuussutunik uumassusilinnik nakkutilliinermi mianersornissamik tunngavik atorneqassasoq.

2011-mi CBC COPimi 2010-mi Japanimi aalajangiiffigineqartut malitseqartinnissaat aallunneqarsimavoq, tassunga ilanngullugu pilersaarusiortuarnikkut anguniakkat.

Nunatsinni NNAPAN 2011-mi "attaveqarfiit pillugit suliniummik" taaneqartumi aqutsisuuvoq, tassani Kalaallit Nunaanni uumassusilitsigut pinngortitami immikkoortut pingaaruteqartut sumiinneri paasineqassallutik tamannalu tunngavigalugu Kalaallit Nunaanni immikkoortut illersorneqarnerat pillugu iliiusissamut tunngaviussallutik. Sulinerup ilaatigut kingunerissavaa Kalaallit Nunaanni immikkoortut uumassuseqarfiusut pingaarnerit pillugit nalunaarusiorneq. Nalunaarusiaq taanna 2012-imi pigineqalissasoq naatsorsuutigineqarpoq. Suliniut CBDmi pisussaaffinnik toqqaannartumik nangitsineruvoq taamaalillunilu Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummi pisussaaffiit maani nunatsinni atulersinnissaannut peqataalluni.

17.12 Washingtonimi Isumaqatigiissut (CITES)

Uumasunik Nujuartanik Naasunillu Nungutaanissamik Ulorianartorsiortunik Nunat Tamalaat akornanni Niuerneq pillugu Isumaqatigiissut (CITESip) Kalaallit Nunaanni allaffissornikkut NNAPAN oqartussaavoq. Sulineq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigeqqissaarlugu isumagineqarpoq, tassani imaani nunamilu uumasut miluumasut oqartussaaffigineqarmata.

17.13 Masarloqarfiit nunat tamat akornanni pingaaruteqartut pillugit isumaqatigiissut (Ramsarimi isumaqatigiissut)

Naalakkersuisut 2011-mi aalajangerput Kalaallit Nunaanni masarloqarfiit arfineq aappaat (Ørsted Dal) toqqarneqassasoq Tunumi (Malmbjerget) molybdænimik piaaffiup ammarneqarnissaa pillugu suliap ingerlanerata malitsigisaanik, tassani maannakkut masarloqarfiusumi "Heden"imi aqqusinniortoqarnissaa, umiarsualiviliortoqarnissaa mittarfiliortoqarnissaatalu kingunerisaanik.

2011-mi aamma masarloqarfiit illersorneqarneri aamma ilisimasanik avitseqatigiinnissaq pillugu sulineq ingerlasimavoq ilaatigut Nunani Avannarlerni Baltiske Ramsarimi suliniut (NorBalWet) aqutugalugu, Issittumi ajornartorsiutit isiginiarneqarnissaat siunertaralugu, aamma maannakkut Issittumi masarloqarfiusut kiisalu masarloqarfiusinnaasut nutaat pillugit ilisimasat siaruartinniarlugit. Aammattaaq isumaqatigiisummi najoqqutassiat malillugit Kalaallit Nunaanni masarloqarfiit pillugit paasissutissat nutarterneqarsimapput aamma juuli 2012-imi Rumaaniami Ramsar COP 10 sioqqullugu nunarput nalunaarusiussalluni.

17.14 Europami Avatangiisit pillugit sullissivik

Ulloq 25. november 2010-mi Europami Avatangiisit pillugit Sullissivimmi pisortaq aamma Nunamut Namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummiipput ilaatigut piginnaasat annertusiartornerisa nukittorsarnissaat siunertaralugu sulisunik paarlaasseqatigiittarneq pillugu isumaqatigiissut kiisalu Namminersorlutik Oqartussat aamma avatangiisit pillugit sullissiviup akornanni ernumassutinik soqutigisanillu ataatsimoorussanik paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnerup ataqatigiissarneqarnissaa. Suleqatigiinnermi ilaatigut immikkoortut uku ilaapput: Akuutissat stoffillu ulorianartut, tassunga ilanngullugu nerisassani stoffit katersuuttartut nakkutigineqarneri nalilersorneqarnerilu imaluunniit qinersit isserinik ajoqusiisut stoffit inunnut uumasunullu sunniuteqartut, eqqakkanik passussineq, imaani avatangiisit kiisalu uumassusillit assigiinngisitaartuunerat.

Isumaqatigiissut ilaatigut Europami Avatangiisit pillugit Paasissutissiisarfimmi Nakkutilliiffimmilu (Einetimi) alaatsinaattutut NNPANip peqataasarnissaanut periarfissaqarneq, tassunga ilanngullugu nunat attaveqarfiusut (National Focal Points) akornanni ukiumut pingasoriarluni ataatsimiittarnerni peqataanissamut periarfissaqarneq.

Nunamut Namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq Europami Avatangiisit pillugit sullissiviup pisortaanik ataatsimeeqateqarsimavoq suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut malitseqartinniarlugit. Ilaatigut Kalaallit Nunaanni eqqakkanik passussineq pillugu DVD isumaqatigiissutip malitsigisaatut suliarineqarpoq.

NNPAN 2011-mi nunani attaveqarfiit akornanni ukiumut pingasoriarluni ataatsimiinnerit arlaanni ataatsimi peqataasimavoq.

17.15 WWF

NNPAN 2011-mi siunissami illugiilluni suleqatigiinnissaq pillugu WWFimik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip piareersarluni suliarinerani Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit aallartinneqartumi peqataasimavoq.